

TURINYS

1. DARBO PAVADINIMAS	2
2. DARBO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	2
3. METODIKA	2
4. ĮVADINĖ DALIS	3
5. MONITORINGO DUOMENŲ, 2007 M. SURINKTŲ PAGAL VALSTYBINĘ APLINKOS MONITORINGO PROGRAMĄ, ANALIZĖ	23
RUDĖ (AYTHYA NYROCA)	23
JŪRINIS ERELIS (HALIAEETUS ALBICILLA).....	28
NENDRINĖ LINGĖ (CIRCUS AERUGINOSUS).....	34
PIEVINĖ LINGĖ (CIRCUS PYGARGUS)	39
ŽUVININKAS (PANDION HALIAEETUS).....	44
JERUBĖ (BONASIA BONASIA).....	48
GERVĖ (GRUS GRUS).....	54
GRIEŽLĖ (CREX CREX)	59
STULGYŠ (GALLINAGO MEDIA)	68
MAŽASIS KIRAS (LARUS MINUTUS)	75
UPINĖ ŽUVĖDRA (STERNA HIRUNDO)	80
MAŽOJI ŽUVĖDRA (STERNA ALBIFRONS).....	86
BALTASKRUOSTĖ ŽUVĖDRA (CHLIDONIAS HYBRIDA).....	92
JUODOJI ŽUVĖDRA (CHLIDONIAS NIGER).....	96
BALINĖ PELĖDA (ASIO FLAMEUS).....	102
LUTUTĖ (AEGOLIUS FUNEREUS).....	107
ŽALVARNIS (CORACIAS GARRULUS)	112
PILKOJI MELETA (PICUS CANUS).....	118
VIDUTINIS GENYS (DENDROCOPOS MEDIUS)	123
BALTNUGARIS GENYS (DENDROCOPOS LEUCOTOS).....	128
TRIPIRŠTIS GENYS (PICOIDES TRIDACTYLUS)	133
LYGUTĖ (LULLULA ARBOREA)	138
DIRVONINIS KALVIUKAS (ANTHUS CAMPESTRIS)	143
PAPRASTOJI MEDŠARKĖ (LANIUS COLLURIO)	149
MELDINĖ NENDRINUKĖ (ACROCEPHALUS PALUDICOLA).....	154
SODINĖ STARTA (EMBERIZA HORTULANA).....	161
ŽIEMOJANČIŲ VANDENS PAUKŠČIŲ LIETUVOS PRIEKRANTĖJE TIES KURŠIŲ NERIJA SANKAUPOS	166
ŽIEMOJANČIŲ SIBIRINIŲ GAGŲ (POLYSTICTA STELLERI) SANKAUPOS	167
MIGRUOJANČIŲ JŪRINIŲ ERELIŲ (HALIAEETUS ALBICILLA) SANKAUPOS	168
REKOMENDACIJOS MIGRUOJANČIŲ PAUKŠČIŲ SANKAUPOJŲ MONITORINUI	171
6. SANTRAUKA	172
7. SVARBIAUSI NAUDOTI LITERATŪROS ŠALTINIAI	173
PRIEDAS	174

1. DARBO PAVADINIMAS

EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS PAUKŠČIŲ RŪŠIŲ, KURIŲ APSAUGAI BŪTINA STEIGTI TERITORIJAS, MONITORINGAS 2007 M

Vykdytojai: Vilniaus universiteto Ekologijos instituto vyr. mokslo darbuotojas dr. M. Dagys, vyr. mokslo darbuotojas dr. V. Stanevičius, jaun. mokslo darbuotojas L. Raudonikis, jaun. mokslo darbuotoja dr. Jurgita Sorokaitė, jaun. mokslo darbuotojas R. Treinys, biologė D. Vaitkuvienė, biologas M. Kirstukas, biologas Ž. Peikša, laborantas V. Jusys, laborantas, V. Vyšniauskas, laborantas M. Mackevičius, laborantas E. Adomaitis.

Ataskaitos rengėjai: Vilniaus universiteto Ekologijos instituto jaun. mokslo darbuotojas Liutauras Raudonikis ir jaun. mokslo darbuotoja Jurgita Sorokaitė bei Žemės ūkio universiteto docentas dr. Gediminas Brazaitis.

2. DARBO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Darbo tikslas: Vykdyti Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringą.

Uždaviniai:

1. Surinkti duomenis apie Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, gausą bei pasiskirstymą už Paukščių apsaugai svarbių teritorijų (toliau PAST) ribų.
2. Atlikti surinktų duomenų apie Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, gausą bei pasiskirstymą už PAST ribų analizę.
3. Įvertinti duomenis apie Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, gausą bei pasiskirstymą PAST ribose.
4. Atlikti surinktų duomenų apie Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, gausą bei pasiskirstymą PAST ribose analizę.
5. Įvertinti Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, apsaugos būklę PAST ir už jų ribų.
6. Pateikti rekomendacijas dėl vykdytų tyrimų efektyvumo ir reprezentatyvumo bei stebėtų Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių apsaugos būklės pagerinimo.
7. Pateikti tyrimų rezultatų bei atliktos analizės pagrindu ataskaitą apie Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, gausos ir pasiskirstymo bei apsaugos būklės ypatumus.

3. METODIKA

Ataskaitoje pateikiami duomenys surinkti koordinuojant dviem institucijoms: Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai (toliau VSTT) ir Vilniaus universiteto Ekologijos institutui (toliau VU EI). VSTT koordinavo duomenų rinkimą PAST ribose, o lauko darbus vykdė atitinkamų saugomų teritorijų direktorių darbuotojai (pateikiama priede). Tuo tarpu už PAST ribų lauko darbus koordinavo VU EI darbuotojai, kurie organizavo ir vykdė stebėjimus. Be to, VU EI darbuotojai konsultavo VSTT atsakingus specialistus bei PAST medžiagą renkančius saugomų teritorijų direktorių darbuotojus.

Šios ataskaitos įvadinėje dalyje nurodytos atliktų darbų apimtys bei ypatumai.

Tyrimai atlikti pagal Europoje taikomas ir šalyje patvirtintas metodikas, skirtas būtent Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, stebėsenai ir publikuotas specialiaame leidinyje (Raudonikis L. ir kt., 2006).

Duomenų, surinktų tiek PAST, tiek už jų ribos analizė atliko VU EI darbuotojai, o analizės rezultatai ir kita apibendrinta informacija pateikiama šioje ataskaitoje.

4. ĮVADINĖ DALIS

Kaip ir numatyta trišalės sutarties (toliau Sutartis) tarp Vilniaus universiteto Ekologijos instituto, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos ir Aplinkos apsaugos agentūros prie Aplinkos ministerijos „Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, būklės įvertinimo“ (2007 m. balandžio 12 d. sutartis Nr. 4F07-32), techninėje užduotyje, 2007 m. atlikti sekantys darbai:

- surinkta mokslinė medžiaga Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių būklei bei grėsmėms jai įvertinti, vadovaujantis Monitoringo 2007 metų plano (Sutarties 2 priedas) dalyje „Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti saugomas teritorijas, tyrimų už Natura 2000 tinklo ribų“ pateiktų tyrimo vietų ir parametrų sąrašu (taip pat pateikta žemiau esančioje 3-je lentelėje);
- pagal kompetenciją užtikrintas stebėjimus atliekančių specialistų metodinis bei kitas dalykinis konsultavimas bei atitinkamai koordinuoti stebėjimai visose Monitoringo 2007 metų plane nurodytose monitoringo teritorijose;
- išanalizuoti 2007 metų paukščių monitoringo plane numatyti ir 2-oje bei 3-ioje lentelėse nurodytose teritorijose surinkti stebėsenos duomenys;
- įvertintas Monitoringo 2007 metų plane bei šios ataskaitos 2-oje lentelėje nurodytų rūšių gausumas ir paplitimas Natura 2000 teritorijų tinkle bei šių rūšių būklė už Natura 2000 tinklo ribų;
- įvertintas natūralių ir antropogeninių veiksnių esamas ir tikėtinas poveikis nurodytų rūšių ir jų buveinių būklei Natura 2000 tinkle (2-oje ir 3-ioje lentelėje išvardintose teritorijose);
- vadovaujantis Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų, patvirtintų aplinkos ministro 2002 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 160 (Žin., 2002, Nr. 40-1514), 15 punkto reikalavimais, sukurti trūkstami metodiniai reikalavimai, būtini Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių monitoringo duomenų analizei bei kokybės užtikrinimui duomenų analizės metu.

Atliktų stebėjimų įvertinimas.

Kaip ir buvo numatyta 2007 metų Valstybinio aplinkos monitoringo planuose, stebėjimai buvo atlikti tiek Natura 2000 teritorijų tinkle, tiek ir už jo ribų.

Už Natura 2000 teritorijų tinklo ribų, stebėjimai atlikti visose suplanuotose vietovėse, kaip ir buvo numatyta Vilniaus universiteto Ekologijos instituto (VU EI) trišalėje sutartyje su Aplinkos apsaugos agentūra prie AM (AAA) ir Valstybine saugomų teritorijų tarnyba prie AM (VSTT). Stebėjimų teritorijos, stebimi parametrai bei jų pakartojimai pateikti šios ataskaitos 3-ioje lentelėje. Apskaitų pakartojimų skaičius atskirose teritorijose buvo pakeistas, atsižvelgiant į registruojamų parametrų ir surinktų duomenų reprezentatyvumą, būtiną įvertinti rūšies gausos parametrus, jų pokyčius bei statusą.

Tuo tarpu, Natura 2000 teritorijų ribose surinkti duomenys buvo įvertinti, atsižvelgiant į suplanuotas darbų apimtis bei metodinius monitoringo stebėjimų reikalavimus (pakartojimų skaičių, reikalavimus stebimiems parametrams). Taip pat ekspertiškai buvo vertinamas surinktų duomenų reprezentatyvumas. Kaip matosi iš 1-oje lentelėje pateiktos medžiagos, ne visais stebėjimų atvejais stebėjimų reprezentatyvumas ar kokybė atitiko 2007 m. kovo 26 d. VSTT direktoriaus įsakyme Nr.063V numatytus reikalavimus. Būtina atkreipti dėmesį, kad atskirose PAST Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių monitoringo stebėjimai 2007 metais apamai nebuvo atlikti. Tiek prasto reprezentatyvumo, tiek trūkstami duomenys, be jokios abejonės, reikšmingai įtakojo atskirų paukščių rūšių populiacijų gausos ir jų apsaugos būklės įvertinimo PAST tinkle rezultatus. Dėl minėtų priežasčių, neįvertinta keletos rūšių perinčių populiacijų gausa Birvėtos šlapžemėse, Adučiškio-Guntauninkų miškuose, Svylos upės slėnyje, Nemuno deltoje, Sausgalvių pievose, Taujėnų-Užulėnio miškuose, bei neįvertinta reali atskirų rūšių apsaugos būklė šalyje. Toliau lentelėje pateikiamas atskirų rūšių monitoringo stebėjimų pakartojimų skaičius PAST tinkle, nurodant atliktų darbų apimčių įvertinimą

1 lentelė. Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti saugomas teritorijas, tyrimai Natura 2000 teritorijų tinklo ribose, tyrimo vietos, suplanuotų ir atliktų stebėjimų pakartojimų skaičius bei jų atitikimo metodiniams reikalavimams įvertinimas/ reprezentatyvumas (2007 metai)

Stebėta rūšis	Natura 2000 teritorija	Pakartojimai		Pastabos
		Suplanuoti	Atlikti	
Perinčių paukščių monitoringas				
Rudė	Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai LTALYB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
Jūrinis erelis	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas LTKLAB001	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
	Blinstrubiškio miškas LTRAS002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemuno delta, LTSLUB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
Nendrinė lingė	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
	Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai LTALYB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemuno delta, LTSLUB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
Pievinė lingė	Kamanų pelkė, LTAKMB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemuno delta,	2	2	Reprezentatyvumas geras

	LTSLUB001			
	Tyrulių pelkė LTRADB005	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Biržulio-Stervo pelkių kompleksas, LTTEL001	2	2	Reprezentatyvumas geras
Žuvininkas	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
	Labanoro giria, LTSVEB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
Jerubė	Žemaitijos nacionalinis parkas LTPLUB001	3	3	Reprezentatyvumas geras
	Biržų giria, LTBIRB001	3	3	Reprezentatyvumas geras
	Būdos – Pravieniškių miškai LTKAIB006	3	2	Reprezentatyvumas patenkinamas
Gervė	Čepkelių pelkė, LTVARB002	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Taujėnų-Užulėnio miškai LTUKMB001	2	-	<u>Stebėjimai neatlikti</u>
	Biržų giria, LTBIRB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Būdos – Pravieniškių miškai LTKAIB006	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Labanoro giria, LTSVEB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
Griežlė	Nemuno delta, LTSLUB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
	Minijos upės slėnis, LTKLAB005 (dalis, esanti Šilutės raj. (aukščiau Nemuno deltos RP ribos) ir Klaipėdos raj.)	2-3	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemunėlio upės slėnis, LTBIRB002	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
	Senrusnės ir Sennemunės ežerai, LTSLUB002	2-3	1	<i>Reprezentatyvumas nepatenkinamas</i>

Kamanų pelkė, LTAKMB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Ventos upės slėnis, LTAKMB002	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio, LTJURB002	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Apšės upės slėnis, LTSKUB001	2-3	2	Reprezentatyvumas geras
Šešuvies ir Jūros upių slėniai, LTTAUB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Nemuno slėnio pievos ties Viešvile, LTTAUB004	2-3	2	Reprezentatyvumas geras
Nevėžio upės slėnis, LTKAUB004	2-3	2	Reprezentatyvumas geras
Žemaitijos nacionalinis parkas, LTPLUB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Birvėtos šlapžemės LTIGNB001	2-3		Neturiu parko duomenų
Dubysos upės slėnis, LTRASB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Šaltojos ir Vyžuonos upių slėniai, LTROKB004	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Širvintos upės slėnis, LTVLKB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Erlos ir Salanto upių slėniai, LTSKUB002	2-3	2	Reprezentatyvumas geras
Svylos upės slėnis, LTSVEB001	2-3		<u>Stebėjimai neatlikti</u>
Dysnų ir Dysnykščio apyžerių šlapžemių kompleksas, LTIGNB004	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
Biržų giria, LTBIRB001	2-3	3	Reprezentatyvumas geras

Stulgys	Nemuno delta, LTSLUB001	2	2	<i>Patikrintas tik 1 taškas</i>
	Svylos upės slėnis, LTSVEB001	2		<u><i>Stebėjimai neatlikti</i></u>
	Sausgalvių pievos LTSLUB03	2	-	<u><i>Stebėjimai neatlikti</i></u>
Mažasis kiras	Nemuno delta, LTSLUB001	2	1	<i>Reprezentatyvumas nepatenkinamas</i>
	Birvėtos šlapžemės LTIGNB001	2		<u><i>Stebėjimai neatlikti</i></u>
	Vasaknų tvenkiniai, LTZARB001	2	3	Reprezentatyvumas geras
	Kretuono ežeras, LTSVEB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
Upinė žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
	Niedaus ir Veisiejų ežerai, LTLAZB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Vasaknų tvenkiniai, LTZARB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Kretuono ežeras, LTSVEB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Kalvių karjeras, LTKLAB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių, LTPRIB005	2	2	Reprezentatyvumas geras
Mažoji žuvėdra	Nemunas tarp Smalininkų ir Kulautuvos PBPLTKAUB005	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
	Nemuno delta, LTSLUB001	2-3	-	<u><i>Stebėjimai neatlikti</i></u>
	Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių, LTPRIB005	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
	Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio, LTPRIB006	2-3	3	<i>Rūšis nerasta</i>
	Vizbarų tvenkiniai LTTAUB003	2-3	2	<i>Rūšis nerasta</i>
Juodoji žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	2	1	<i>Reprezentatyvumas nepatenkinamas</i>
	Biržulio-Stervo	2	3	Reprezentatyvumas geras

	pelkių kompleksas, LTTEL001			
	Senrusnės ir Sennemunės ežerai, LTSLUB002	2	1	Reprezentatyvumas nepatenkinamas
	Čedaso ežeras ir jo apyžerės, LTROKB001	2	1	Reprezentatyvumas nepatenkinamas
	Kazimieravo šlapžemės, LTVLNB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Smalvo šlapžemių kompleksas LTZARB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
Baltaskruostė žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
Balinė pelėda	Nemuno delta, LTSLUB001	2-3		<u>Stebėjimai neatlikti</u>
Lututė	Čepkelių pelkė, LTVARB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Dainavos giria, LTVARB005	2	1	Reprezentatyvumas patenkinamas
	Rūdininkų giria LTSAL B002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Labanoro giria, LTSVEB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
Žalvarnis	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
	Dainavos giria, LTVARB005	2-3	3	Reprezentatyvumas geras
	Šimonių giria, LTANYB001	2-3	2	Reprezentatyvumas geras
	Labanoro giria, LTSVEB002	2-3	1	Reprezentatyvumas nepatenkinamas
Pilkoji meleta	Čepkelių pelkė, LTVARB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Plinkšių miškas, LTMAZB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Taujėnų-Užulėnio miškai LTUKMB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Biržų giria, LTBIRB001	2	2	Reprezentatyvumas geras

	Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Adučiškio – Guntauninkų miškai LTSVEB008	2		<u>Stebėjimai neatlikti</u>
Vidutinis genys	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Taujėnų-Užulėnio miškai LTUKMB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Babtų-Varluvos miškai, LTKAUB006	2	1	<i>Reprezentatyvumas nepatenkinamas</i>
	Būdos – Pravieniškių miškai LTKAIB006	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Dotnuvos-Josvainių miškai, LTKEDB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Balbieriškio miškas, LTPRIB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
Baltnugaris genys	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Taujėnų-Užulėnio miškai LTUKMB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Babtų-Varluvos miškai, LTKAUB006	2	1	<i>Reprezentatyvumas nepatenkinamas</i>
	Būdos – Pravieniškių miškai LTKAIB006	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Padauguvos miškas, LTKAUB005	2	2	Reprezentatyvumas geras
Tripirštis genys	Čepkelių pelkė, LTVARB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Biržų giria, LTBIRB001	2	2	Reprezentatyvumas geras

	Rūdininkų giria LTSAL B002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Būdos – Pravieniškių miškai LTKAIB006	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Padauguvos miškas, LTKAUB005	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Adučiškio – Guntauninkų miškai LTSVEB008	2		<u>Stebėjimai neatlikti</u>
Lygutė	Dainavos giria, LTVARB005	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas LTKLAB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Šimonių giria, LTANYB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Labanoro giria, LTSVEB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
Dirvoninis kalviukas	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas LTKLAB001	2	1	<i>Reprezentatyvumas nepatenkinamas</i>
	Pabradės smiltpievės, LTSVEB009	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Rūdininkų giria LTSAL B002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemirsetos smiltpievės, LTKREB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
Paprastoji medšarkė	Nemuno delta, LTSLUB001	2	2	<i>Apskaitaivykdyta tik dalyje teritorijos</i>
Meldinė nendrinukė	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Nemuno delta, LTSLUB001	2		<u>Stebėjimai neatlikti</u>
	Sausgalvių pievos LTSLUB03	2		<u>Stebėjimai neatlikti</u>
	Tyrų pelkė LTKLAB002	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Svencelės pievos, LTKLAB009	2	2	Reprezentatyvumas geras
Sodinė starta	Nemuno delta, LTSLUB001	3	3	Reprezentatyvumas geras
Paukščių sancaupų (neperinčių) monitoringas				

Sibirinė gaga	Baltijos jūros priekrantė, LTPALB001	4	?	Reprezentatyvumas geras
Migruojantys ir žiemojantys vandens paukščiai	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	3	?	Reprezentatyvumas geras
Jūrinis erelis	Nemuno delta, LTSLUB001	2	3	Reprezentatyvumas geras
	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Grybaulios žuvininkystės tvenkiniai, LTVARB007	2	2	Reprezentatyvumas geras
	Kauno marios LTKAUB008	2	2	<i>Sankaupų neaptikta</i>

P.s.

„*Italic*“ + „**Bold**“ šriftu pažymėtos pastabos, kur apskaitos atliktos nepatenkintu reprezentatyvumu arba visai nevykdytos, arba neaptikta stebimų paukščių rūšių

Toliau lentelėse pateikiamas teritorijų, kuriose buvo vykdomi atskirų rūšių monitoringo stebėjimai, sąrašas, pažymint naujai pasirinktas ar atsisakytas stebėjimų vietas.

2 lentelė. Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti saugomas teritorijas, tyrimai Natura 2000 teritorijų tinklo ribose, tyrimo vietų ir parametrų sąrašas (2006 metai)

Paukščių rūšys	Monitoringo vietos pavadinimas	Stebimi parametrai ir matavimo vienetai	Stebėjimų dažnumas	Atsakingas vykdytojas
<i>Perinčių paukščių rūšių monitoringas</i>				
Rudė	1. Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai	Porų, pavienių patinų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba
Jūrinis erelis	1. Kuršių Nerijos nacionalinis parkas	Pavienių paukščių, porų, užimtų lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	
	2. Blinstrubiškio miškas			
	3. Nemuno delta			
Nendrinė lingė	1. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	
	2. Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai			
	3. Nemuno delta			
Pievinė lingė	1. Kamanų pelkė	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	
	2. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės			
	3. Nemuno delta			
	4. Tyrulių pelkė			
	5. Biržulio-Stervo pelkių kompleksas			
Žuvininkas	1. Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis	Porų, lizdinių teritorijų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	
	2. Labanoro giria			
Jerubė	1. Žemaitijos nacionalinis parkas	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus	
	2. Biržų giria			
	3. Būdos-Pravieniškių miškai			
Gervė	1. Čepkelių pelkė	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	
	2. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės			
	3. Taujėnų-Užulėnio miškai			
	4. Biržų giria			
	5. Būdos-Pravieniškių miškai			
	6. Labanoro giria			
Griežlė	1. Nemuno delta	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus	
	2. Minijos upės slėnis			
	3. Nemunėlio upės slėnis			

	4. Senrusnės ir Sennemunės ežerai		
	5. Kamanų pelkė		
	6. Ventos upės slėnis		
	7. Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio		
	8. Apšės upės slėnis		
	9. Šešuvies ir Jūros upių slėniai		
	10. Nemuno slėnio pievos ties Viešvile		
	11. Nevėžio upės slėnis		
	12. Žemaitijos nacionalinis parkas		
	13. Birvėtos šlapžemės		
	14. Dubysos upės slėnis		
	15. Šaltojos ir Vyžuonos upių slėniai		
	16. Širvintos upės slėnis		
	17. Erlos ir Salanto upių slėniai		
	18. Svylos upės slėnis		
	19. Dysnų ir Dysnykščio apyežerių šlapžemių kompleksas		
	20. Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis		
	21. Biržų giria		
Stulgys	1. Nemuno delta 2. Svylos upės slėnis 3. Sausgalvių pievos	Patinų tuokvietėje skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Mažasis kiras	1. Nemuno delta 2. Birvėtos šlapžemės 3. Vasaknų tvenkiniai 4. Kretuono ežeras	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Upinė žuvėdra	1. Nemuno delta 2. Niedaus ir Veisiejų ežerai 3. Vasaknų tvenkiniai 4. Kretuono ežeras 5. Kalvių karjeras 6. Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Mažoji žuvėdra	1. Nemunas tarp Smalininkų ir	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių	2-3 kartus per metus

	Kulautuvos	pokytis	
	2. Nemuno delta		
	3. Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių		
	4. Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio		
	5. Vizbarų tvenkiniai		
Juodoji žuvėdra	1. Nemuno delta	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Biržulio-Stervo pelkių kompleksas		
	3. Senrusnės ir Sennemunės ežerai		
	4. Čedaso ežeras ir jo apyežerės		
	5. Kazimieravo šlapžemės		
	6. Smalvo šlapžemių kompleksas		
Baltaskruostė žuvėdra	1. Nemuno delta	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Balinė pelėda	1. Nemuno delta	Paukščių, porų, lizdų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Lututė	1. Čepkelių pelkė	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis		
	3. Dainavos giria		
	4. Rūdininkų giria		
	5. Labanoro giria		
Žalvarnis	1. Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis	Suaugusių pavienių paukščių, porų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	2. Dainavos giria		
	3. Šimonių giria		
	4. Labanoro giria		
Pilkoji meleta	1. Čepkelių pelkė	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Plinkšių miškas		
	3. Taujėnų-Užulėnio miškai		
	4. Biržų giria		
	5. Lančiūnavos miškas		
	6. Adutiškio-Guntauninkų miškai		
Vidutinis genys	1. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Taujėnų-Užulėnio miškai		
	3. Babtų-Varlupos		

	miškai		
	4. Būdos-Pravieniškių miškai		
	5. Lančiūnavos miškas		
	6. Dotnuvos-Josvainių miškai		
	7. Balbieriškio miškas		
Baltnugaris genys	1. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Taujėnų-Užulėnio miškai		
	3. Babtų-Varlupos miškai		
	4. Būdos-Pravieniškių miškai		
	5. Lančiūnavos miškas		
	6. Padauguvos miškas		
Tripirštis genys	1. Čepkelių pelkė	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Biržų giria		
	3. Rūdininkų giria		
	4. Būdos-Pravieniškių miškai		
	5. Padauguvos miškas		
	6. Adutiškio-Guntauninkų miškai		
Lygutė	1. Dainavos giria	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Kuršių nerijos nacionalinis parkas		
	3. Šimonių giria		
	4. Labanoro giria		
Dirvoninis kalviukas	1. Kuršių nerijos nacionalinis parkas	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Pabradės smiltpievės		
	3. Rūdininkų giria		
	4. Nemirsetos smiltpievės		
Paprastoji medšarkė	1. Nemuno delta	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Meldinė nendrinukė	1. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	2. Nemuno delta		
	3. Sausgalvių pievos		
	4. Tyrų pelkė		
	5. Svencelės pievos		
Sodinė starta	1. Nemuno delta	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus

Paukščių sankaupų (neperinčių) monitoringas

Sibirinė gaga	1. Palangos pajūris	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	4 kartus per metus	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba
Migruojantys ir žiemojantys vandens paukščiai	1. Kuršių nerijos nacionalinis parkas	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus	
Jūrinis erelis	1. Nemuno deltos regioninis parkas 2. Kuršių nerijos nacionalinis parkas 3. Grybaulios žuvininkystės tvenkiniai 4. Nemuno delta	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus	

3 lentelė. Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti saugomas teritorijas, tyrimai už Natura 2000 teritorijų tinklo ribų, tyrimo vietų ir parametrų sąrašas (2006 metai)

Paukščių rūšys	Monitoringo vietos pavadinimas	Stebimi parametrai ir matavimo vienetai	Stebėjimų dažnumas
Rudė	1. Nemuno deltos regioninis parkas (Šilutės r.)	Porų, pavienių patinų, vadų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Birvėtos ž.ū. (Ignalinos r.)		
Jūrinis erelis	1. Baltoji Vokė (Šalčininkų r.)	Pavienių paukščių, porų, užimtų lizdų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Kauno marios (Kauno r.)		
	3. Kliošių draustinis (Klaipėdos r.)		
Nendrinė lingė	1. Kenos žuvininkystės tvenkiniai (Vilniaus r.)	Porų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Birvėtos ž.ū. (Ignalinos r.)		
	3. Baltoji Vokė (Šalčininkų r.)		
	4. Tyrulių pelkė (Radviliškio r.)		
	5. Pušnies pelkės (Ignalinos r.)		
Pievinė lingė	1. Ilgininkai (Alytaus r.)	Porų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Pušnies pelkės (Ignalinos r.)		
	3. Svylos upės slėnis (Ignalinos r.)		
	4. Paduobio durpynas (Rokiškio r.)		
	5. Šaltojos slėnis (Rokiškio r.)		
Žuvininkas	1. Adutiškio miškas (Ignalinos ir Švenčionių r.)	Porų, lizdinių teritorijų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Pažemio miškas (Zarasų r.)		
	3. Asvejos RP (Švenčionių r.)		
Jerubė	1. Jūrės miškas (Kazlų Rūda)	Paukščių skaičius (vnt.)	3 kartus per metus
	2. Novaraisčio miškas (Kauno r.)		
	3. Bargailių miškas (Radviliškio r.)		
	4. Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)		
	5. Gubiškių miškas (Trakų r.)		
	6. Semeliškių miškas (Trakų r.)		
	7. Viešvilės rezervatas (Jurbarko r.)		
	8. Suvainiško miškas (Rokiškio r.)		
	9. Taurijos miškas (Vilniaus r.)		
Gervė	1. Jūrės miškas (Kazlų Rūda)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Novaraisčio miškas (Kauno r.)		
	3. Bargailių miškas (Radviliškio r.)		
	4. Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)		

	5. Viešvilės rezervatas (Jurbarko r.) 6. Rūdininkų giria (Šalčininkų r.) 7. Asvejos RP (Švenčionių r.) 8. Žalgirių miškas 9. Medžioklės pelkė (abu Šilutės r.) 10. Aukštasis Tyras (Rietavas) 11. Cimakavo pelkė (Druskininkai) 12. Adutiškio miškas (Ignalinos ir Švenčionių r.)		
Griežlė	1. Nemunas ties Klepočiais (Alytaus r.) 2. Ežerėlis (Kauno r.) 3. Musės slėnis (Širvintų r.) 4. Šetekšna (Rokiškio r.) 5. Strėvos žemupys (Elektrėnai) 6. Šventosios slėnis ties Užpaliais (Utenos r.) 7. Vyžuonos slėnis tarp Utenos ir Vyžuonos (Utenos ir Rokiškio r.) 8. Paluknio pievos (Trakų r.) 9. <i>Kimsės pievos (Lazdijų r.)</i> 10. Švendubrės pievos (Druskininkų sav.) (vietoje Šalčios upės slėnio Rūdininkuose (Šalčininkų r.))	Giedančių patinų skaičius (vnt.)	2-3 kartus per metus
Stulgys	1. <i>Žemaitiškės pievos (Švenčionių r.)</i> 2. <i>Ežerėlio pievos (Kauno r.)</i> 3. <i>Skroblaus slėnis (Varėnos r.)</i>	Patinų tuokvietėje skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
Mažasis kiras	1. Pavėžupio ž.ū. (Kelmės r.) 2. Rokiškio ž.ū. (Rokiškio r.) 3. Senrusnės ir Sennemunės ežerai (Šilutės r.)	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
Upinė žuvėdra	1. Slengių karjeras (Klaipėdos r.) 2. Poškų karjeras (Klaipėdos r.) 3. Gargždų karjeras (Klaipėdos r.) 4. Šniaukštų karjeras (Klaipėdos r.) 5. Palangos karjeras (Palanga) 6. Novaraisčio durpynas (Kauno r.) 7. Kamanų ežeras (Akmenės r.) 8. Vizbarų ž.ū. (Tauragės r.) 9. Paupio ž.ū. (Raseinių r.) 10. Babtų/Striūnos tvenkinys	Lizdų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus

	(Kauno r.)		
Mažoji žuvėdra	1. Slengių karjeras (Klaipėdos r.)	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.)	2-3 kartus per metus
	2. Poškų karjeras (Klaipėdos r.)		
	3. Gargždų karjeras (Klaipėdos r.)		
	4. Šniaukštų karjeras (Klaipėdos r.)		
	5. Paupio ž. ū. (Raseinių r.)		
	6. Nemunas ties Druskininkais (Druskininkai)		
Juodoji žuvėdra	1. Arvydai (Vilniaus r.)	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Pajuodupė		
	3. Sartų RP (abu Rokiškio r.)		
	4. Birvėtos ž.ū. (Ignalinos r.)		
	5. Vizbarų ž.ū. (Tauragės r.)		
	6. Dumblio ežeras (Lazdijų r.)		
Baltaskruostė žuvėdra	1. Žemaitiškės pievos (Kretuono draustinis)	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Senrusnės ir Sennemunės ežerai (Šilutės r.)		
Balinė pelėda	1. Kamanų valstybinis rezervatas (Akmenės r.)	Paukščių, porų, lizdų, vadų skaičius (vnt.)	2-3 kartus per metus
	2. Pušnies pelkės (Ignalinos r.)		
	3. Klaipėdos rytinio pakraščio pievos (Klaipėdos r.)		
Lututė	1. Randamonių miškas (Druskininkai)	Giedančių patinų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Kapčiamiesčio giria (Lazdijų r.)		
	3. Ropėjos miškas (Trakų r.)		
	4. Pabradės miškas (Švenčionių r.)		
	5. Kazlų Rūdos miškai (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)		
Žalvarnis	1. Rūdininkų giria (Šalčininkų r.)	Suaugusių pavienių paukščių, porų, vadų skaičius (vnt.)	2-3 kartus per metus
	2. Braziukai (Kauno r.)		
	3. Gražutės RP (Zarasų r.)		
Pilkoji meleta	1. Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Bargailių miškas (Radviliškio r.)		
	3. Rūdininkų giria (Šalčininkų r.)		
	4. Randamonių miškas (Druskininkai)		
	5. Asvejos regioninis parkas (Švenčionių r.)		
	6. Suvainiškių miškas (Rokiškio r.)		

	r.)		
	7. Viešvilės rezervatas (Jurbarko r.)		
Vidutinis genys	1. Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Bargailių miškas (Radviliškio r.)		
	3. Punios šilas (Alytaus r.)		
	4. Dubysos regioninio parko miškai (Kauno ir Jurbarko r.)		
	5. Panerių miškas (Vilniaus r.)		
	6. Verkių miškas (Vilnius)		
Baltnugaris genys	1. Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Bargailių miškas (Radviliškio r.)		
	3. Punios šilas (Alytaus r.)		
	4. Adutiškio miškas (Ignalinos ir Švenčionių r.)		
	5. Ažubalio miškas (Ignalinos r.)		
	6. Asvejos regioninis parkas (Švenčionių r.)		
Tripirštis genys	1. Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Pajiesio miškas (Kauno r.)		
	3. Bargailių miškas (Radviliškio r.)		
	4. Punios šilas (Alytaus r.)		
	5. Suktiškių miškas (Vilniaus r.)		
	6. Taurijos miškas (Vilniaus r.)		
Lygutė	1. Jūrės miškas (Kazlų Rūda)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Novaraisčio miškas (Kauno r.)		
	3. Prienų šilas (Prienų r.)		
	4. Rūdininkų giria (Šalčininkų r.)		
	5. Randamonių miškas (Druskininkai)		
	6. Pabradės miškas (Švenčionių r.)		
	7. Kazlų Rūdos miškai (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)		
Dirvoninis kalviukas	1. Gariūnai (Vilnius)	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Zujūnų karjeras (Vilnius)		
	3. Senųjų Trakų karjeras (Trakų r.)		
	4. Gargždų karjeras (Klaipėdos r.)		
	5. Slengių karjeras (Klaipėdos r.)		
	6. Didžiasalio karjeras		

	(Švenčionių r.)		
	7. Gaižiūnų karinis poligonas (Jonavos r.)		
Paprastoji medžarkė	1. Svencelės draustinio pakraštys (Klaipėdos r.)	Paukščių skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. Aukštadvario apylinkės (Trakų r.)		
	3. Juodupės apylinkės (Rokiškio r.)		
	4. Musės slėnis (Širvintų r.)		
	5. Sudervės apylinkės (Vilniaus r.)		
	6. Kulautuvos apylinkės (Kauno r.)		
	7. Seredžiaus apylinkės (Kauno ir Jurbarko r.)		
Meldinė nendrinukė	1. <i>Alkos polderis (Klaipėdos r.)</i>	Giedančių patinų skaičius (vnt.)	2 kartus per metus
	2. <i>Kliošių apylinkės (Klaipėdos r.)</i>		
	3. <i>Dituvos pieva prie Klaipėdos kanalo (Klaipėdos r.)</i>		
	4. <i>Dituvos sodų vakarinis pakraštys (Klaipėdos r.)</i>		
Sodinė starta	1. Onušio apylinkės (Trakų r.)	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.)	3 kartus per metus
	2. Rūdiškių apylinkės (Trakų r.)		
	3. Vilniaus miesto vakarinis pakraštys		
	4. Svencelės pelkės pakraštys (Klaipėdos r.)		

P.s.

pasvirusiu šriftu pažymėtos teritorijos, kuriose nerasta stebimų paukščių

Duomenų apdorojimo ypatumai yra specifiniai pirmiems monitoringo stebėjimų metams, nes:

- lyginti 2007 metų situaciją 15-kos rūšių atveju nėra su kuo, kadangi tai pirmi jų perinčių populiacijų gausos monitoringo nuoseklių stebėjimų duomenys pasirinktose teritorijose, o ankstesnių metų medžiaga, jei tokia yra, buvo surinkta taikant kitus metodus arba renkama nenuosekliai ir nesistemiškai;
- senesni duomenys, įvardinti kaip „gausos įvertinimas iki 2004“, dažnai rėmėsi ne metodiškai atliktų apskaitų, o turimų, dažniausiai fragmentiškų, duomenų apie rūšies konkrečioje teritorijoje gausos ir paplitimo ypatumus įvertinimu;
- 2007 metų monitoringo tyrimuose dalyvavę stebėtojai (ypač ST direkčių specialistai), metodikose numatytas 15-kos rūšių apskaitas vykdė pirmą kartą, todėl ne visi gerai žino tyrimų objektą, dauguma neturi metodiškai vykdomų paukščių apskaitų patirties;
- kai kuriose PAST surinkti duomenys negali būti naudojami bendroje analizėje, nes akivaizdžiai neatitinka realiai galimos situacijos teritorijoje arba yra

- nepakankamai nereprezentatyvūs;
- keliose PAST stebėjimai aplamai nevykdyti;
 - net ir metodiškai surinktų duomenų atveju, trūksta stebėjimų pakartojimų ir duomenų imties, kad statistiniais metodais įvertinti vykstančius populiacijų gyvavimo procesus;
 - analizė remiasi tik stebėtojų pateiktais duomenimis, už kurių kokybę analizę atliekantys ekspertai neatsako.

2007 m. valstybinės aplinkos monitoringo programos perinčių paukščių monitoringo duomenų apžvalga ir įvertinimas pateikiami sekančiu būdu:

1. Kiekvienos stebėtos rūšies duomenys analizuojami atskirai;
2. Analizės aprašymas pateikiamas atskiros rūšies principu;
3. Kiekvienos rūšies duomenys analizuojami laikantis vieningos analizės aprašo formos;
4. Rūšies analizės aprašą sudaro sekantys skyriai:
 - a. analizės būdai;
 - b. buveinės savybių pokyčio įvertinimas;
 - c. populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas;
 - d. rūšies apsaugos būklės įvertinimas;
 - e. rekomendacijos apsaugai.

Nurodyta duomenų pateikimo forma bus naudojama ir kitais metais ateityje.

Rekomendacijos apsaugai 2007 metais yra gana bendros, tačiau ateityje (kai vykstančius pokyčius parodys nuoseklūs ir regulariai kartojamų stebėjimų duomenys) jose bus siūlomos tiek praktinio tvarkymo, tiek administracinės priežiūros priemonės.

5. MONITORINGO DUOMENŲ, 2007 M. SURINKTŲ PAGAL VALSTYBINĘ APLINKOS MONITORINGO PROGRAMĄ, ANALIZĖ

Rudė (*Aythya nyroca*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į rudžių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač pavasario eigos fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (kiek laiko buvo skiriama stebėjimams konkrečiame vandens telkinyje, kokie optiniai prietaisai naudoti ir pan.), registruotus parametrus (akivaizdžiai pavieniai paukščiai, poros/vados, teritoriniai patinai, lizdai ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių vedžiojimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Vertinant gausą taip pat atsižvelgiama į pakartotinių dėčių tikimybę, todėl vėlyvos vados turi būti vertinamos ne kaip papildomas populiacinis vienetas, nebent tai būtų naujas pastebėjimas didesnėje teritorijoje. Be to, dažnai tėvai jauniklius nusiveda į gretimus vandenis, todėl reikia įsitikinti, kad apskaitos buvo daromos vieną dieną ir tos pačios vados nebuvo suskaičiuotos kelis kartus. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį. Praktiškai visos pavienių paukščių vienkartinės registracijos turi būti eliminuojamos vietinės populiacijos vertinimo metu, o šie faktai naudojami tik lauko tyrimų metu, ieškant besiveisiančių individų (porų). Kadangi rūšis sunkiai aptinkama, o perintys individai praktiškai nepastebimi, būtina įvertinti stebėtojo paklaidą, pridedant 20 % nuo užregistruotų veisimosi vienetų (porų, teritorinių patinų, vadų ir pan.).

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005, 2006 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių – tik dveji apskaitų metai bei ankstesnės populiacijos gausos įvertinimas), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Dabartinis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė

vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. 2005 m. duomenų analizėje konkretus vertinimas nebuvo atliekamas, kadangi 2005 metų perinčių paukščių monitoringo stebėjimų metu buveinės savybių pokytis nebuvo fiksuojamas. Analizuojant 2006 ir 2007 m. duomenis, buvo atliktas visų, metodikose numatytų vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas, tiek rūšies apsaugai išskirtoje PAST, tiek už jos ribų esančioje Nemuno deltoje. Tačiau jų akivaizdžių pokyčių nepastebėta ir jos įvertintos sekančiais balais: 1.0, 2.0, 3.0.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Rudžių gausa 2005 metais PAST, kuri įsteigta šios rūšies apsaugai, įvertinta 3-5 perinčiom porom. Panaši gausa įvertinta ir 2006 m. (4-5 poros), tuo tarpu 2007 metais gausa vertinama jau 5-7 poros (1 lentelė). Tikslų jų skaičių nusakyti sunku, nes atskirais pakartojimais kai kurie paukščiai ar poros buvo stebimos skirtingose ežero vietose ir nėra aišku ar tai tie patys, ar kiti individai. Lyginant rudžių gausą iki 2004 metų su 2005 m. apskaitų rezultatais, nustatytas perinčios populiacijos mažėjimas 20-50 proc. ribose. Tačiau 2006 m. populiacija išliko 2005 m. ribose su potencialiomis gausėjimo galimybėmis, o 2007 m. vėl padidėjo 20-40 proc., t.y. grįžo prie ankstesnės (iki 2004 m.) ribos. Taigi, kol kas neaišku ar ankstesnės tendencijos atspindėjo metinius svyravimus, ar tai kryptingi procesai, ar tai paprasčiausios stebėtojų paklaidos, kuomet gali likti nepastebėti pavieniai paukščiai.

Pavienės rudės 2007 m. jau aptiktos ir už rūšies apsaugai įsteigtos PAST ribų. Stebėjimai buvo vykdomi tik dvejose, tačiau lpotencialiausiose teritorijose – Nemuno deltoje ir Birvėtos šlapžemėse, t.y. kur ši rūšis buvo stebėta ir ankstesniais metais (2 lentelė). Nors veisimosi laikotarpiu atliktų stebėjimų metu Nemuno deltoje ši rūšis neužregistruota 2005 ir 2006 m., 2007 m. abejose stebėjimų teritorijose stebėti pavieniai patinai. Tačiau dėl rūšies slapto gyvenimo būdo, sudėtingos stebėjimų situacijos tyrimų teritorijoje (Nemuno delta) bei ilgalaikių stebėjimų stokos, tikslesnį rudės statusą nepavyko nustatyti (peri ar ne). Tačiau stebėti individai leidžia daryti prielaidą, jog ši rūšis veisiasi abejose pasirinktose šlapžemėse, juolab jie čia stebimi nebe pirmą kartą. Kadangi ankstesnių metų populiacijos įvertinimas irgi rėmėsi tik atskirais rūšies pastebėjimais, apie gausos pokyčius už PAST ribų, be specialių tyrimų, šnekėti nevertėtų. Ateinančiais metais tyrimus vertėtų planuoti kai kuriose potencialiose perimvietėse su išlikusiomis tinkamomis veisimosi buveinėmis: Kenos žuvininkystės tvenkiniuose, Elektrėnų vandens saugykloje, Kauno mariose.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis bei paskutinių metų monitoringo medžiaga.

Vertinami parametrai	Rudės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka)</i>

				<i>informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	rūšis išnyko Dusios, Žuvinto ir aplinkiniuose ež-ežeruose	-
už PAST	-	-	išnyko anksčiau žinomose perimvietėse	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	perinti populiacija sumažėjusiam lygmeny išlieka gana stabili, bet ne gausėja	-	-
už PAST	-	-	išnyko žinomose perimvietėse ar šiuo metu nėra perėjimo įrodymų	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	žvejai trikdo paukščius, nendrynuose nebeišpjaunami žvejų takai, teigiamai įtakojantys buveinių būklę	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos veisimosi buveinės už Metelių RP ribų
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	didėja trikdymas dėl rekreacinės plėtros, žvejybos, o buveinių pokyčiai dėl vykstančių sukcesinių procesų taip pat nėra palankūs	-
už PAST	-	-	-	nežinomos veisimosi buveinės ir

				perimvietės už Metelių RP ribų
--	--	--	--	-----------------------------------

Rudės apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- rūšis išnyko kai kuriuose teritorijos vandens telkiniuose;
- perinčios populiacijos gausa mažėja per paskutinius dešimt metų, o paskutiniu metu, nors ir stabilizavosi, bet nestebimos gausėjimo tendencijos;
- veisimosi buveinių būklė nėra palanki dėl nuolatinio trikdymo, žvejybos būdų kaitos, natūralių sukcesinių procesų;
- ateities perspektyvos nėra palankios, pagrindė, dėl rekreacinės plėtros ir natūralių sukcesinių procesų.

Rudės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- išnyko anksčiau žinomose perimvietėse ir veisimosi buveinių būklės vertinimas nebeturi prasmės;
- dabartiniu metu surinkti duomenys nesuteikia būtinos informacijos apie ateities perspektyvas, todėl būtini specialūs rūšies tyrimai.

Rekomendacijos apsaugai

Vienintelėje dabartiniu metu žinomoje perimvietėje reikėtų riboti žmonių lankymąsi, o taip pat žvejybą statomais tinklaičiais veisimosi metu (nuo ledo ištirpimo iki rugpjūčio 15 d.). Be to, reikėtų skatinti žvejus-verslininkus iššienauti nendrynuose žvejybinius takus. Be to, reikėtų atlikti rudės perinčios populiacijos tyrimus buvusiose veisimosi vietose ir potencialiose buveinėse – ekstensyviai naudojamuose žuvininkystės tvenkiniuose su gerai išreikšta nendrynų juosta. Ateinančiais metais tyrimus vertėtų planuoti kai kuriose potencialiose perimvietėse su išlikusiomis veisimosi buveinėmis: Kenos žuvininkystės tvenkiniuose, Elektrėnų vandens saugykloje, Kauno mariose. Tai svarbu planuojant monitoringo darbus už PAST ribų.

1 lentelė. Rudės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Įvertinta gausa 2006** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai LTALYB001	6	3-5	4-5	4 poros ir 4 patinai ****	5-7	Stabilus	20-40	1.0 2.0 3.0	Surinkti duomenys rodo nežymų gausos didėjimą, tačiau tokio dydžio pokyčius galima vertinti kaip stebėtojų kasmetinę apskaitų tikslumo paklaidą.

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

**** - susumuoti rezultatai per du pakartojimus skirtingose teritorijos vietose

Trumpinimai: ind. - individai

2 lentelė. Rudės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005**	Įvertinta gausa 2006**	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno deltos RP	0-2	0	0	1 patinas	0-1	Stabilus	Nereikšmingi	1.0 2.0 3.0	Visa teritorija nebuvo pilnai iširta dėl rūšies stebėjimo ypatumų (slapto gyvenimo būdo). Tikėtina, kad populiacija gali būti gausesnė, tačiau kartu gali būti, kad peri nereguliariai.
Birvėtos šlapžemės	0-1	-****	-****	1 patinas	0-1	Stabilus	Nereikšmingi	1.0 2.0 3.0	Jei rūšis ir peri, tai, matomai, nereguliariai, nes teritorija yra ties jos šiaurine paplitimo riba

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

**** - stebėjimai nebuvo atliekami

Trumpinimai: ind. – individai

Jūrinis erelis (*Haliaeetus albicilla*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į jūrinių erelių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei tyrimų metų klimatines sąlygas (ypač pavasario eigos fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (lizdų paieška ar stebimi paukščiai, kokie optiniai prietaisai naudoti ir pan.), registruotus parametrus (pavieniai paukščiai, porų tuoktuvės, nerimaujantys paukščiai, lizdai ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių vedžiojimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Be to, perėjimo vietose dažnai laikosi jauni, dar nesubrendę, o taip pat subrendę neperiantys (dažniausiai partnerių praradę) individai. Todėl būtina registruoti paukščio amžių, elgseną. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį. Praktiškai visi suaugę, bet nesubrendę paukščiai, o taip pat pavieniai ar poromis besilaikantys, bet klajojantys suaugėliai yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005, 2006 ir 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2005 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamu pakartojimų skaičiumi duomenis.

Dabartinis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. 2005 m. duomenų analizėje konkretus vertinimas nebuvo atliekamas, kadangi 2005 metų perinčių paukščių monitoringo stebėjimų metu buveinės savybių pokytis nebuvo fiksuojamas. Analizuojant 2006 ir 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas vienoje iš trijų rūšies apsaugai išskirtų PAST (Blinstrubiškio miškas), bei už jos ribų esančiose teritorijose: Baltosios Vokės tvenkinių aplinkiniai miškai, Kauno marių RP ir Kliošių draustinyje. Tuo tarpu Nemuno deltoje buveinių savybių pokyčiai nebuvo vertinami, o Kuršių nerijoje jie interpretuoti ne pagal metodinius reikalavimus, todėl negalima jų traukti į bendrą suvestinę. PAST ribose esančiame Blinstrubiškio miške pokyčiai įvertinti 1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.1; 6.0; 7.0 balais. Tuo tarpu už PAST ribų jie įvertinti sekančiais balais: Baltosios Vokės tvenkinių aplinkiniuose miškuose - 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.1, 6.0, 7.1; Kauno marių RP ir gretimuose miškuose - 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.1, 6.1, 7.1; Kliošių draustinyje - 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.1, 6.0, 7.0.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Jūrinių erelių gausa 2005 metais visose trijose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose atliktas monitoringas, įvertinta 5-7 perinčiomis poromis. Iširtos tik 2 iš 3 rūšies apsaugai svarbių teritorijų (1 lentelė), o stebėjimai dėl žmogiškųjų resursų stokos nebuvo vykdomi svarbiausioje perimvietėje – Nemuno deltoje. Tuo tarpu 2006 metais stebėjimai atlikti visose teritorijose ir vietinės populiacijos gausa įvertinta 12-16 porų, o 2007 m. – 14-15 porų. Lyginant jūrinių erelių gausą iki 2004 metų su 2005, 2006 ir 2007 metų situacija, nustatyta, kad dviejose PAST perinti populiacija praktiškai yra stabili (Nemuno delta ir Kuršių nerijos nacionalinio parko dalis), tiksliau, galimos net gausėjimo tendencijos (1 poros ribose). Tuo tarpu Blinstrubiškio miške toliau stebimas perinčios populiacijos akivaizdus mažėjimas (lyginant su 2006 m., perėjo viena pora mažiau). Tačiau stebimi pokyčiai vyksta ne dėl rūšies išnykimo šioje vietovėje, o dėl porų persikraustymo už dabartinių PAST ribų. Tolimesnes tendencijas turėtų parodyti ateinančių metų stebėjimų duomenys.

Jūrinių erelių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2005 m. įvertinta 4-5 perinčiomis poromis, o 2006 ir 2007 m. – 4 poromis. Taigi, perinti populiacija vienareikšmiškai vertinama kaip stabili. Viso buvo iširtos 3 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti jūrinių erelių perėjimo atvejai (2 lentelė). Dvi poros aptiktos tik Kauno marių RP ir aplinkiniuose miškuose, tuo tarpu kitose dviejose teritorijose – Kliošių draustinyje ir Baltosios Vokės tvenkinių supančiuose miškuose (Ropėjos miškas), perėjo pavienės poros. Atskirai reikėtų paminėti 2006 ir 2007 m. situaciją Kauno marių RP. Mat ankstesniais metais abi poros perėdavo parko teritorijoje, tuo tarpu 2006 m. jos persikėlė už parko ribų: į Vaiguvos mišką (Kaišiadorių miškų urėdijos Kruonio g-jos 18 miško kv.) ir Dubravos mišką (Dubravos miškų urėdijos Vaišvydavos g-jos 69 miško kv.). Tačiau šių porų atsarginiai lizdai vis vien išliko Kauno marių RP, todėl nors jos ir peri už ankstesniais metais tirtos teritorijos ribų, mes jas traukiame į suvestinę lentelę, nes tai tos pačios Kauno marių populiacijos paukščiai. Stebimų porų lizdai Kauno marių RP ribose yra Gastilonių ir Dabintos miškuose. Naujus lizdus pavyko aptikti taikant lizdų apieškos metodą.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Jūrinio erelio apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	Kasmet aptinkamos vis naujos pereimvietės	-	-	-
už PAST	Rūšis plinta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	Gausa stabili su galimo gausėjimo tendencijomis	-	-	-
už PAST	perinti populiacija gausėja	-	-	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	perintys paukščiai trikdomi dėl miškų ūkinės ir kitos žmonių veiklos	-	-
už PAST	-	perintys paukščiai trikdomi dėl miškų ūkinės ir rekreacinės veiklos	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	lizdavietes saugo įvairūs teisiniai aktai, o esminių buveinių pokyčių nenusimato	-	-	-
už PAST	-	nors lizdavietes saugo įvairūs teisiniai aktai, didėjantis trikdymas miškuose sudaro nepalankias sąlygas	-	-

Jūrinio erelio apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra palanki, nes:

- aptinkamos naujos perinčios poros ir perinti populiacija plinta;
- gausa išlieka stabili su gausėjimo tendencijomis;
- teisiniai aktai saugo visus lizdus (net ir ne užimtus) ir už saugomų teritorijų ribų.

Jūrinio erelio apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, nes:

- perintys paukščiai trikdomi dėl miškų ūkinės ir kitos žmogaus veiklos;
- nors lizdavietes saugo įvairūs teisiniai aktai, didėjantis trikdymas miškuose sudaro nepalankias sąlygas perinčioms poroms.

Rekomendacijos apsaugai

Miškuose prie didžiųjų produktyvių vandens telkinių reikėtų išskirti „ramybės“ zonas brandžiuose medynuose, o aptiktus lizdus saugoti individualiai, kaip tai numato Miško kirtimo taisyklės. Dirbtinų lizdų pagalba galima efektyviai privilioti perinčias poras, ypač į nuošalesnes vietas, kur dar nėra rekreacinio preso.

1 lentelė. Jūrinio erelio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Įvertinta gausa 2006 (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007 (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Nemuno delta LTSLUB001	9	0	7-9	6 poros	9 *** poros	Stabilus	Nėra	?****	Mingės miške ir Briedžių saloje didelis trikdymas.
Kuršių nerijos nacionalinis parkas LTKLAB001	3-5	3-4	3-5	5 poros	4-5	Stabilus	Nereikšmingi	?****	Sėkmingai išsiperėjo 2 poros, kitais dviem atvejais žuvo jaunikliai, iškritus lizdai bei palikta dėtis, o penktos poros perėjimas neįrodytas
Blinstrubiškio miškas LTRASB002	3	2-3	2	0	1 *** pora	Mažėja	50 proc.	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.1; 6.0; 7.0	Pora perėjo nesėkmingai. Kita pora persikėlė į gretimą mišką

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - stebėjimai nevykdyti;

*** - Gausa įvertinta remiantis Gamtos projektų vystymo fondo surinktais duomenimis (D.Dementavičiaus asm. pranešimas);

**** - buveinių savybių pokyčiai įvertinti nesilaikant metodinių reikalavimų, todėl jie nėra įtraukti į bendrą suvestinę.

Trumpinimai: ind. – individuali, ? – nežinoma situacija

2 lentelė. Jūrinio erelio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Įvertinta gausa 2006** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos****
Baltosios Vokės tvenkinių aplinkiniai miškai	1	1	1	1 pora	1	Stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.1, 6.0, 7.1	Naujame lizde sėkmingai užaugino 2 juv.
Kauno marių RP	2	2	2	2 poros	2	Stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.1, 6.1,	Abejuose lizduose poros užaugino po 2 juv.

								7.1	
Kliošių draustinis	?	1-2	1	1 pora	1	Stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.1, 6.0, 7.0	Naujame lizde sėkmingai užaugino 2 juv.

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Nendrinė lingė (*Circus aeruginosus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į nendrinų lingių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei tyrimų metų klimatines sąlygas (ypač pavasario eigos fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (lizdų paieška ar stebimi paukščiai, kokie optiniai prietaisai naudoti ir pan.), registruotus parametrus (pavieniai paukščiai, porų tuoktuvės, nerimaujantys paukščiai, lizdai ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių auginimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Be to, perėjimo vietose dažnai laikosi jauni, dar nesubrendę, o taip pat subrendę neperiantys (dažniausiai partnerių praradę) individai. Todėl būtina registruoti paukščio amžių, elgseną. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį. Praktiškai visi pavieniai ar poromis besilaikantys, bet klajojantys suaugėliai yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2007 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas

visose trijose rūšies apsaugai išskirtose PAST bei už jos ribų esančiose penkiose stebėtose teritorijose. Visose stebėtose teritorijose vietos savybių išsaugojimo laipsnis įvertintas vienodais balais: 1.0; 2.0 ir 3.0, išskyrus Nemuno delta, kurioje nėra 2.0 balo. Be to, Tyrulių pelkėje suteikti papildomi 3.1 ir 3.2 balai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Nendrių lingių gausa 2007 metais dviejose iš trijų tirtų PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai, įvertinta 51-63 perinčiomis poromis (1 lentelė). Nemuno deltoje gausa nebuvo vertinta, nes apsakitos apėmė visiškai nežymią teritorijos dalį. Lyginant nendrių lingių gausą iki 2004 metų su 2007 metų situacija, nustatyta, kad dviejose PAST perinti populiacija praktiškai yra stabili: Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėse nežymiai didėja, o Metelių, Dusios ir Obelijos ežeruose – nežymiai mažėja. Abu šie pokyčiai yra nereikšmingi. Tikslines tendencijas ar net tikslus pokyčius turėtų parodyti vėlesnių metų stebėjimų duomenys.

Nendrių lingių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2007 m. įvertinta 26-32 perinčiomis poromis. Viso buvo ištirtos 5 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti nendrių lingių perėjimo atvejai (2 lentelė). Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išėtinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius visoje šalies teritorijoje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Nendrinės lingės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Ateities perspektyvos				

PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios	-	-	-
už PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios	-	-	-

Nendrinės lingės apsaugos būklė tiek PAST, tiek už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra palanki, nes:

- paplitimo bei gausos neigiamų pokyčių nenustatyta;
- buveinių būklės pokyčių bei akivaizdžių jų kaitos ateityje perspektyvų taip pat nematome.

Rekomendacijos apsaugai

Papildomos specialios rūšies apsaugos priemonės šiuo metu nereikalingos. Reikšmingi pokyčiai galimi tik reikšmingai transformavus kraštovaizdžio žemėveikslių struktūrą arba stipriai intensyvėjant chemizacija žemės ūkyje. Tuo būdu, ekologinis ūkininkavimas yra palankus rūšiai.

1 lentelė. Nendinės lingės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	40	41	41-45	Stabilus ar nežymiai didėjantis	10	1.0; 2.0; 3.0	
Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai LTALYB001	20	10	10-18	Stabilus ar nežymiai mažėjantis	20	1.0; 1.1; 2.0; 3.0	
Nemuno delta, LTSLUB001	80	2	?	?	?	1.0; 3.0	Gausos neįmanoma įvertinti, nes apskaitos apima tik nežymią teritorijos dalį

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Nendrinės lingės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (ind.)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Kenos žuvininkystės tvenkiniai (Vilniaus r.)	?	4	4-6	?	?	1.0; 2.0; 3.0	

Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas 2007 m.

Birvėtos ž.ū. (Ignalinos r.)	?	13	8	?	?	1.0; 2.0; 3.0	
Baltoji Vokė (Šalčininkų r.)	?	4	4	?	?	1.0; 2.0; 3.0	
Tyrulių pelkė (Radviliškio r.)	?	10	6-8	?	?	1.0; 2.0; 3.0; 3.1; 3.2	
Pušnies pelkės (Ignalinos r.)	?	5	4-6	?	?	1.0; 2.0; 3.0	Dėl gamtinių (kraštovaizdžio) ypatumų, gausa įvertinta remiantis besimaitinančių paukščių elgsena

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

Pievinė lingė (*Circus pygargus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į pievinių lingių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač pavasario eigos fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (lizdų paieška ar stebimi paukščiai, kokie optiniai prietaisai naudoti ir pan.), registruotus parametrus (pavieniai paukščiai, porų tuoktuvės, lizdinis elgesys, lizdai ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių maitinimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Be to, į perėjimo vietas užklysta neperiantys individai. Todėl būtina registruoti paukščio elgseną. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį. Praktiškai visi suaugę pavieniai individai yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu, kaip klajojantys.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2007 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas keturiuose iš penkių rūšies apsaugai išskirtų PAST (neatliktas Kamanų pelkėje), bei už jos ribų

esančiose penkiose iš šešių stebėtų teritorijų (Ilgininkuose jis nevertintas neaptikus šios rūšies individų). Visose stebėtose teritorijose vietos savybių išsaugojimo laipsnis įvertintas vienodais balais: 1.0; 2.0 ir 3.0, išskyrus Nemuno delta, kurioje nėra 2.0 balo.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Pievių lingių gausa 2007 metais penkiose tirtose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai, įvertinta 12-13 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant pievių lingių gausą iki 2004 metų (kuomet ji įvertinta 23 perinčiomis poromis) su 2007 metų situacija, nustatyta, kad dviejose PAST perinti populiacija praktiškai yra stabili: Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėse ji nežymiai didėjanti, o Biržulio ir Stervo pelkėse – nežymiai mažėjanti. Šie pokyčiai yra natūralių populiacijų svyravimų ribose. Tuo tarpu Kamanų rezervate stebimas drąstiškas perinčios populiacijos mažėjimas, kur liko vienintelė perinti pora. Tai gali būti susiję su žymiais veisimosi buveinių pokyčiais apsauginėje rezervato zonoje, nes kitokio paaiškinimo mes neradome. Dar blogesnė situacija yra Tyrulių pelkėje, kur anksčiau palyginti gausi populiacija (4 poros) išnyko. Tuo tarpu Nemuno deltos perinčių pievių lingių gausos pokyčių šiuo metu negalime vertinti dėl nuoseklių tyrimų, apimančių visą parko teritoriją, stokos. Todėl tikslesnes tendencijas ar net tikslus pokyčius turėtų parodyti vėlesnių metų stebėjimų duomenys.

Pievių lingių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų tirtose teritorijose 2007 m. įvertinta 4 perinčiomis poromis. Viso buvo iširtos 6 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti pievių lingių perėjimo atvejai (2 lentelė), tačiau tik keturiose aptikta po vieną porą. Tai parodo apie rūšies retumą, nors ji ir aplitusi šalyje. Tiesa, viena stebėjimų teritorija buvo pasirinkta papildomai (nei numatyta monitoringo plane), kuomet paukščių neaptikome Svylos upės slėnyje. Gausos pokyčių stebėtose teritorijose įvertinti nėra galimybės, dėl išėtinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo trūkumo.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius visoje šalies teritorijoje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Pievinės lingės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	rūšis išnyko ar išnyksta kai kuriose PAST	-
už PAST	-	rūšis išnyksta kai kuriose teritorijose, tačiau dalinai išsikuria kitose	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	tyrimai rodo gausos mažėjimą	-

			daugumoje PAST	
už PAST	-	-	-	nėra tikslesnių daugiamečių duomenų
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	didelė dalis ne pelkėtose vietose esančių buveinių sunaikinama	-	-
už PAST	-	didelė dalis ne pelkėtose vietose esančių buveinių sunaikinama	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	nėra aiškios
už PAST	-	-	-	nėra aiškios

Pievinės lingės apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- rūšis išnyko keletose jos apsaugai įsteigtų PAST;
- gausėja mažėja daugumoje PAST
- didelė dalis ne pelkėtose vietose esančių buveinių sunaikinama, kuomet suariamos pievos;
- ateities perspektyvos nėra aiškūs.

Pievinės lingės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, nes:

- rūšis išnyksta kai kuriose ankstesnėse perimvietėse, nors dalinai įsikuria naujose vietose;
- nėra aiškūs gausos pokyčiai ir ateities perspektyvos;
- didelė dalis ne pelkėtose vietose esančių buveinių sunaikinama, kuomet suariamos pievos.

Rekomendacijos apsaugai

Vienintelė šiuo metu aiški apsaugos priemonė yra pievų, ypač drėgnų ir besiribojančių su pelkėtais plotais, išsaugojimas. Jos, kartu su apleistais dirvonais, yra jų veisimosi vieta, be to, jiose maitinasi gretimose pelkėse perintys paukščiai.

1 lentelė. Pievinės lingės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Kamanų pelkė, LTAKMB001	4	1	1	Mažėja	>100	-	Rūšis ant išnykimo ribos
Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	6	7	7	Stabilus, nežymiai didėjantis		1.0; 2.0; 3.0	
Nemuno delta, LTSLUB001	5	1	1-2	?	?	1.0; 3.0	Kyla abejonės, kad buvo apžvelgta visą parko teritorija
Tyrulių pelkė LTRADB005	4	0	0	Mažėja	Išnyko	1.0; 2.0; 3.0	
Biržulio-Stervo pelkių kompleksas, LTTELB001	4	3	3	Stabilus, nežymiai mažėjantis	20	1.0; 2.0; 3.0	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Pievinės lingės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Ilgininkai (Alytaus r.)	?	0	0	?	?	-	

Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas 2007 m.

Pušnies pelkės (Ignalinos r.)	?	1	1	?	?	1.0; 2.0; 3.0	
Svylos upės slėnis (Ignalinos r.)	?	0	0	?	?	1.0; 2.0; 3.0	
Dynos upės slėnis (Ignalinos r.)	?	1	1	?	?	1.0; 2.0; 3.0	Teritorija papildomai pasirinkta neradus paukščių Svylos slėnyje
Paduobio durpynas (Rokiškio r.)	?	1	1	?	?	1.0; 2.0; 3.0	
Šaltojos slėnis (Rokiškio r.)	?	1	1	?	?	1.0; 2.0; 3.0	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

Žuvininkas (*Pandion haliaetus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į žuvininkų biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač pavasario eigos fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (lizdų paieška ar stebimi paukščiai, kokie optiniai prietaisai naudoti ir pan.), registruotus parametrus (pavieniai paukščiai, porų tuoktuvės, nerimaujantys paukščiai, lizdai ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių vedžiojimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Be to, perėjimo vietose gali būti stebimi jauni, dar nesubrendę, o taip pat subrendę neperiantys (dažniausiai partnerių praradę) individai. Todėl būtina registruoti paukščio elgseną. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį. Praktiškai visi suaugę, bet nesubrendę paukščiai, o taip pat pavieniai ar poromis besilaikantys, bet klajojantys suaugėliai yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2007 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas

visose stebėtose teritorijose (PAST ir už jų ribų). Visose stebėtose teritorijose nustatytas trikdymo faktorius maitinimosi vietose (6.1), o Labanoro ir Asvejos RP, trikdymas ir veisimosi vietose (5.1). Miško kirtimo darbai, galintys neigiamai įtakoti rūšies būklę, nepastebėti.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Žuvininkų gausa 2007 metais dviejose tirtose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai, įvertinta 14-16 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant žuvininkų gausą iki 2004 metų su 2007 metų situacija, nustatyta, kad abejose PAST perinti populiacija nereikšmingai mažėja, jei įvertinti tą faktą, kad iki 2004 m. Labanoro RP perinti populiacija buvo įvertinta kiek gausesnė, nei buvo iš tikrųjų (šiuo metu naujai įvertinta to laikotarpio medžiaga). Šis mažėjimas gali būti siejamas ir su metiniais gausos svyravimais, ką tiksliau parodys vėlesni ilgamečiai stebėjimai.

Žuvininkų gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2007 m. įvertinta 6-8 perinčiom porom. Viso buvo ištirtos 3 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti žuvininkų perėjimo atvejai (2 lentelė). Adučiškio ir Pažemio miškuose perinčios populiacijos sumažėjo, tačiau taip pat nėra aišku ar tai metiniai ypatumai, ar kryptingi procesai. Adučiškio miško atveju, numanoma neigiama jūrinių erelių populiacijos augimo įtaka. Tačiau tiksliau procesus turėtų parodyti vėlesnių metų tyrimai. Tuo tarpu Asvejos RP perinti populiacija jau daugelį metų išlieka stabili.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Žuvininko apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	mažėja vienoje PAST	-	-
už PAST	-	-	per 5 metus išnyko keletyje perimviečių	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	mažėja abejose PAST	-
už PAST	-	-	mažėja daugelyje perimviečių	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	palankios, neskaitant pavienių atvejų	-	-	-
už PAST	palankios, neskaitant pavienių atvejų	-	-	-

Ateities perspektyvos				
PAST	-	perspektyvos nepakankamai palankios dėl rekreacijos plėtros	-	-
už PAST	-	perspektyvos nepakankamai palankios dėl jūrinių erelių plitimo	-	-

Žuvininko apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- Išnyksta ankstesnėse perimvietėse, o gausa, kad ir palyginti nereikšmingai mažėja.
- perintys paukščiai trikdomi dėl rekreacinės veiklos ir perspektyvos kaip sureguliuoti šiuos procesus nėra aiškios.

Žuvininko apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST bei jūrinių erelių perinčios populiacijos plitimo.

Rekomendacijos apsaugai

Miškuose prie didžiųjų produktyvių vandens telkinių reikėtų išskirti „ramybės“ zonas brandžiuose medynuose, o aptiktus lizdus saugoti individualiai, kaip tai numato Miško kirtimo taisyklės. Be to, reikia numatyti priemones, mažinančias lankytojų skaičių perimviečių prieigose. Dirbtinų lizdų pagalba galima efektyviai privilioti perinčias poras, ypač į nuošalesnes vietas, kur kol kas nėra rekreacinio preso bei atokiau nuo jūrinių erelių perimviečių ar poilsio vietų.

1 lentelė. Žuvininko vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	3	2	2-3	Mažėja	Nereikšmingi	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.0; 6.1	Rasti du nauji lizdai, o buvusiuose trijuose 2006 metų naudotuose lizduose poros neįsikūrė. Tikslesnį tendą parodys sekanti apskaita
Labanoro giria, LTSVEB002	15	12	12-13	Mažėja	20 proc.	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.0; 5.1; 6.1	Tikėtina, kad gausos įvertinimas iki 2004 m. buvo kiek padidintas, todėl tikslesnį tendą parodys sekanti apskaita

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos pokyčių priežastys

2 lentelė. Žuvininko vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007 (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Adučiškio miškas (Ignalinos ir Švenčionių r.)	2-3	1	1-2	Mažėja	>30 proc.	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.0; 6.1	Akivaizdus perinčių porų mažėjimas. Tiksliai priežastis nėra žinoma, tačiau per paskutinių 4 metų laikotarpį stebimas jūrinių erelių skaičiaus augimas (neperinčių ypač)
Pažemio miškas (Zarasų r.)	3*	2	2	Mažėja	>30 proc.	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.0; 6.1	Priežastis nėra žinoma, nes aplinkos faktorių pasikeitimų nestebėta
Asvejos RP (Švenčionių r.)	2-3	3	3-4	Stabili/didėja	Nereikšmingi	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.1; 6.1	Galimas didesnis porų skaičius gali būti siejamas su geresniu teritorijos iširtumu.

* - gausa įvertinta 2006 m.

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos pokyčių priežastys

Jerubė (*Bonasia bonasia*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į jerubės biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos aplinkos ypatybes, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m. atliktos pirmosios monitoringo apskaitos PAST ir už jų ribų, todėl populiacijų gausos pokyčio įvertinimas nėra absoliučiai tikslus. Vietinių populiacijų gausos rodikliu buvo pasirinktas vidutinis registruotų individų skaičius apskaitos maršrute, nes pagal pasirinktą apskaitų metodiką tikslaus vietinių populiacijų tankumo nustatyti negalima. Taip pat buvo naudojama publikuota medžiaga apie rūšies populiacijų gausos rodiklius skirtingose buveinėse Medžiagą apdorojant nenaudoti specialūs statistiniai metodai. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami 3 ir 4 lentelėse. Dėl daugiametės informacijos trūkumo ir pasitaikiusių metodinių neatitikimų, jerubių vietinių populiacijų gausos kitimo trendai nebuvo nustatyti. PAST vietinių populiacijų pokyčiai vertinami lyginant iki 2004 metų publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vėlesniais metais vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis visose trijose PAST, išskirtose rūšies apsaugai, o taip pat visose aštuoniose tirtose teritorijose, esančiose už PAST ribų (1 ir 2 lentelė). Akivaizdžių pokyčių daugumoje teritorijų nepastebėta ir vietos savybių išsaugojimo laipsnis vertinamas teigiamai.

1 lentelė. VIETOS SAVYBIŲ IŠSAUGOJIMO LAIPSNIO ĮVERTINIMAS TIRTOSE PAST

Teritorijos pavadinimas	Vietos savybių įvertinimas *			
	1. Svetimžemių medžių ir krūmų veisimas	2. Hidrologinio režimo dirbtinė kaita	3. Medynų amžius, sudėtis, plotas bei pasiskirstymas	4. Pesticidų naudojimas
Žemaitijos nacionalinis parkas	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 41 % 3,1 – 38 % 3,2 – 9 %	4,0 – 100 %

(PAST kodas: LTPLUB001)			3,3 – 12 %	
Biržų giria (PAST kodas: LTBIRB001)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 99 % 3,1 – 1 %	4,0 – 100 %
Būdos – Pravieniškių miškai (PAST kodas: LTKAIB006)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 100 %	4,0 – 100 %

* – Vietos savybės įvertintos balais (pagal: Raudonikis L. ir kt., 2006. Europos bendrijos svarbos gyvūnų rūšių monitoringo metodikos. Paukščiai. Vilnius, VSTT, VU Ekologijos institutas). Prie balų reikšmės nurodoma atitinkamu balu įvertinto apskaitos maršruto dalis procentais.

2 lentelė. VIETOS SAVYBIŲ IŠSAUGOJIMO LAIPSNIO ĮVERTINIMAS UŽ PAST RIBŲ

Teritorijos pavadinimas	Vietos savybių įvertinimas *				Pastabos
	1. Svetimžemių medžių ir krūmų veisimas	2. Hidrologinio režimo dirbtinė kaita	3. Medynų amžius, sudėtis, plotas bei pasiskirstymas	4. Pesticidų naudojimas	
Jūrės miškas (Kazlų Rūda)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,3 – 100 %	4,0 – 100 %	Teritorijoje netenkinami nei medyno nei trako reikalavimai
Novaraisčio miškas (Kauno r.)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 100 %	4,0 – 100 %	-
Bargailių miškas (Radviliškio r.)	1,0 – 100 %	2,1 – 100 %	3,3 – 100 %	4,0 – 100 %	Teritorijoje hidrologinis režimas reguliuojamas, tačiau žalingo poveikio jėgų buveinėms nepastebėta.
Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	1,0 – 100 %	2,1 – 100 %	3,1 – 100 %	4,0 – 100 %	Teritorijoje hidrologinis režimas reguliuojamas, tačiau žalingo poveikio jėgų buveinėms nepastebėta. Medynai su ornitochorinių traku nesudaro 30 %.
Gubiškių miškas (Trakų r.)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 100 %	4,0 – 100 %	-
Semeliškių miškas (Trakų r.)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 100 %	4,0 – 100 %	-
Viešvilės rezervatas (Jurbarko r.)	1,0 – 100 %	2,0 – 100 %	3,0 – 100 %	4,0 – 100 %	-
Suvainišio miškas (Rokiškio r.)	1,0 – 100 %	2,1 – 100 %	3,1 – 100 %	4,0 – 100 %	Teritorijoje hidrologinis režimas reguliuojamas, tačiau žalingo poveikio jėgų buveinėms nepastebėta. Medynai su ornitochorinių traku nesudaro 30 %.
Taurijos miškas	1,0 – 100 %	2,1 – 100 %	3,0 – 100 %	4,0 – 100 %	Teritorijoje hidrologinis

(Vilniaus r.)					režimas reguliuojamas, tačiau žalingo poveikio jerubių buveinėms nepastebėta.
---------------	--	--	--	--	---

* – Vietos savybės įvertintos balais (pagal: Raudonikis L. ir kt., 2006. Europos bendrijos svarbos gyvūnų rūšių monitoringo metodikos. Paukščiai. Vilnius, VSTT, VU Ekologijos institutas). Prie balų reikšmės nurodoma atitinkamu balu įvertinto apskaitos maršruto dalis procentais.

Populiacijų gausos įvertinimas. Jerubių gausa kiekvienoje iš trijų PAST 2004 m. buvo vertinama po 100 porų (4 lentelė). Už PAST ribų rūšies vietinės populiacijos gausa iki 2004 metų nebuvo įvertinta. Apibendrinti 2007 m. vykdyto rūšies monitoringo rezultatai pateikiami 3 ir 4 lentelėse. Iš jų matyti, kad trijose PAST perinčios populiacijos gausa įvertinta 250 – 480 porų. Tuo tarpu už PAST ribų pasirinktose tyrimų teritorijose – 75 poros.

Ekspertų nuomone visose tirtose PAST jerubių populiacijos yra gyvybingos ir vietinių populiacijų gausa pastaraisiais metais ženkliai nekito. Biržų girioje ir Žemaitijos nacionaliniame parke, netgi priešingai, nustatytos netgi gausesnės populiacijos, lyginant su įvertinimu iki 2004 metų, kas gali būti siejama ir su geresniu iširtumu. Tačiau kol kas negalima paaiškinti kodėl Būdos – Pravieniškių miškuose 2007 m. buvo užfiksuotas gerokai mažesnis santykinis paukščių gausumas nei kitose PAST. Yra žinoma, kad gana ryškūs vietinių populiacijų gausos pokyčiai skirtingose teritorijose nepriklausomai vienas nuo kito gali vykti dėl daugelio priežasčių. Tačiau manome, kad viena iš labiausiai tikėtinų mažesnio santykinio jerubių gausumo Būdos – Pravieniškių miškuose priežasčių gali būti šiuo metu įvykęs trumpalaikis populiacijos gausos sumažėjimas, kuris jerubių populiacijose laikomas normaliu reiškiniu ir gali cikliška pasikartoti kas keleri metai. Šią prielaidą iš dalies patvirtina ir kontrolinėse teritorijose gauti duomenys, iš kurių matome, kad net ir panašiomis vietos savybėmis pasižyminčiose teritorijose jerubių populiacijų santykinės gausos rodikliai skiriasi gana ženkliai. Taip pat tikėtina, kad jerubių gausos rodiklių skirtumus PAST galėjo nulemti ir duomenų rinkimo metu pasireiškę paukščių aptinkamumą ribojantys faktoriai. Būtent Būdos Pravieniškių miškuose apskaitas vykdę stebėtojai apskaitų anketose nurodė, kad kai kuriuose vietose jerubių vokalinius signalus stebė nuo netoliese esančio geležinkelio sklindantis triukšmas.

Bendra santykinė paukščių gausa tyrimo maršrutuose atitinka moksliniais tyrimais nustatytą jerubių santykinę gausą mūsų regiono Borealinio tipo miškuose ir tikėtina, kad išliekant panašioms aplinkos sąlygoms artimiausiu metu jerubių populiacijos visose PAST kis nežymiai. Nežiūrint to manome, kad panašių netikslumų ateityje pavyktų išvengti jei jerubių apskaitos visose PAST būtų vykdomos dažnesniu nei trijų metų pakartojimu.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas. Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie jerubės paplitimą bei gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Jerubių apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	reikšmingų	-	-	-

	paplitimo kaitos pokyčių šiuo metu nestebima.			
už PAST	reikšmingų paplitimo kaitos pokyčių šiuo metu nestebima.	-	-	-
Populiacijų gausos kitimo tendencijos				
PAST	-	-	-	tikslios tendencijos nežinomos, nes ankstesni duomenys rėmėsi ekspertiniu populiacijų gausos įvertinimu, o ne metodiškai atliekamų apskaitų rezultatais
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes nėra publikuotų duomenų
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	-	-	tendencijos nežinomos, nes tiesioginę įtaką buveinių būklei turinti žmogaus veikla nėra atitinkamai stebima ir analizuojama
už PAST	-	-	-	nežinomos
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	nežinomos, nes šiuo metu turimi duomenys neleidžia įvertinti būsimų populiacijų gausos pokyčių ir buveinių būklės
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes šiuo metu turimi duomenys neleidžia įvertinti būsimų populiacijų gausos pokyčių ir buveinių būklės

Informacijos apie neigiamas rūšies paplitimo ar gausos tendencijas šiuo metu neturime. Tolimesnių populiacijų gausos kitimo ir plitimo tendencijų bei rūšies buveinių būklės perspektyvų, remdamiesi dabar turimais duomenimis, prognozuoti negalime. Todėl dabartinę rūšies apsaugos būklę tiek PAST, tiek už jų ribų vertintiname kaip nežinomą.

Rekomendacijos apsaugai. Nors dabartinė jerubių vietinių populiacijų gausa PAST nuo anksčiau nustatytų rodiklių ryškiai nesiskiria, populiacijų būklę ir toliau būtina reguliariai stebėti. Būtina atsižvelgti į tai, kad didžioji dalis šalies jerubių populiacijų (94-97 proc.) yra nesaugomose teritorijose, todėl būtina rūpintis šios rūšies apsauga ne tik įsteigtose PAST, bet ir už jų ribų. Jerubių gyvenamajai aplinkai ūkiniuose miškuose (ūkiniai miškai vyrauja ir įsteigtose PAST) didžiausias grėsmes kelia tokia žmogaus ūkinė veikla, dėl kurios gali keistis medynų amžiaus ir rūšinė sudėtis bei erdvinis pasiskirstymas. Šie rodikliai gali padidinti jerubių buveinių fragmentaciją, kuri vertinama kaip viena iš svarbiausių jerubių populiacijų gausą ribojančių veiksnių, todėl reikėtų surinkti daugiau duomenų apie jerubių buveinių naudojimo ypatumus ir monitoringo metu juos labiau sieti su jerubių apskaitų rezultatais. Taip pat manome, kad šiuo metu nepakankamai dėmesio skiriama trikdymo faktoriaus mažinimui šios rūšies apsaugai svarbiose teritorijose, nes iki vėlyvo pavasario miškuose vykdomi medienos ruošos ir išvežimo, bei miško sodinimo darbai gali turėti įtakos jerubių perėjimo sėkmei, todėl bent jau PAST visus miško darbus nuo kovo 1 d. iki gegužės 31 d. rekomenduojame sustabdyti.

3 lentelė. JERUBĖS VIETINIŲ POPULIACIJŲ GAUSA PAUKŠČIŲ APSAUGAI SVARBIOSE TERITORIJOSE

Teritorijos pavadinimas	Vietinės populiacijos gausumo įvertinimas iki 2004 m. (poros)	Santykinis gausumas 2007 m. (vidutinis individų skaičius maršrute ± SD)	Bendras visuose maršrutuose 2007 m. registruotų individų skaičius	Įvertinta vietinės populiacijos gausa 2007 m. (poros)
Žemaitijos nacionalinis parkas (PAST kodas: LTPLUB001)	100	6,38 ± 2,62 (n=8)	51	100-180
Biržų giria (PAST kodas: LTBIRB001)	100	7,67 ± 1,58 (n=9)	69	100-200
Būdos – Pravieniškių miškai (PAST kodas: LTKAIB006)	100	2,14 ± 3,67 (n=7)	15	50-100

4 lentelė. JERUBĖS VIETINIŲ POPULIACIJŲ GAUSA UŽ PAST RIBŲ

Teritorijos pavadinimas	Vietinės populiacijos gausumo įvertinimas iki 2004 m.	Maksimalus apskaitos maršrute 2007 m. registruotų individų skaičius	Santykinis gausumas 2007 m. (vidutinis individų skaičius maršrute ± SD)
Jūrės miškas (Kazlų Rūda)	-	5	7.92 ± 4.78 (n=12)
Novaraisčio miškas (Kauno r.)	-	2	
Bargailių miškas (Radviliškio r.)	-	18	
Varnabūdės miškas (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	-	3	
Gubiškių miškas (Trakų r.)	-	9	
Semeliškių miškas (Trakų r.)	-	5	
Viešvilės rezervatas (Jurbarko r.)	-	10	
Suvainišio miškas (Rokiškio r.)	-	10	
Taurijos miškas (Vilniaus r.)	-	13	

Gervė (*Grus grus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į gervių biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m. buvo atliktos pirmosios monitoringo apskaitos, remiantis šalies mastui patvirtinta metodika, PAST ir už jų ribų. Vertinant populiacijos gausos pokytį buvo atsižvelgiama į dažnai pasitaikančią tendenciją, kad vertinant vizualiai gausios populiacijos yra sumažinamos, o retų gausa padidinama. Pateiktas gausos vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi, tinkamų ir optimalių buveinių pasiskirstymo ypatumais teritorijoje bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus ir publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vėlesniais metais vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis.

2007 m. monitoringo metu vietos savybių išsaugojimo laipsnis buvo vertinamas visose PAST, išskyrus Būdos-Pravieniškių miškus, kur šis darbas nebuvo padarytas dėl nežinomų priežasčių. Visose vertintose PAST vietos savybių išsaugojimo laipsnis buvo įvertintas 1.0, 2.0 ir 3.0 balais, o daugumoje – papildomai ir 4.0 bei 5.0 balais. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėje papildomai nurodytas 4.1 balas, Labanoro girioje – 2.2, 5.1, 5.2 ir 6.1 balai, o abeiose paskutinėse – 6.2 papildomas balas.

Už PAST ribų vietos savybių išsaugojimo laipsnis buvo vertinamas penkiose stebėtose teritorijose (2 lentelė). Visose šiose teritorijose jis įvertintas 1.0, 2.0 ir 3.0 balais, Adutiškio ir bargailių miškuose – papildomai 4.2, 5.0 ir 6.0 balais, Asvejos bei Žalgirių ir Medžioklės pelkės miškuose – 4.0, o Novaraistyje - papildomai 4.1 balu.

Sekančio monitoringo etapo metu užregistruoti parametrai ir jų pokyčiai bus palyginti su naujai surinkta medžiaga.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Gervių gausa 2007 metais visose penkiose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai įvertinta 180-270 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant gervių gausą iki 2004 metų su analizuojamais apskaitų metais, nustatyta, kad visose teritorijose populiacija yra stabili ar yra populiacijos didėjimo prielaidos, kas pilnai atitinka rūšies plitimo šalyje tendencijas. Tik Būdos-Pravieniškių miškuose trendas įvertintas kaip stabilus, nors tai gali būti susiję su nepilna apimtimi atliktomis apskaitomis (mažiau 2 apskaitų taškai nei numatyta minimalioje tyrimų programoje). 2007 m monitoringo metu įvertintas populiacijos tankumas buvo 0,28 (Labanoro giria) – 1,34 (Čepkelių raistas) poros/1 km², kas atitinka moksliniais tyrimais nustatytą gervių tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Kitose trijose PAST tankumas buvo panašus ir svyravo 0,49-0,61 poros/1 km². Populiacijos gausos pokyčiai ir buveinių pokyčiai leidžia teigti, jog artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimos nedidelės populiacijos mažėjimo tendencijos.

Už PAST ribų ištirta 10 teritorijų, tačiau atlikto monitoringo metu pirmą kartą vykdytos metodiškos apskaitos, todėl pokyčiai nėra žinomi, nes gautų rezultatų nėra su kuo lyginti. Čia būtina pažymėti, kad analizuojant iškylo abejonių dėl Rūdininkų girios duomenų, kurių struktūra kelia abejonių. Tikėtina, kad tai susiję su tyrimo vietų parinkimu, kuomet buvo stebimos tik optimalios buveinės. Už PAST ribų įvertintas vietinės populiacijos tankumas buvo tarp 0,28 (Kazlų Rūdos miškai) ir 1,12 (Žalgirių ir Medžioklės pelkės miškai) poros/1 km². Kitose stebėtose teritorijose jis svyravo tarp 0,31 ir 0,6 porų/1 km². Rūdininkų girioje nustatytas tankumas (2,48 poros/1 km²) vertinamas kaip išimtis, kadangi buvo netolygiai padengiamos visos buveinės miške.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Gervės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	rūšis plinta stebimoje teritorijoje	-	-	-
už PAST	rūšis plinta stebimoje teritorijoje	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-

už PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios	-	-	-
už PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios	-	-	-

Gervės dabartinė apsaugos būklė tiek PAST, tiek už PAST ribų, mūsų vertinimu, yra palanki, kadangi rūšis plinta didesnėje šalies dalyje, jos gausa auga, o neigiami reikšmingi buveinių pokyčiai nėra žinomi.

Rekomendacijos apsaugai

Nors populiacijos gausa PAST teritorijose yra stabili, situaciją būtina stebėti, nes rūšis perėjimo vietose yra jautri trikdymui, todėl perinti populiacija gali nukentėti išaugus lankytojų skaičiui. Tačiau dabartinė miškų ūkinė veikla bei kitoks jų naudojimas nekelia grėsmės rūšiai, todėl papildomos rekomendacijos apsaugai nėra numatomos.

1 lentelė. Gervės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1 km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Labanoro giria LTSVEB002	20	0,28 (0,17-0,45)	118	45-65	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 2.2, 3.0, 4.0, 5.0, 5.1, 5.2, 6.1, 6.2	41278 ha plotas
Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės LTALYB003	28	0,61 (0,37-0,99)	64	30-50	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.1, 5.0, 6.2	10530 ha plotas
Čepkelių pelkė LTVARB002	20-25	1,34 (0,81-2,19)	143	50-70	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	10738 ha plotas
Būdos-Pravieniškių miškai LTKAIB006	30	0,49 (0,27-0,88)	26	20-30	Stabilus	?	-	4580 ha plotas Trūksta dviejų maršrutų taškų (20 taškų)
Biržų giria LTBIRB001	20-30	0,57 (0,35-0,95)	78	35-55	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0	16149 ha plotas

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos, tai populiacijos gausa

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis; įvertinime atsižvelgiama į tai, jog gervės subręsta 2-3 gyvenimo metais

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Gervės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota s tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Adutiškio miškas	?	0,38 (0,13-1,07)	4	3	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.2, 5.0, 6.0	1000 ha plotas
Asvejos miškas	?	0,35 (0,16-0,78)	7	5	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0, 6.0	1900 ha plotas
Bargailių miškas	?	0,73 (0,4-1,33)	8	5	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.2, 5.0, 6.0	1100 ha plotas
Cimakavo pelkė	?	0,31 (0,08-1,17)	3	3	?	?	-	1100 ha plotas
Jūrės miškas	?	0,45 (0,18-1,15)	5	4	?	?	-	1000 ha plotas
Kazlų Rūdos miškai	?	0,28 (0,10-0,77)	4	3	?	?	-	1400 ha plotas
Novaraistis	?	0,60	5	5	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	836 ha
Rūdininkų miškas	?	2,48 (1,45-4,21)	74	24	?	?	-	3000 ha plotas Duomenų struktūra nekelia pasitikėjimo
Viešvilės rezervatas	?	0,34	11	11	?	?	-	3219 ha
Žalgirių ir Medžioklės pelkės miškai	?	1,12 (0,59-2,12)	12	8	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	1100 ha plotas

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

***-1 taškas reprezentuoja 100 ha plotą

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Griežlė (*Crex crex*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į griežlių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (griežlei tinkamų pievų skaičių ir pasiskirstymą, pievų užaugimo sumedėjusia augalija mastus ir pan.), konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (pavasario eigą, orų ypatumus apskaitų metu), duomenų rinkimo metodą (kokio dydžio ir koki konkrečiai apskaitų sektorių apėmė stebėtojas, kiek laiko jis užtruko viename apskaitų taške), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į palankiausių laikotarpių, t.y. maksimalius rodiklius, tačiau juos galima susekti tik ne mažiau nei dviejų, tačiau rekomenduotinai trijų pakartojimų metu. Galiausiai, vertinama ar stebėjimai vykdyti visose rūšies buveinėse teritorijoje. Kartu reikia atminti, kad griežlės tinkamas aktyvumas būna tik kelias valandas pilnai sutemus ir tik tinkamu oru, todėl didesnių teritorijų tyrimai reikalauja atitinkamų darbų apimčių, kurių pakankamumas taip pat vertinamas remiantis stebėtojų ataskaitomis.

Populiacijos vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau griežlės atveju minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas, dėl mažo pakartojimų skaičiaus bei ne pakankamai reprezentatyvių duomenų visose stebėjimų vietose. Už PAST ribų nebuvo duomenų apie vietinių populiacijų gausą iki monitoringo programos vykdymo. Minėtas testas bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametru ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametru tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų 2007 metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. 2005 m. duomenų analizėje konkretus vertinimas nebuvo atliekamas,

kadangi 2005 metų perinčių paukščių monitoringo stebėjimų metu buveinės savybių pokytis nebuvo fiksuojamas. Tačiau pastebėti akivaizdūs neigiami pokyčiai aptarti skyriuje „Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas“. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas praktiškai visose PAST, kuriose vykdytos apskaitos, išskyrus Širvintos upės slėnį LTVLKB001 ir Nevėžio upės slėnį LTKAUB004. Vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas taip pat atliktas keliose už PAST ribų esančiose teritorijose: Nemune ties Klepočiais, Ežerėlio pievose, Šetekšnos slėnyje ir Strėvos žemupyje. PAST ribose laipsnis visose teritorijose įvertintas 1.0 ir 1.1; dažnai – 2.0; 2.1; 2.2; 3.2; 4.0 ir 4.2, o tik keletose teritorijų – 1.2; 2.3; 3.0; 3.1; 4.3 ir 4.4 balais (1 lentelė). Tuo tarpu už PAST ribų jis įvertintas sekančiais balais: Strėvos žemupyje, Šetekšnos slėnyje ir Nemuno pievose ties Klepočiais – 1.1; 2.0; 3.0; 4.1, Ežerėlio pievose – 1.0; 2.0; 3.2 (2 lentelė). Iš akivaizdžių grėsmių PAST, reikia paminėti žymios dalies pievų suarimą Kamanų rezervato apsauginėje zonoje ir Minijos upės slėnio užstatymą, ko pasėkoje stebimas ženklus griežlių gausos mažėjimas. Pievų užaugimas krūmais atskirose teritorijose yra tik lokalaus masto problema, nedaranti reikšmingos įtakos visos PAST gausai. Ankstyvo šienavimo poveikiui įvertinti reikalingi ilgesnio laikotarpio tyrimai. Tuo tarpu už PAST ribų akivaizdi grėsmė yra žemės ūkio intensyvėjimas.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Griežlių gausa 2007 metais visose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose atliktas monitoringas, įvertinta 1150-1288 perinčių porų. Viso ištirta 17 teritorijų (1 lentelė), iš kurių vienoje – Apšės slėnyje, aptikta tik viena griežlė, kas siejama su apskaitų metodinėmis klaidomis (per ankstyvos apskaitos, matomai, netinkamos oro sąlygos ar pan.). Dvejuose teritorijose – Birvėtos šlapžemėse ir Svylos upės slėnyje, atsakinga institucija – Širvėtos RP direkcija, nepateikė medžiagos. Senrusnės ir Sennemunės ežeruose, apskaitos atliktos pirmą kartą. Taip pat ne visoje teritorijoje apskaitos atliktos Nemuno deltoje, tačiau čia bendra gausa įvertinta ekstrapoliacijos būdu. Lyginant griežlių gausą iki 2004 metų su paskutinių dviejų apskaitų metais (2005 ir 2007) nustatyta, kad dvejuose iš 17 PAST išliko stabili (Nemuno delta, Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio; beje, šiose teritorijose stabili gausa buvo konstatuota ir 2005 metais), trejuose daugėjo (Šešuvies ir Jūros upių slėniai, Nemuno slėnis ties Viešvile, Šaltojos ir Vyžuonos slėnis; jose taip pat buvo stebimas gausėjimas ir 2005 metais), o Dubysos upės slėnyje griežlių gausa, lyginant su 2005 metais sumažėjo, tačiau lyginant su situacija iki 2004 metų – išlieka daugmaž stabili. Tuo tarpu didžiausią rūpestį kelią likusios vienuolika PAST, kuriose aptiktų griežlių gausa mažėjo. Tačiau tik Kamanų pelkės apsauginėje zonoje griežlių gausa akivaizdžiai sumažėjo dėl buveinių sunaikinimo – apeistų pievų suarimo, Minijos upės slėnyje – dėl reikšmingo teritorijos užstatymo (tos pačios tendencijos jose buvo stebimos ir 2005 m.), o neigiamus pokyčius Apšės upės slėnyje siejame su metodinėmis apskaitų klaidomis (situacija 2005 m. dar buvo stabili). Reikšmingą sumažėjimą Senrusnės ir Sennemunės ežeruose galima sieti su abejotinu duomenų tikslumu iki 2004 m., nes 2005 m. čia nebuvo atliktos apskaitos (tikslesnės tendencijos paaiškės po sekančios apskaitos). Tuo tarpu ryškaus sumažėjimo priežastys Dysnų ir Dysnykščio apyežerių šlapžemių komplekse, Nemunėlio upės slėnyje ir Širvintos upės slėnyje nėra aiškios. Į šias PAST turi būti atkreiptas ypatingas dėmesys, juolab dvi iš jų nebeatitinka PAST kriterijų (Dysnų ir Dysnykščio apyežerių šlapžemių kompleksas ir Širvintos upės slėnis). Likusiose keturiose teritorijose sumažėjimą galėjo sąlygoti metiniai gausos svyravimai, nes jie nėra ypač reikšmingi, o dviejose jų – Erlos ir Salanto upių senslėniai bei Nevėžio upės slėnis, gausa 2005 metais didėjo arba buvo stabili. Tendencijos šiose keturiose PAST paaiškės po vėlesnių metų tyrimų. Apibendrinant, būtina pažymėti, kad griežlių gausa PAST tinkle 2007 m., nepaisant nepateiktų duomenų už dvi teritorijas ir

akivaizdžiai nesėkminga apskaita dar vienoje, buvo nežymiai didesnė, lyginant su 2005 m. rezultatais.

Griežlių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2005 m. įvertinta 266-280, o 2007 m. – 400-462 perinčių porų. 2005 m. buvo ištirtos 8 teritorijos, o 2007 m. - 10 (2 lentelė). Tačiau gausos ryškus padidėjimas negali būti siejamas vien su išaugusių stebimų teritorijų skaičiumi, nes atskirose jų 2007 m. užregistruota žymiai didesnė gausa nei 2005 m.: Nemuno pievose ties Klepočiais - >50 proc., Musės slėnyje ir Vyžuonos slėnyje tarp Utenos ir Vyžuonos - >30 proc., Šventosios slėnyje ties Užpaliais – 20 proc., Paluknio pievose ir Šetekšnos slėnyje - >10 proc., Strėvos žemupyje – 10 proc. **Musės slėnio, Šetekšnos slėnio, Paluknio pievų ir Nemuno pievų ties Klepočiais griežlių populiacijos yra pakankamai skaitlingos, kad šios teritorijos būtų pasirinktos šios rūšies apsaugai (suteiktas PAST statusas, remiantis oficialiai patvirtintais kriterijais).**

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Griežlės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija visose teritorijose
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	be žmogaus ūkinės veiklos ar specialios priežiūros blogėja buveinių kokybė,	-	-

		mažėja jų plotas; tačiau dalis buveinių sunaikinama ūkinės veiklos metu		
už PAST	-	be žmogaus ūkinės veiklos ar specialios priežiūros blogėja buveinių kokybė, mažėja jų plotas; tačiau dalis buveinių sunaikinama ūkinės veiklos metu	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	nors ES agroaplinkosauginės programos ir propaguoja rūšies buveinių apsaugą, dabartinė praktika rodo, kad ūkininkai renkasi pievų pavertimą pūdymais, tuo pačiu sunaikindami griežlės perimvietes	-	-
už PAST	-	nors ES agroaplinkosauginės programos ir propaguoja rūšies buveinių apsaugą, dabartinė praktika rodo, kad ūkininkai renkasi pievų pavertimą pūdymais, tuo pačiu sunaikindami griežlės perimvietes	-	-

Griežlės apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, nes:

- nežinomos rūšies paplitimo tendencijos;
- be žmogaus ūkinės veiklos ar specialios priežiūros blogėja buveinių kokybė, mažėja jų plotas, tačiau dalis buveinių sunaikinama suariant natūralias bei kultūrinės pievas;
- nors ES agroaplinkosauginės programos ir propaguoja rūšies buveinių apsaugą, dabartinė praktika rodo, kad ūkininkai renkasi pievų pavertimą pūdymais ar grūdinių kultūrų auginimą, tuo pačiu sunaikindami griežlės perimvietes.

Griežlės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST. Tik čia dar nėra aiškios perinčių populiacijų gausos pokyčių tendencijos.

Rekomendacijos apsaugai

Svarbiausia rūšies palankios būklės palaikymo sąlyga – veisimosi buveinių išsaugojimas ir palaikymas, ką pakankamai efektyviu mastu galima pasiekti tik žmogaus ūkinės veiklos dėka. Šiuo atveju gamtosauginės veiklos turėtų būti nukreiptos į atitinkamos žemės ūkio praktikos – ekstensyvios gyvulininkystės, propagavimą, visokeriopai įtakojant ūkininkų sprendimus. Kiek leidžia teisinės priemonės, žemės naudojimo paskirties keitimas į rūšiai nepalankią, turėtų būti draudžiamas. Be to, šalis turėtų kiek gali daugiau išnaudoti kaimo plėtros programos suteikiamas galimybes.

1 lentelė. Griežlės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta LTSLUB001	435	450	340	425-450	stabili	nėra	1.0, 1.1, 3.1, 4.0, 4.2, 4.4	Apskaitos vykdytos 80 proc. potencialių buveinių. Dalyje teritorijos tik vienas pakartojimas
Minijos upės slėnis LTKLAB005	300	?	130	130-150	mažėja	50	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 3.0, 3.1, 3.2, 4.2, 4.4	2005 m. stebėjimai atlikti tik dalyje Minijos upės atkarpos, todėl bendra gausa nevertinta. Mažėjimas siejamas su ryškia buveinių transformacija
Nemunėlio upės slėnis LTBIRB002	150	65-70	58	58-70	mažėja	60	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 2.2, 3.2	Teritorijos ribos keitėsi (sumažėjo) 2006 metais
Senrusnės ir Sennemunės ežerai LTSLUB002	80	?	36	36-40	mažėja	50	1.0, 1.1, 4.2, 4.4	2005 m. apskaitos neatliktos
Kamanų pelkė LTAKMB001	60	15	14	14-18	mažėja	80	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.2, 2.3, 3.2, 4.2, 4.4	Didžioji dalis apsauginės zonos pievų suarta
Ventos upės slėnis LTAKMB002	60	40	36	36-40	mažėja	30	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 3.0, 3.1, 3.2, 4.0, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4	
Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio LTJURB002	45	50	48	48-55	stabili	Nereikšmingi pokyčiai	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.2, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3	Nedidelis pagausėjimas gali būti dėl populiacijos gausos svyravimų atskirais metais
Apšės upės slėnis LTSKUB001	40	40	1	?	?	?	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4	Skaičiuota per anksti, todėl populiacijos vertinti negalima

Šešuvies ir Jūros upių slėniai LTTAUB001	40	60	153	153-165	daugėja	50	-	
Nemuno slėnio pievos ties Viešvile LTTAUB004	39	65	51	51-60	daugėja	30-60	1.0, 1.1, 2.0, 3.0, 3.2, 4.2, 4.4	
Nevežio upės slėnis LTKAUB004	37	35-40	21	25-30	mažėja	20	-	
Žemaitijos nacionalinis parkas LTPLUB001	35	25	20	20-25	mažėja	30	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 2.2, 3.2, 4.1, 4.4	
Birvėtos šlapžemės LTIGNB001	35-40	40	?	?	?	?	-	Atsakingi vykdytojai duomenų nepateikė
Dubysos upės slėnis LTRASB001	35	50	27	27-35	mažėja	nereikšmin gi	1.0, 2.0, 3.0, 4.1	
Šaltojos ir Vyžuonos upių slėniai LTROKB004	35	50	86	86-90	daugėja	150	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 3.2, 4.4	Už PAST ribų paukščiai nesumuoti, nors jų suskaičiuota nemažai
Širvintos upės slėnis LTVLKB001	35	25	15	15-20	mažėja	50	-	
Erlos ir Salanto upių senslėniai LTSKUB002	35	41	21	21-30	mažėja	20	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 3.2, 4.2, 4.3, 4.4	
Svylos upės slėnis LTSVEB001	30	30	?	?	?	?	-	Atsakingi vykdytojai duomenų nepateikė
Dysnų ir Dysnykščio apyežerių šlapžemių kompleksas LTIGNB004	30	15	5	5-10	mažėja	75	1.0, 2.0, 3.2, 4.0	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpiniai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

2 lentelė. Griežlės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemunas ties Klepočiais	?	25-35	47	47-66	daugėja	50 proc.	1.1; 2.0; 3.0; 4.1	Ūkininkavimo praktika žymiai nesikeičia. Tikėtina, kad gausos didėjimas susijęs su metų klimatiniais ypatumais. 2005 metų gausa galėjo būti sumažinta
Ežerėlio pievos	25-30	24-30	22	22-25	stabilus/m ažėja	nereikšmin gi pokyčiai	1,0; 2,0; 3,2	Grėsmė – krūmais ir aukštomis žolėmis užauga tinkamos buveinės
Musės slėnis	?	39-45	58	58-60	daugėja	>30 proc.	-	Ūkininkavimo praktika žymiai nesikeičia. Tikėtina, kad gausos didėjimas susijęs su metų klimatiniais ypatumais
Šetekšnos slėnis	?	48-55	56	56-60	daugėja	>10 proc.	1,1; 2,0; 3,2; 4.1; 4.3	Ūkininkavimo praktika žymiai nesikeičia. Tikėtina, kad gausos didėjimas susijęs su metų klimatiniais ypatumais
Strėvos žemupys	?	25-30	22	22-25	mažėja	10 proc.	1.1; 2.0; 3.0; 4.1	Žemės ūkio intensyvėjimas - reali grėsmė
Šventosios slėnis ties Užpaliais	?	26-30	19	19-25	mažėja	20 proc.	-	Žemės ūkio intensyvėjimas ir rekreacinė plėtra – reali grėsmė

Vyžuonos slėnis tarp Utenos ir Vyžuonos	?	14-20	26	26-30	daugėja	>30 proc.	-	Ūkininkavimo praktika žymiai nesikeičia. Tikėtina, kad gausos didėjimas susijęs su metų klimatiniais ypatumais
Paluknio pievos	?	110-120	125 patinų	125-140	daugėja	>10 proc.	-	Vyrauja daugiausia smulkūs ūkininkai, pievos šienaujamos, neretai vėlai
Švendubrės pievos	?	- ****	22 patinai	25-30	?	?	-	Vyrauja daugiausia smulkūs ūkininkai, pievos šienaujamos, neretai vėlai
Kimsės pievos	?	- ****	0	0-1	?	?	-	Rūšis neperi, matomai, dėl pievų intensyvaus naudojimo

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai;

**** - ankstesniais metais apsakitos nevykdytos.

Trumpiniai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Stulgys (*Gallinago media*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į stulgių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (tuokvietėms tinkamų pievučių skaičių ir išsidėstymą, pievų užaugimo sumedėjusia augalija mastus), konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (hidrologines sąlygas teritorijoje, pavasario eiga), duomenų rinkimo metodą (koks buvo atskiro stebėtojo apskaitų sektorius), registruotus parametrus (stebėti paukščiai, girdėti balsai), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į palankiausių laikotarpių, t.y. maksimalius rodiklius, tačiau juos galima susekti tik ne mažiau nei trijų pakartojimų metu. Galiausiai, būtina vertinti ar stebėjimai vykdyti visose teritorijos buveinėse, nes net vienoje didesnio ploto teritorijoje stulgiai gali suformuoti kelias tuokvietes. Kartu reikia atminti, kad stulgiai yra paslaptingas paukštis, patikimai girdimas tik tamsiu paros metu arba esant stiprioms sutemoms, todėl didesnių teritorijų tyrimai reikalauja atitinkamų darbų apimčių, kurių pakankamumas taip pat vertinamas iš stebėtojų ataskaitų. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai nustatyti ar tyrimų metu aptiktos visos rūšies tuokvietės, ir jose besilankančių patinų skaičių. Kadangi rūšis sunkiai aptinkama, būtina įvertinti stebėtojo paklaidą, pridėdant 10 % nuo tuokvietėse užregistruotų patinų skaičiaus.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005, 2006 ir 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2005 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių – tik treji apskaitų metai bei ankstesnės populiacijos gausos įvertinimas), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis. Dabartinis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta

nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. 2005 m. duomenų analizėje konkretus vertinimas nebuvo atliekamas, kadangi 2005 metų perinčių paukščių monitoringo stebėjimų metu buveinės savybių pokytis nebuvo fiksuojamas. Analizuojant 2006 ir 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas vienoje iš trijų rūšies apsaugai išskirtų PAST (Svylos upės slėnis), bei už jos ribų esančiose teritorijose: Ežerėlio pievose ir Kretuono draustinyje. PAST ribose esančiame Svylos upės slėnyje jis įvertintas tik 2.1 balu. Tuo tarpu už PAST ribų jis įvertintas sekančiais balais: 1.0; 2.2; 3.2; 4.0.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Stulgių gausa 2005 metais visose trijose PAST, įsteigtose šios rūšies apsaugai, nustatyta 17 besituokiančių patinų, tačiau bendrai nevertinta dėl surinktų duomenų stokos. 2006 metais vietinių populiacijų gausa įvertinta 29-35 patinai. Tačiau ištirtos tik 2 teritorijos iš trijų (1 lentelė). Sausgalvių pievose stebėjimai nevykdyti dėl nežinomų priežasčių. Taip pat nepilnai ištirtos ir Nemuno deltos potencialios perimvietės, todėl rūšies gausa, tikėtina buvo didesnė, nei įvertinta vien remiantis stebėjimų medžiaga. Gausesnė populiacija galėjo būti ir Svylos upės slėnyje, jei stebėjimai būtų vykdomi ir naujai sutvarkytuose plotuose. 2007 metais stebėjimai nevykdyti Sausgalvių pievose ir Svylos upės slėnyje, o Nemuno deltoje tyrimai vykdyti tik vienoje ankstesniais metais aptiktoje tuokvietėje. Todėl šioje teritorijoje neaptikti paukščiai (nulinis stebėjimų rezultatas) dar neparodo, kad rūšis išnyko, o tik akivaizdžiai nurodo, kad tyrimai buvo blogai organizuoti ir neatlikti tinkamomis apimtimis. Taigi, 2007 metais PAST tinkle neužregistruotas nė vienas stulgys, kas neleidžia vertinti nei perinčios populiacijos gausos, nei jų pokyčių ir per ilgesnį laikotarpį (2004-2007 m.). Šių rodiklių be nuoseklių tyrimų vertinti negalima vertinti ir ekspertinio vertinimo metodu, nes tokios retos ir labai lokaliai išplitusios rūšies, kaip stulgys, atveju, ekstrapolijuojant galima gauti tikrovę neatspindinčius rezultatus. Todėl, tikslus ir korektiškas visos vietinės populiacijos gausos ir apsaugos būklės įvertinimas galimas tik atlikus pilną perinčios populiacijos apskaitą visame stebimų teritorijų plote.

Nors dabartiniai fragmentiški ir ne kasmetiniai duomenys akivaizdžiai rodo perinčios populiacijos gausos mažėjimo tendencijas, mes tokią, iš pirmo žvilgsnio nepalankią, situaciją vertiname atsargiai, kadangi stulgys yra paslaptinga ir sunkiai aptinkama rūšis, reikalaujanti stebėtojų patirties. Todėl mes manome, kad realiai egzistuojančios populiacijos yra skaitlingesnės, o 2005 ir 2006 m. stebėjimų metu neužregistruoti visi teritorijoje buvę paukščiai. Juolab žymių nepalankių buveinių pokyčių pastaraisiais keliais metais, minėtose teritorijose nepastebėta. Suprantama, kad duomenų palyginimui kol kas nebuvo taikomas Wilcoxon testas dėl mažos stebėtų objektų imties ir menko surinktų duomenų reprezentatyvumo.

Stulgių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų tirtose teritorijose 2006 m. įvertinta 4-5 besituokiančiais patiniais, tuo tarpu 2007 m. čia neaptiktas nė vienas šios rūšies paukštis. Viso buvo ištirtos 2 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti stulgių perėjimo atvejai (2 lentelė). Kretuono paežerės pievose stulgių tuokvietė nebeaptikta 2005, 2006 ir 2007 metais. Tai pirmiausiai nulėmė aukštos žolinės augalijos suvešėjimas. Tačiau ateinančiais metais vertėtų apskaitas atlikti ir Kretuono ežero Didžiojoje saloje, nes ten išliko rūšies tuokvietėms tinkamos buveinės. Ežerėlio užmirkusiose pievose stulgių populiacija panašu, kad išnyko taip

pat dėl nepalankių buveinių pokyčių. Skroblaus upelio slėnyje stulgių tuokvietė neaptikta, nors tinkamos buveinės surastos. Ateinančiais metais čia tikslinga vykdyti nuoseklesnius tyrimus. Duomenų palyginimui kol kas nebuvo taikomas Wilcoxon testas dėl mažos stebėtų objektų imties, pakartojimų skaičiaus ir ilgamečių duomenų apie ankstesniais metais šiose teritorijose perėjusių porų skaičių. Kadangi visose trijose teritorijose už PAST ribų rūšis neberandama, ateinančiais metais siūlytumėm atlikti stebėjimus ir Čepkelių rezervate bei Dysnos hidrografiniame draustinyje, t.y. kur ši rūšis buvo aptinkama ankstesniais metais.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių ilgalaikių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių dviejų metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Stulgio apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	išnyko keliose buvusiose perimvietėse, nors nuoseklių paskutinių metų tyrimų šalyje trūksta	-
už PAST	-	-	išnyko keliose buvusiose perimvietėse, o nuoseklių paskutinių metų tyrimų kitose šalies vietose trūksta	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	mažėja, nes išnyko keliose teritorijose. Gausos didėjimo kitose PAST nestebima	-
už PAST	-	-	mažėja, nes išnyko keliose teritorijose. Gausos didėjimo nestebima nė vienoje	-

			žinomoje perimvietėje	
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	-	Dviejose teritorijose būklė blogėja dėl ūkinės veiklos nutraukimo, o tvarkymo darbai nevykdomi	-
už PAST	-	-	Daugelyje perimviečių būklė blogėja dėl ūkinės veiklos nutraukimo. Tvarkymo darbai nevykdomi	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	ūkininkavimo atnaujinimo tikimybė menka, o tvarkymo darbai brangiai kainuojantys	-
už PAST	-	-	ūkininkavimo atnaujinimo tikimybė menka, o tvarkymo darbai brangiai kainuojantys	-

Stulgio apsaugos būklė PAST ir už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- be specialios priežiūros blogėja veisimosi buveinių kokybė ir mažėja jų plotas;
- perinčios populiacijos gausa daugelyje perimviečių paskutiniiais metais palaipsniui mažėjo, o keliose PAST (Čepkelių pelkė, Kretuono draustinis) rūšis išnyko visai;
- ūkininkavimo atnaujinimo galimybės, tęsiant pievų ekstensyvų naudojimą, daugelyje teritorijų (išskyrus Sausgalvių pievas) yra menkos dėl nepatrauklumo (šlapios, sunkiai naudojamos pievos);
- specialių tvarkymo priemonių įgyvendinimas yra brangus ir reikalingos apimties finansavimo galimybės menkos;
- naujų šlapių pievų susiformavimo galimybės mažėja, nes paskutiniiais metais vis didesnė jų dalis suariama, siekiant gauti ES išmokas, arba stambėjantys ūkiai vis daugiau lėšų skiria šlapiųjų sausinimui.

Rekomendacijos apsaugai

Rūšies palankios apsaugos būklės palaikymas dažniausiai įmanomas tik vykdant tam tikrą ūkinę veiklą – ne intensyviai ganant ar vėlai šienaujant, arba atliekant veisimosi buveinių tvarkymo darbus. Priešingu atveju, dėl sėkmingų procesų, buveinės transformuojasi į

netinkamas rūšiai perėti. Kiek ilgiau jos išsilaiko stipriai užliejamose pievose, tačiau jų išsaugojimas irgi yra tik laiko klausimas. Todėl, norint išsaugoti dabartines stulgio perimvietes su pakankamai gausiomis populiacijomis, būtina organizuoti neintensyvų ir vėlyvą ganymą, o taip pat šienavimą, išvežant nupjautą žolę. Tai galima pasiekti pasinaudojant ES agroaplinkosauginėmis programomis, o jeigu nėra norinčių ūkininkauti, įgyvendinant specialias tvarkymo priemones. Didžiausios pastangos šia kryptimi turėtų būti nukreiptos į Nemuno deltą ir jos aplinkines teritorijas, kur yra išlikusi skaitlingiausia ir perspektyviausia apsaugos požiūriu stulgių populiacija. Šiuo metu tvarkymo darbai vykdyti Svylos upės slėnyje ir reikėtų rūpintis jų tęstinumu. Ypač aktualūs, šiuo metu, yra Katros slėnio tvarkymo darbai Čepkelių rezervate bei Žemaitiškės pievų Kretuono draustinyje. Kadangi rūšis minta dirvožemio bestuburiais, pagrinde sliėkais, buveinių tvarkymui galima naudoti reguliuojamus gaisrus, kai tai leis šalies teisinė bazė.

1 lentelė. Stulgio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (patinai)	Įvertinta gausa 2005** (patinai)	Įvertinta gausa 2006** (patinai)	Registruota gausa 2007* (patinai)	Įvertinta gausa 2007 (patinai)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos****
Nemuno delta LTSLUB001	60	13***	25-30	0	?**	?	?	3.2	Tikslią gausą pagal pateiktą medžiagą sunku įvertinti, nes visais metais stebėjimai buvo atliekami tik dalyje teritorijos. Kadangi buveinės nėra akivaizdžiai pasikeitusios, o buveinių savybių pokyčių stebėtojai nenurodė, galima tikėtis, kad vietinės populiacijos gausa išlieka panaši.
Svylos upės slėnis LTSVEB001	10	0	4-5	Stebėjimų duomenys negauti	?	?	?	?	2005 ir 2007 metais stebėjimai nevykdyti. 2006 m. tuokvietės aptiktos abeiose stebėjimų vietose. Tačiau ateityje reikėtų stebėjimus vykdyti ir kitose, ypač tvarkytuose plotuose
Sausgalvių pievos LTSLUB003	10	5	0	Stebėjimų duomenys negauti	?	?	?	?	2006 ir 2007 metais stebėjimai nevykdyti. Kadangi buveinės nėra stipriai pasikeitusios, gali būti, kad vietinės populiacijos gausa iš esmės nesikeitė ir priklauso nuo klimatinė sąlygų ir, ypač pievų hidrologinės būklės tiek pačioje, tiek aplinkinėse teritorijose

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertinti nekorektiška, nes patikrinta tik viena potenciali tuokvietė;

*** - gausa įvertinta tik dalyje NDRP;

**** - neatlikus reguliarių stebėjimų visame teritorijų plote, tikslus ir korektiškas visos vietinės populiacijos gausos įvertinimas neįmanomas

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

2 lentelė. Stulgio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (patinai)	Įvertinta gausa 2005** (patinai)	Įvertinta gausa 2006** (patinai)	Registruota gausa 2007* (patinai)	Įvertinta gausa 2007** (patinai)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos****
Ežerėlio pievos	4	4-5	4-5	0	0	Mažėja	Išnyko/ nebeperi	1.0; 2.2; 3.2; 4.0	Rūšis išnyko dėl buveinių pasikeitimų, ypač jų užaugimo helofitais ir krūmais. Naujai besiformuojančios tinkamos buveinės naujuose plotuose 2007 m. buvo sunaikintos, pradėjus teritorijos sausinimo darbus
Kretuonas	3	0	?	0	0	Mažėja	Išnyko/ nebeperi	1.0; 2.2; 3.2; 4.0	Neaptikta tuokvietė buvusioje vietoje. Pavieniai patinai gali būti išsimėtę teritorijoje, tačiau juos aptikti galima tik atlikus specialius tyrimus, reikalaujančius didelės darbų apimties. Buveinės buvusioje tuokvietėje transformavosi į nepalankias. Reikėtų atlikti paiešką ir ežero Didžiojoje saloje.
Skroblaus slėnis****	?	?	?	0	0	?	?	1.0; 2.2; 3.2; 4.0	Tuokvietė neaptikta, nors tinkamos buveinės rastos

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai;

**** - Stebėjimai pradėti tik 2007 metais, todėl nėra informacijos apie rūšies būklę ankstesniais metais.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Mažasis kiras (*Larus minutus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į mažųjų kirų biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač pavasario fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (stebėti perintys paukščiai, ieškomi lizdai ar skaičiuoti skraidantys paukščiai), registruotus parametrus (lizdas, nerimaujantys paukščiai, subrendę individai), apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. Būtina atminti, kad tai vėlyvas migrantas, o traukimo metu sutinkamas daugelyje seklių vandens telkinių, t.y. potencialiose veisimosi buveinėse. Be to, perėjimo vietose dažnai laikosi jauni, dar nesubrendę, o taip pat subrendę neperintys individai. Todėl būtina stebėti paukščio amžių, elgseną, o aptikus suaugusių paukštį, pakartotinai vėl apsilankyti toje vietoje, kad įsitikinti ar tai nebuvo užklydęs individas. Be to, dažnai perintys paukščiai skrenda maitintis į gretimus vandens telkinius, todėl reikia realiai įvertinti ar stebimi pavieniai suaugę paukščiai gali perėti tame vandens telkinyje, t.y. ar jame tinkamos veisimuisi sąlygos. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčią populiaciją. Praktiškai visi jauni, nesubrendę paukščiai, stebėti iki liepos antros pusės, o taip pat suaugėliai, kurių yra tik vienkartinės registracijos, arba kurie stebėti iki gegužės vidurio, yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu. Jei buvo taikomas lizdų paieškos metodas ir ji vykdė ne patirtį turintys specialistai, rastų lizdų skaičius turi būti vertinamas, priklausomai nuo stebėtojo kvalifikacijos.

Perinčios populiacijos vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertinamas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose – taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta

nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis 2007 metais buvo vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 metų situaciją, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas visose PAST, kuriose vykdytas monitoringas, bei dviejose už PAST ribų esančiose teritorijose: Kretuono ežere, Nemuno deltoje ir Rokiškio ž.ū. tvenkiniuose jis įvertintas 1.0, 2.0, 3.0, tuo tarpu Vasaknų tvenkiniuose 1.1, 2.1, 3.0 ir Šilo-Pavėžupio ž.ū. tvenkiniuose 1.1, 2.0, 3.0. Remiantis šiais duomenimis reikšmingų buveinės savybių pokyčių nenustatyta.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Mažųjų kirų gausa 2005 metais visose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai, įvertinta 62 perinčiom porom. Tuo tarpu 2007 metais – 28-30 perinčių porų. Viso ištirtos 4 teritorijos (1 lentelė). Lyginant mažųjų kirų gausą iki 2004 metų su apskaitų metais (2005 ir 2007) nustatyta, kad vienoje Vasaknų tvenkiniuose perinti populiacija reikšmingai sumažėjo. Taip pat perinčių porų skaičius sumažėjo ir Nemuno deltoje, tačiau tam galėjo turėti įtakos metiniai hidrologinių sąlygų svyravimai, kadangi 2005 metais pastebėtas populiacijos pagausėjimas lyginant su duomenimis iki 2004 metų. Kretuono ežere perinčių paukščių skaičius išliko stabilus. Remiantis 2005 metų duomenimis Birvėtos šlapžemėse perinti populiacija visai išnyko. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad 2007 metais apskaitos nevykdytos, šiuo metu nėra galimybių nustatyti, ar 2005 metais šioje teritorijoje paukščiai neaptikti tik dėl atskirų metų ypatumų. Analizuojant mažųjų kirų populiacijos būklę visose šalies saugomose teritorijose, nustatytas reikšmingas perinčių paukščių skaičiaus sumažėjimas, tačiau atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis paukščių peri Nemuno deltoje, šis pokytis gali būti nulemtas tik metinių svyravimų šioje vietoje.

Mažųjų kirų gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose įvertinta 3-5 perinčiomis poromis. Buvo ištirtos 4 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti mažųjų kirų perėjimo atvejai (2 lentelė). Trijose iš jų – Senrusnės ež., Rokiškio ir Šilo-Pavėžupio žuvininkystės ūkio tvenkiniuose mažieji kirai nebeperėjo. Tačiau nustatyta nauja teritorija, kurioje pastebėti perintys mažieji kirai, tai Elektrėnų marios. Bendrus gausumo pokyčius šiose teritorijose, o kartu ir už PAST ribų, vertinti yra sudėtinga, kadangi pavienės šios rūšies poros įsikuria naujose teritorijose susidarius trumpalaikėms tinkamoms sąlygoms, o perimviečių būklei pasikeitus persikelia į kitas teritorijas.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Mažojo kiro apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				

PAST	-	-	Išnyko vienoje teritorijoje	-
už PAST	-	-	-	neaiški ankstesnių metų situacija
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	perinti populiacija sumažėjo 50%	-
už PAST	-	-	-	nežinoma ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	Reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	buveinių būklė blogėja dėl žuvininkystės intensyvinimo	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	Neaiškios perimviečių priežiūros galimybės; dalis jų prarandama dėl nepalankaus vandens lygio	-	-
už PAST	-	-	veisimosi buveinių tvarkymo problemos	-

Mažojo kiro apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- išnyko vienoje PAST – Birvėtos šlapžemėse;
- perinti populiacija sumažėjo 50%;

Mažojo kiro apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- paplitimo ir populiacijos gausos tendencijos yra nežinomos;
- buveinių būklė blogėja buvusiose perimvietėse dėl žuvininkystės intensyvinimo;
- ateities perspektyvos nepalankios dėl žuvininkystės intensyvinimo, sausų salų užaugimo buvusiose perimvietėse.

Rekomendacijos apsaugai

Apsauga yra problematiška, kadangi svarbi populiacijos dalis peri labai nestabiliose buveinėse: užliejamose pievose, žuvininkystės tvenkiniuose, nendrynų nuolaužose. Todėl labai sunku vykdyti jų tvarkymo ar priežiūros darbus. Bendrai, reikėtų, kur yra, išsaugoti

atviras salas, nendrynų su jų nuolaužų plotais juostas, o taip pat kupstuotas, užpelkėjusias atviras įlankas ir pakrantes. Būtina atkreipti dėmesį, kad rūšis dažnai peri rudagalvių kirų ar upinių žuvėdrų kaimynystėje, todėl, norint ją išlaikyti ar net privilioti, būtina saugoti ir rudagalvių kirų kolonijas. Kita svarbi sąlyga – veisimosi vietų hidrologinio režimo išsaugojimas: užliejamose pievose apsemtus plotus išlaikyti kiek galima ilgiau, o sekliuose tvenkiniuose vandens lygio jokia būdu neaukštinti. Be to, negalima išnaikinti nendrynų juostų palei seklias įlankas ar atviras salas.

1 lentelė. Mažojo kiro vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Birvėtos šlapžemės LTIGNB001	4	0	neatlikta	-	?	?		
Kretuono ežeras LTSVEB003	5	7	9 ind. (5 lizdai)	5-7	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0	
Nemuno delta LTSLUB001	30	50	22-23	20	Mažėja	60	1.0, 2.0, 3.0	
Vasaknų tvenkiniai LTZARB001	8	5	3 poros	3	Mažėja	40	1.1, 2.1, 3.0	mažėjimo priežastys neaiškios

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai

2 lentelė. Mažojo kiro vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Šilo-Pavėžupio ž.ū.tvenkiniai	?	1	0	0	Išnyko/nebeperi	100	1.1, 2.0, 3.0	
Rokiškio ž.ū.tvenkiniai	?	0	0	0	Išnyko/nebeperi	100	1.0, 2.0, 3.0	
Senrusnės ež.	30 p	0	0	0	Išnyko/nebeperi	100	1.0, 2.0, 3.0	Išnykimo priežastys nežinomos, tačiau po 2004 metų ši rūšis čia nebeperi
Elektrėnų marios	?	?	5 ind.	3-5	?	?		Nežinoma situacija ankstesniais metais

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Upinė žuvedra (*Sterna hirundo*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į upinių žuvedrų biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą taip pat buvo atsižvelgta į pakartotinių dėčių skaičių bei tikimybę, vėlyvas dėtis esant nepalankioms sąlygoms konkrečiose buveinėse, žuvusių lizdų skaičių. Nors, taikant patvirtintas metodikas, dalis vėlyvųjų ir žuvusių ankstyvųjų dėčių neužregistruojama, tai kompensuoja antrosios apskaitos metu užregistruojamos pakartotinos dėtys. Dideliame plote išsibarsčiusiose kolonijose (ypač su žoline danga) arba perimvietėse, kur lizdai sunkiai pasiekiami (ant plovų ar kt.) būtina įvertinti stebėtojo neaptiktų dėčių paklaidą pridedant 10 % nuo užregistruotų lizdų. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis 2007 metais buvo vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 metų duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas keturiose PAST, bei devyniose už PAST ribų esančiose teritorijose. Visose PAST nustatytas daugiau ar mažiau reikšmingas buveinių apžėlimas aukštąją žoline augalija, dviejose teritorijose (Nemune tarp Prienų ir Lengveniškių bei Vasaknų tvenkiniuose) perimvietėse nustatyti pavieniai žmonių lankymosi atvejai bei plaukiojimas motorinėmis transporto priemonėmis netoli veisimosi vietų.

Už PAST ribų esančiose teritorijose tik dviem atvejais nustatytas buveinių apžėlimas aukštąją žoline augalija (Palangos oro uosto karjere ir Babtų tvenkinyje). Tačiau penkiose teritorijose

(Poškų, Šniaukštų, Gargždų karjeruose bei Novaraistyje) nustatyti pavieniai ar dažni (Slengių karjere) žmonių lankymosi atvejai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Upinių žuvėdrų gausa 2005 metais visose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai, įvertinta 922 perinčiomis poromis. Tuo tarpu 2007 - metais 728-782 perinčiomis poromis. 2005 ištirtos 7 teritorijos, o 2007 – tik 6 (1 lentelė). Todėl vertinant populiacijos būklę buvo atsižvelgta, kad 2005 metais neįskaičius vienos teritorijos šešiose PAST perėjo 622 poros. Lyginant upinių žuvėdrų gausą iki 2004 metų su apskaitų metais (2005 ir 2007) nustatyta, kad keturiose teritorijose - Nemuno deltoje, Nemune tarp Prienų ir Lengveniškių, Niedaus ir Veisiejų ežeruose ir Kretuono ežere išliko stabili. Tačiau visose šiose teritorijose situacija nėra adekvati dabartiniam populiacijų trendui: Nemune tarp Prienų ir Lengveniškių, Niedaus ir Veisiejų ežeruose bei Kretuono ežere populiacijos gausa nemažėjo tik dėka čia vykdytų įvairios apimties tvarkymo darbų. Priešingu atveju, būklė būtų buvusi žymiai blogesnė dėl veisimosi buveinių užžėlimo aukštąja žoline augalija ir krūmais. Tuo tarpu Nemuno deltoje perinčios upinės žuvėdros nuolatos keičia veisimosi vietas, kurių dauguma nėra stabilios. Tuo būdu, nuolatos išlieka grėsmė, kad galimi metai, kai jos nebeįsikurs šioje PAST arba perės ženkliai mažiau porų. Vasaknų tvenkiniuose populiacija palaipsniui mažėja, o to priežastys nėra aiškios. Tai gali būti susiję su veisimosi buveinių būklės blogėjimu arba rūšies persekiojimu, ką nurodė kai kurie stebėtojai (lizdų sunaikinimas kartu su rudagalvių kirų dėtėmis). Kalvių karjere perinti populiacija padidėjo, tačiau nepasiekė iki 2004 metų buvusio skaitlingumo: tai, matomai, labiausiai įtakoja tinkamų perimviečių trūkumas. Tačiau čia, be jokios abejonės, didelės įtakos taip pat turėjo 2005 m. vykdyti salų tvarkymo darbai. Nemuno upės pakrantėse ir salose tarp Kulautuvos ir Smalininkų tyrimai nebevykdomi, kadangi ši teritorija nebeišskirta upinių žuvėdrų apsaugai. Tokį sprendimą nulėmė atlikti reguliarūs tyrimai, kurie parodė, kad skaitlinga stabili populiacija čia negali įsikurti dėl veisimuisi tinkamų buveinių stokos. Analizuojant upinių žuvėdrų populiacijos būklę visose PAST iki 2004 metų su situacija 2005 ir 2007 metais, reikšmingų pokyčių nenustatyta. Tačiau akivaizdžiai matomas veisimosi buveinių tvarkymo aktualumas ir efektyvumas.

Upinių žuvėdrų gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2005 metais įvertinta 188 perinčiomis poromis. Tuo tarpu 2007 metais – 220-236 perinčiomis poromis. Buvo ištirta 10 teritorijų, kuriose ankstesniais metais registruoti upinių žuvėdrų perėjimo atvejai (2 lentelė). Tik vienoje iš teritorijų, Paupio žuvininkystės tvenkiniuose, perinčių žuvėdrų neaptikta, kitose perėjo nuo 2 iki 65 porų. Dviejose teritorijose – Poškų ir Šniaukštų karjeruose, paukščių sumažėjo dėl tinkamų buveinių stokos perėjimo sezono metu. Taip pat dviejose teritorijose perinčių porų skaičius padidėjo: Slengių karjere to priežastys nežinomos, tuo tarpu Visbarų ž.ū. tvenkiniuose, 2005 metais neperėjusios žuvėdros čia vėl įrengus dirbtinę plaukiojančią salą – plaustą. 2007 metais ant jo perėjo 48-50 porų. Kitose stebėtose teritorijose perinčių porų skaičius išliko gana stabilus. Analizuojant upinių žuvėdrų populiacijos būklę tirtose teritorijose už PAST ribų ir lyginant 2005 metų tyrimų duomenis su 2007 metais, stebimas pagausėjimas susijęs su dirbtinės salos įrengimu Visbarų ž.ū.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Upinės žuvėdros apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma</i>

		<i>palanki</i>		<i>(nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	be specialios priežiūros blogėja perėjimo buveinių kokybė, mažėja jų plotas; aukštas vandens lygis sumažina jų plotą	-	-
už PAST	-	-	-	buveinių kiekybiniai ir kokybiniai pokyčiai ankstesniais metais registruoti nebuvo -
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	nėra žinomos buveinių priežiūros perspektyvos bei aukšto vandens lygio poveikio pasikartojimo dažnis
už PAST	-	-	nėra lėšų buveinių tvarkymui,	-

			didėjanti trikdymo įtaka	
--	--	--	-----------------------------	--

Upinės žuvėdros apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, nes:

- be specialios priežiūros blogėja buveinių kokybė ir mažėja jų plotas, o ateities perspektyvos nėra aiškiai reglamentuotos;
- aukštas vandens lygis neigiamai įtakoja buveinių kokybę.

Upinės žuvėdros apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- perspektyvoje nenumatomos lėšos veisimosi buveinių tvarkymui;
- dėl nekontroliuojamų lankytojų srautų nuolat didėja neigiama trikdomo įtaka.

Rekomendacijos apsaugai

Atskirose teritorijose atkurti buvusį gausumą ar pagausinti esamą populiaciją galima tikėtis atlikus buveinių tvarkymo darbus. Kaip parodė ankstesnių metų praktika, Kalvių karjere bei Nemuno salose tarp Prienų ir Lengveniškių atlikus salų tvarkymo darbus, perinčių porų skaičius išaugo. Buveinių užaugimas taip pat gali turėti neigiamos įtakos Niedaus ir Veisiejų ežerų salose bei Kretuono ežero saloje įsikūrusioms kolonijoms.

Alternatyvi buveinių tvarkymui priemonė gali būti dirbtinų salų ar plaustų įrengimas, duodantis gerą ir ilgalaikį gamtosauginį efektą, ką parodė eksperimentas Baltosios Vokės žuvininkystės tvenkiniuose.

1 lentelė. Upinės žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta LTSLUB001	150	50	110-120	120-150	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 4.3	Apskaita atlikta ne visoje teritorijoje, todėl gausa buvo vertinama atsižvelgiant ir į kitas potencialias perimvietes.
Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų LTKAUB001	110	300	-	-	-	-	-	Ši teritorija nebeišskirta upinių žuvėdrų apsaugai, kadangi nustatyta, jog čia reguliariai neperi skaitlinga upių žuvėdrų populiacija
Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių LTPRIB005	90	37	94	95-100	Skaičius stabilus	Nėra	1.1, 1.2, 2.1, 3.0, 4.1, 4.2, 4.3	
Niedaus ir Veisiejų ežerai LTLAZB001	160	200	152	152-160	Skaičius stabilus	Nėra	?	
Vasaknų tvenkiniai LTZARB001	130	65	42	40-42	Mažėja	~40	1.1, 2.1, 4.3	Priežastys nenustatytos: galimas buveinių stokos faktorius dėl jų užaugimo, arba kitos priežastys. Viena jų, pateikiama informacija apie kirų ir žuvėdrų lizdų naikinimą
Kretuono ežeras LTSVEB003	220-275	220	225	240	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.2	
Kalvių karjeras LTKLAB003	250	50	81	81-90	Daugėja	60-80	?	Dėl perimviečių ploto trūkumo metinis gausumas labai priklauso nuo konkrečiais metais tas pačias perimvietes užimančių rudgalvių kirų pasiskirstymo.

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

2 lentelė. Upinės žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Vizbarų tvenkiniai	?	0	48	48-50	Daugėja	100	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	
Slengių karjeras	?	30	64	65	Daugėja	117	1.2, 2.0, 3.0, 4.0	
Poškų karjeras	?	6	2	2	Mažėja	67	1.1, 2.0, 3.0, 4.0	Perimvietės dalį perėjimo sezono buvo apsemtos vandeniu
Šniaukštų karjeras	?	10	2	2	Mažėja	80	1.1, 2.0, 3.0, 4.0	Perimvietės dalį perėjimo sezono buvo apsemtos vandeniu
Gargždų karjeras	?	10	6	6-10	Stabilus skaičius	Nereikšmingi	1.1, 2.0, 3.0, 4.0	
Kamanų rezervatas	18	4-5	8	10	Mažėja	?	-	Mažėja, lyginant su situacija iki 2004 m., tačiau išaugo per paskutinius 2 metus. Tinkamų perimviečių trūkumas dėl hidrologinių savybių
Novaraisčio durpynas	?	60	50	50-60	Skaičius stabilus	Nėra	1.1, 2.0, 3.0, 4.0	
Palangos oro uosto karjeras	?	2	2	2	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.2	
Paupio žuvininkystės tvenkiniai	?	20	0	0	Išnyko/ne beperi	100	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	Dėl aukšto vandens lygio nebuvo tinkamų perimviečių
Babtų (Striūnos) tvenkinys	22	45	44	45	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.2	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpiniai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Mažoji žuvėdra (*Sterna albifrons*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į mažųjų žuvėdrų biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. Čia svarbu įvertinti ir perėjimui tinkamų buveinių (šiuo atveju smėlio salų) pasiskirstymą, nes dalis paukščių gali maitintis atsikristi iš gana didelio (>10 km) atstumo. Vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju 2005 bei 2007 metais, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis 2007 metais buvo vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 metų duomenis, nustatyta, kad vietos savybių išsaugojimo laipsnis įvertintas keturiose PAST, bei penkiose už PAST ribų esančiose teritorijose. Visose PAST nustatytas daugiau ar mažiau reikšmingas buveinių apžėlimas aukštąją žoline augalija, taip pat beveik visose (išskyrus Nemuną tarp Pelėšišio ir Balbieriškio), pastebėti trikdymo atvejai. Be to dviejose teritorijose (Nemune tarp Prienu ir Lengveniškių bei tarp Kulautuvos ir Smalininkų) dalyje perimviečių nustatytas žmonių lankymasis, dėl kurio žuvo daugiau nei 50% lizdų. Nemuno tarp Kulautuvos ir Smalininkų PAST dalyje buvo vykdomi upės vagos gilinimo darbai, dėl kurių buvo nukastos salos ar užpiltos pakrantės, kai kuriais atvejais jau su lizdais.

Už PAST ribų esančiose teritorijose tik vienu atveju nustatytas buveinių užaugimas aukštąją žoline augalija (Šniaukštų karjere). Tačiau keturiose teritorijose (Slengių, Poškų, Šniaukštų ir Gargždų karjeruose) nustatyti įvairaus dažnumo žmonių lankymosi atvejai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Mažųjų žuvėdrų gausa 2005 metais visose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose atliktas monitoringas, įvertinta 135 perinčiomis poromis. Ištirtos 5 teritorijos. Tuo tarpu 2007 metais ištirtos tik 4 teritorijos ir gausa jose įvertinta 170-195 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant mažųjų žuvėdrų gausą iki 2004 metų bei apskaitų metais (2005 ir 2007) nustatyta, kad dviejose teritorijose - Nemune tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio bei Visbarų tvenkiniuose 2005 metais mažosios žuvėdros neperėjo. Šiose teritorijose paukščiai neperėjo ir 2005 metais. Tačiau Nemune tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio galima tikėtis populiacijos atsistatymo esant žemesniam vandens lygiui, kadangi čia paukščiai neperėjo dėl perimviečių, kurių didžioji dalis buvo apsemta, stokos. Priežastys, dėl kurių žuvėdros nebeperi Visbarų tvenkiniuose, nėra aiškios. Nemuno upės pakrantėse ir salose tarp Kulautuvos ir Smalininkų perinti populiacija padidėjo, tačiau šis didesnis perinčių porų skaičius neviršia iki 2004 metų buvusios gausos, todėl galima teigti, kad šiuo metu teritorijoje populiacija yra stabili. Nemuno deltoje 2007 metų gausa nežinoma. Bendrą 2007 metų populiacijos gausą PAST įvertinti nėra galimybių, kadangi didelė jos dalis kasmet peri Nemuno deltoje, ir neturint šių duomenų gausumas gali būti stipriai sumažintas.

Mažosios žuvėdros už rūšies apsaugai įsteigtų PAST aptiktos trejose teritorijose (viso ne mažiau 13 porų). Buvo ištirtos 7 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti mažųjų žuvėdrų perėjimo atvejai (2 lentelė). Gausumo pokyčius galima bus įvertinti tik turint apskaitų duomenis už daugiau metų, kadangi šiai rūšiai būdingi gausos svyravimai priklausomai nuo hidrologinių sąlygų perėjimo sezono metu (susiję su veisimosi buveinių plotu). Tačiau surinkta medžiaga parodo prastas rūšies perspektyvas, kadangi už PAST ribų šiuo metu nežinomos tik dvi skaitlingesnės perimvietės, tačiau ir jose rūšies produktyvumas yra žemas.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Mažosios žuvėdros apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	Perimviečių paplitimas mažėja	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes galimi perimviečių pakeitimai
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	mažėja	-

			daugumoje perimviečių	
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes galimi metiniai svyravimai
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	-	sunyksta dėl užaugimo arba žmogus sunaikina jas; aukštas vandens lygis neigiamai įtakoja buveinių plotą	-
už PAST	-	-	aukštas vandens lygis neigiamai įtakoja buveinių kokybę	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	žmonių lankymasis svarbiausiose perimvietėse neregamentuotas, o buveinių priežiūra planuojama tik labai lokaliai	-
už PAST	-	-	žmonių lankymasis neregamentuotas, o buveinių priežiūra neplanuojama	-

Mažosios žuvėdros apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- perimviečių skaičius ir perinčios populiacijos gausa mažėja;
- veisimosi buveinės prarandamos (tame tarpe ir sunaikinamos žmogaus), o jų plataus masto atkūrimo programų nėra;
- aukštas vandens lygis neigiamai įtakoja buveinių kokybę.

Mažosios žuvėdros apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų irgi yra nepalanki, nes:

- perimviečių skaičius ir perinčios populiacijos gausa žinomose perimvietėse mažėja;
- veisimosi buveinės netvarkomos ir nėra parengtų jokių ilgalaikių tvarkymo programų;
- aukštas vandens lygis neigiamai įtakoja buveinių kokybę.

Rekomendacijos apsaugai

Kadangi didžioji dalis perinčios populiacijos yra susitelkusi Nemuno upės salose ir pakrantėse, šių perimviečių būklė reikšmingai įtakoja visos populiacijos būklę. Todėl norint išsaugoti perinčią mažųjų žuvėdrų populiaciją atskiruose pakrantės ruožuose bei salose būtina

riboti žmonių lankymąsi. Didesnio gausumo taip pat galima tikėtis formuojant naujas perimvietes (saleles ar pusiasalius) bei atliekant jau esamų tvarkymo darbus. Gilinant upės vagą, būtina suformuoti naujas smėlio saleles.

1 lentelė. Mažosios žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta LTSLUB001	40-100	35	nėra duomenų	?	?	?	?	Rūšies monitoringas nebuvo vykdomas dėl nežinomų priežasčių
Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų LTKAUB001	50-150	~ 100	203 - 261 ind. (~25 lizdus)	100	Skaičius stabilus	Nėra	1.2, 1.3, 1.4, 2.0, 2.1, 3.0, 3.1, 3.2, 3.3	
Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių LTPRIB005	35	0	40 lizdų	40-45	Daugėja	~20	1.0, 1.1, 1.4, 2.0, 3.1, 3.2, 3.3	Tačiau didelė dalis lizdų žuvo dėl vandens lygio padidėjimo
Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio LTPRIB006	20-35	0	0	0	Išnyko/ne beperi	-	1.0, 2.0, 3.3	Nors šiuo metu salos stipriai užaugo žoline augalija, ekspertų vertinimu, perinti populiacija gali atsikurti po buveinių tvarkymo
Visbarų tvenkiniai LTTAUB003	>3	0	0	0	Išnyko/ne beperi	-	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 3.3	Sunyko veisimuisi naudotos buveinės: vasaros metu paliekami vandeniu neužpildyti tvenkiniai. Perspektyvoje jų nenumato, todėl tikėtina, kad rūšis išnyko negrįžtamai

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai

2 lentelė. Mažosios žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007* (indiv.)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemunas ties Druskininkais	?	0	>6 individų	>3	?	?	-	Stebėti besimaitinantys paukščiai, nors pačios perimvietės neradome
Nemunas ties Merkinė	?	?	9 perintys paukščiai	9-10 porų	?	?	1.0, 2.0, 3.0	Lizdus nuplovė pakilęs Nemuno vanduo.
Slengių karjeras	?	1	1	1	Skaičius stabilus	Nėra	1.2, 2.0, 3.0	
Poškų karjeras	?	1	0	0	Išnyko/ne beperi	100	1.2, 2.0, 3.0	
Šniaukštų karjeras	?	2-3	0	0	Išnyko/ne beperi	100	1.1, 2.0, 3.2	
Gargždų karjeras	?	0	0	0	Išnyko/ne beperi	100	1.1, 2.0, 3.0	
Paupio žuvininkystės tvenkiniai	?	1	0	0	Išnyko/ne beperi	100	1.0, 2.0, 3.0	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Baltaskruostė žuvėdra (*Chlidonias hybrida*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į baltaskruosčių žuvėdrų biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač pavasario fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (stebėti perintys paukščiai, ieškomi lizdai ar skaičiuoti skraidantys paukščiai), registruotus parametrus (lizdas, nerimaujantys paukščiai, subrendę individai), apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. Būtina atminti, kad tai vėlyvas migrantas, o traukimo metu gali būti sutinkamas įvairiuose sekliuose vandens telkiniuose. Todėl aptikus suaugusį paukštį, būtina stebėti jo elgseną, pakartotinai vėl apsilankyti toje vietoje, kad įsitikinti ar tai nebuvo užklydęs individas. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos perėjimo galimybę, nes vien stebėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie besiveisiančią populiaciją. Praktiškai visų suaugėlių vienkartinės registracijos, arba kurie stebėti iki gegužės vidurio, yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu. Jei buvo taikomas lizdų paieškos metodas ir ji vykdė ne patirtį turintys specialistai, rastų lizdų skaičius turi būti vertinamas, priklausomai nuo stebėtojo kvalifikacijos.

Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertinamas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose – taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, 2005 ir 2007 metais, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis 2007 metais buvo vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 metų duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnis įvertintas vieninteleje PAST. Čia registruoti pavieniai žmonių lankymosi atvejai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

2005 metais perinčių baltaskruosčių žuvėdrų PAST, kuri įsteigta šios rūšies apsaugai, neaptikta, tačiau tais metais buvo prastai ištirta visa teritorija. Tuo tarpu 2007 m. gausa įvertinta 10-15 perinčių porų (1 lentelė).

Baltaskruosčių žuvėdrų gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2007 m. įvertinta 25-30 perinčių porų. Buvo ištirtos 2 teritorijos (2 lentelė). Kretuono kraštovaizdžio draustinyje perinčių rūšies paukščių nebeaptikta po 2004 metų, tačiau Senrusnės ežere nustatytas perinčios populiacijos gausėjimas. Kretuono kraštovaizdžio draustinyje matomai rūšis išnyko, nes stipriai pasikeitė perimvietė – apsemtos paežerės pievos, kuriose žymiai sumažėjo ir juodųjų žuvėdrų. Tuo tarpu 2005 m. aptikta kolonija Senrusnės ežere, panašu, kad įsikūrė stabiliai ir jos būklė palanki.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Baltaskruostės žuvėdros apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	r-	-	-	Nežinomos, nes perimviečių vietos keičiasi pačioje PAST
už PAST	-	-	-	nežinomos, trūksta duomenų iš ankstesnių metų
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	-	Nežinomos ilgalaikės, nes 2005 m. neaptikta perint
už PAST	nors išnyko vienoje neskaitlingoje perimvietėje išnyko, šalies populiacija išaugo	-	-	-

Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	neigiamų tendencijų nepastebėta	-	-	-
už PAST	-	-	vienoje teritorijoje nepalankios dėl hidrologinio režimo pasikeitimo, kitoje nežinomos	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	Nežinomos dėl paplitimo pokyčių
už PAST	-	-	vienoje teritorijoje nepalankios, kitur neaiškios	-

Baltaskruostės žuvėdros apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nežinoma, nes:

- Paplitimo ir populiacijos gausos tendencijos bei ateities perspektyvos nežinomos, nors dabartinės perimvietės buveinių akivaizdžių pokyčių ir nepastebima.

Baltaskruostės žuvėdros apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- paplitimo yra nežinomos;
- nors populiacijos gausos tendencijos yra palankios, veisimosi buveinių būklės dabartinės tendencijos yra arba nepalankios, arba nežinomos, o ateities perspektyvos vienoje iš dviejų teritorijų nepalankios dėl buveinių reikšmingų pokyčių.

Rekomendacijos apsaugai

Apsauga yra problematiška, kadangi visa šalies populiacija (tiek PAST, tiek už jų ribų) peri labai nestabiliuose buveinėse: užliejamose pievose, baigiančiuose užpelkėti eutrofiniuose ežerėliuose ar sekliose marių įlankose. Todėl labai sunku numatyti jų tvarkymo darbus. Svarbiausia užtikrinti ramybę veisimosi metu, o taip pat natūralios hidrologinės būklės palaikymą, ypač išsaugant užliejamų pievų apsemtus plotus. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad rūšis dažnai įsikuria juodųjų žuvėdrų kaimynystėje, todėl pastarųjų kolonijų išsaugojimas sudaro palankias sąlygas ir baltaskruostėms žuvėdroms.

1 lentelė. Baltaskruostės žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta LTSLUB001	15	?	8 ind. 5-10 porų	10-15	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 1.1, 2.0, 3.0	Pavieniai individai ir perinčios poros stebėti skirtingose parko vietose

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

2 lentelė. Baltaskruostės žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Kretuonas	2	0	0	0	Išnyko/ne beperi	100		Matomai rūšis išnyko negrįžtamai, nes stipriai pasikeitusi buveinės perimvietėje
Senrusnės ežeras	0	20-25	21-24	25-30	Daugėja	20		

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. - individai

Juodoji žuvėdra (*Chlidonias niger*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į juodųjų žuvėdrų biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač pavasario fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (stebėti perintys paukščiai, ieškomi lizdai ar skaičiuoti skraidantys paukščiai), registruotus parametrus (lizdas, nerimaujantys paukščiai, besimaitinantys individai), apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. Būtina atminti, kad tai palyginti vėlyvas migrantas, o traukimo metu sutinkamas daugelyje seklių vandens telkinių, t.y. potencialiose veisimosi buveinėse. Be to, perėjimo vietose dažnai laikosi subrendę neperiantys individai. Todėl būtina stebėti paukščio elgseną, o aptikus suaugusį paukštį, pakartotinai vėl apsilankyti toje vietoje, kad įsitikinti ar jis neperi. Be to, dažnai perintys paukščiai skrenda maitintis į gretimus vandens telkinius, todėl reikia realiai įvertinti ar stebimi pavieniai suaugę paukščiai gali perėti tame vandens telkinyje, t.y. ar jame tinkamos veisimuisi sąlygos. Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų paukščių skaičius, nesiejant jų prie konkrečios kolonijos, nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčią populiaciją. Praktiškai visi jauni, nesubrendę paukščiai, stebėti iki liepos antros pusės, o taip pat suaugėliai, kurių yra tik vienkartinės registracijos, arba kurie stebėti iki gegužės pradžios, yra eliminuojami perinčios populiacijos vertinimo metu. Jei buvo taikomas lizdų paieškos metodas ir jį vykdė nepatyrę specialistai, rastų lizdų skaičius turi būti atskirai vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojo kvalifikaciją. Mat pastaruoju atveju galimos didžiulės (net kelių šimtų proc.) paklaidos. Čia taip pat turėtų būti įvertinami ir buveinių ypatumai, nes tam tikrose vietose (ypač plačiai alijošiniiais aštriais apaugusiose akvatorijose), lizdų pilna inventorizacija yra sudėtingas dalykas, reikalaujantis specialaus metodologinio pasirengimo. Tačiau ir patyrusių stebėtojų atveju, dideliame plote išsibarsčiusiose kolonijose kur lizdai sunkiai pasiekiami (alijošinių aštrių sąžalynuose) būtina įvertinti stebėtojo neaptiktų dėčių paklaidą pridedant 10 proc. nuo užregistruotų lizdų. Be to, vertinant gausą taip pat būtina atsižvelgti į pakartotinių dėčių skaičių bei tikimybę, žuvusių lizdų skaičių. Nors, taikant patvirtintas metodikas, dalis vėlyvųjų ir žuvusių ankstyvųjų dėčių neužregistruojama, tai kompensuoja antrosios apskaitos metu užregistruojamos pakartotinos dėtys.

Perinčios populiacijos vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „[vertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertinamas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose – taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl svarbiausioje perimvietėje vykdytos nepilnos apskaitos, neskaitlingų perinčių populiacijų atskirose teritorijose kartu su mažais apskaitų pakartojimais (stebėjimų metais ir 2005 m.), metodologinių neaiškumų (nežinoma ar maža

gausa, ar tik žuvusios gausesnės kolonijos likučiai), o taip pat tikslesnių duomenų apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumo, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametru ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametru tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis 2007 metais buvo vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 metų duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas šešiose PAST bei dviejose už PAST ribų esančiose teritorijose. Visose PAST bei teritorijose už jų ribų jokių reikšmingų buveinės savybių pokyčių nenustatyta. Trijose PAST (Nemuno deltoje, Čedaso ežere ir jo apyežeryje, Smalvos šlapžemių komplekse) ir vienoje teritorijoje už PAST ribų (Dumblio ežere) perimvietėse nustatyti pavieniai praplaukimai, tačiau lizdai nežuvo.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Juodųjų žuvėdrų gausa 2005 metais visose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose atliktas monitoringas, įvertinta 546-581 perinčiomis poromis. Tuo tarpu 2007 metais – 356-492 poros aptiktos ištirtose 6 teritorijose (1 lentelė). Lyginant juodųjų žuvėdrų gausą 2005 metais su 2007 nustatyta, kad trijose teritorijose - Čedaso ež., Senrusnės ir Sennemunės ež. bei Kazimieravo šlapžemėse perinti populiacija reikšmingai padidėjo, tačiau tik vienoje teritorijoje Senrusnės ir Sennemunės ež. gausa išaugo lyginant su duomenimis iki 2004 metų. Čedaso ežere ir Kazimieravo šlapžemėse žymus sumažėjimas 2005 metais galėjo būti dėl nuolatinio paukščių trikdymo, arba stebėtojai atvyko jau žuvus žymiai daliai dėčių, kuomet anksčiau perėję paukščiai jau paliko teritorijas. Be to, visi šie gausos pokyčiai gali būti susiję su metiniais perinčių porų skaičiaus svyravimais. Smalvos šlapžemių komplekse ir Biržulio-Stervo pelkių komplekse perinti populiacijos išliko stabilios. Nemuno deltos perinčios populiacijos mažėjimą mes siejame su tuo, kad ne visa parko teritorija buvo ištirta ir dalis ankstesniais metais žinomų perimviečių nebuvo inventorizuotos 2005 ir 2007 m. Realią situaciją vėlgi parodys ateityje vykdyti pakartotini ir pakankamai išsamūs stebėjimai.

Juodųjų žuvėdrų gausa 2007 m. už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose 8-se teritorijose įvertinta 100-120 perinčių porų (2 lentelė). Nors ankstesniais metais visose jų buvo sutinkamos juodųjų žuvėdrų kolonijos, 2007 m. perinčių paukščių neaptikta net 4 teritorijose: Sartų RP, Dumblio ež., Pajuodupės pelkėje ir Vizbarų žuvininkystės tvenkiniuose. Be to, Pajuodupės pelkėje ir Vizbarų žuvininkystės tvenkiniuose perinčių žuvėdrų nebeaptikta ir 2005 m. Visose minėtose teritorijose kolonijos išnyko dėl nežinomų priežasčių, kadangi akivaizdžių buveinės pokyčių nenustatyta. Arvydų žuvininkystės ūkyje perinti populiacija kiek sumažėjo (~ 30 proc.), o tačiau tai gali būti tik metinių svyravimų rezultatas, o tikslią padėti parodys vėlesnių metų pakartotini tyrimai. Birvėtos žuvininkystės ūkyje perinčių žuvėdrų gausos padidėjimas (~ 50 proc.) siejamas su naujos (antros) kolonijos atsiradimu. Dvi naujos, papildomos teritorijos (Šventosios tvenkinys ir Eikiniškio ež.) rūšies

perinčios populiacijos monitoringui pasirinktos, kadangi dalyje ankstesnių syebimų teritorijų rūšis, dėl jai būdingų perimvienčių kaitos ar kitų priežasčių išnyko. Didesnis stebimų teritorijų skaičius geriaus atspindės situaciją už PAST ribų.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Juodosios žuvėdros apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	kolonijos išnyksta dalyje PAST	-
už PAST	-	-	kolonijos išnyksta dalyje stebimų teritorijų	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	mažėja trijose iš 6 PAST	-
už PAST	-	-	-	nežinoma situacija žymioje šalies teritorijos dalyje
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	blogėja sąlygos dėl trikdymo	-	-
už PAST	-	-	-	būklė žymioje šalies teritorijos dalyje nežinoma
Ateities perspektyvos				
PAST	-	neaiškios dėl didėjančio trikdymo	-	-
už PAST	-	-	nepalankios dėl žuvininkystės intensyvinimo ir trikdymo	-

Juodosios žuvėdros apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- kolonijos nyksta bent dalyje PAST, o gausa sumažėjo trijose iš šešių PAST;

- veisimosi buveinių būklė blogėja ir jų ateities perspektyva nėra palanki dėl trikdymo.

Juodosios žuvėdros apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- kolonijos išnyksta ženkloje stebimų teritorijų dalyje, o buveinių būklė šalies mastu nėra žinoma;
- gausos pokyčiai šalies mastu nėra žinomi, o stebimose teritorijose nėra palankūs;
- perspektyvos nepalankios dėl didėjančio trikdymo ir žuvininkystės intensyvavimo;

Rekomendacijos apsaugai

Veisimosi buveinių išsaugojimas yra problematiškas, kadangi svarbi populiacijos dalis peri labai nestabiliuose buveinėse: užliejamose pievose, žuvininkystės tvenkiniuose, eutrofiniuose ežeruose. Todėl čia labai sunku vykdyti jų tvarkymo darbus arba jas palaikyti. Čia svarbiausia išsaugoti veisimosi vietų hidrologinį režimą: sekliuose tvenkiniuose vandens lygio jokia būdu neaukštinti, o užželiančių vandens telkinių – mažinti ar kitaip įtakoti hidrografinę situaciją. Tačiau vieną populiacijos gausą, o ypač produktyvumą stipriai limituojantį faktorių – paukščių trikdymą, galima reguliuoti. Tačiau praktiškai, jokie veiksmai mesimami, ypač nesaugomose teritorijose.

1 lentelė. Juodosios žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta LTSLUB001	500	Iki 400	55 ind. 100-150 porų	150-200	Mažėja	?	1.0, 1.1, 2.0, 3.0, 4.0	Tikslią gausą pagal pateiktą medžiagą sunku įvertinti, nes stebėjimai atlikti tik dalyje teritorijos. Ateityje tiksli gausa ir jos pokyčiai paaiškėtų atlikus apskaitas visoje PAST.
Biržulio-Stervo pelkių kompleksas LTTELB001	80	60-80	100-160 ind. (60-65 lizdai)	60-80	Skaičius stabilus	Nėra	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	
Čedaso ežeras ir jo apyežerės LTROKB001	80	15	21 lizdas	21-25	Daugėja	>30	1.1, 2.0, 3.0, 4.0	Daugėjimas siejamas su metiniais svyravimais. Tačiau populiacija nepasiekia ankstesnių (iki 2004 m.) gausos
Kazimieravo šlapžemės LTVLNB001	50	6	27 ind.	15-25	Daugėja	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	Gausos pokyčius sunku nustatyti iš kelių labai skirtingų metų. Dabartiniai duomenys rodo didelius skaičiaus svyravimus
Senrusnės ir Sennemunės ežerai LTSLUB002	80	30-40	160 ind.	80-120	Daugėja	25-50	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	
Smalvos šlapžemių kompleksas LTZARB002	40	35-40	42 ind.	30-42	Skaičius stabilus	Nereikšmingas	1.0, 1.1, 2.0, 3.0, 4.0	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai

2 lentelė. Juodosios žuvėdros vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Sartų RP ežerai	35	40	0	0	Nebepери/i šnyko	100	-	Parke buvo kelios perimvietės, kurios atskirais metais užimamos rotaciniu principu. Tačiau 2007 m. perinčių paukščių neberasta
Šventosios tvenkinys (Vasaknų ž.ū.)	?	?	10 lizdų	10-15	?	?	?	Nauja stebėjimų teritorija. Dėl rūšiai būdingo perimviečių kaitos ir išnykimo ankstesnėse vietose, reikalingas didesnis stebimų teritorijų skaičius
Eikiniškio ež., (Rokiškio raj.)	?	?	>30 porų	35	?	?	-	Nauja stebėjimų teritorija. Dėl rūšiai būdingo perimviečių kaitos ir išnykimo ankstesnėse vietose, reikalingas didesnis stebimų teritorijų skaičius
Arvydų žuvininkystės tvenkiniai	30	20	17 ind.	Iki 20	Mažėja	~30	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	Šis sumažėjimas gali būti dėl rūšiai būdingų metinių gausos svyravimų
Pajuodupės pelkė	20	0	0	0	Nebepери/i šnyko	100	-	Neaiškios išnykimo priežastys, nes buveinė stipriai nepasikeitė.
Birvėtos žuvininkystės tvenkiniai	20	35-40	> 100 ind.	35-50	Daugėja	10-20	-	Gausa įvertinta mažesnė, nes apskaita vykdyta jau skraidant daliai jauniklių. Dėl šios priežasties didelė įvertinimo paklaida
Dumblio ež. Lazdijų raj.	?	30	0	0	Išnyko/neb eperi	100	1.1, 2.0, 3.0, 4.0	Neaišku ar paukščiai 2007 metais neperejo dėl rūšiai būdingų metinių gausos svyravimų ar kolonija persikėlė į kitą vandens telkinį, nes jokių reikšmingų buveinės pokyčių nenustatyta
Visbarų žuvininkystės tvenkiniai	?	0	0	0	Išnyko/neb eperi	100	-	Perint nerasta. Tikslinga šią teritoriją išbraukti iš monitoringo vietų sąrašo

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

Balinė pelėda (*Asio flameus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jos ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į balinių pelėdų biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei tyrimų metų klimatines sąlygas (ypač pavasariinių fenologinių reiškinių eigą), duomenų rinkimo metodą (registruojami paukščių ar jų balsai ir pan.), registruotus parametrus (pavieniai paukščiai, ūbaujantys patinai, nerimaujantys paukščiai ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių auginimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios ir labai retos populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų/girdėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį ir jos pokyčius. Praktiškai visos vienkartinės pavienių paukščių registracijos, ypač veisimosi sezono pradžioje ir pabaigoje, yra eliminuojamos perinčios populiacijos vertinimo metu.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnis nebuvo vertinamas net ir vienintelėje PAST – Nemuno deltoje. Tai susiję su informacijos stoka apie tikslesnes veisimosi buveinės šioje PAST, nes analizuojamai rūšiai yra būdingas platus jų spektras – nuo

aukštapelkių plynių iki apleistų pievų ar aukštųjų žolynų, o atskirais atvejais, yra naudojamų ganyklų. Dėl tos pačios priežasties, už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų buveinės savybių pokytis taip pat nebuvo vertintas. Tačiau gautos medžiagos vertintojų duomenimis, dalis buvusių veisimosi buveinių – apleistų ganyklų rezervato apsauginėje zonoje, šiuo metu yra praktiškai sunaikinta jas suarus.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

2007 metais vienintelėje rūšies apsaugai įsteigtų PAST balinių pelėdų neaptikta. Todėl lyginant balinių pelėdų gausą iki 2004 metų su 2007 metų situacija konstatuota, kad rūšis išnyko (1 lentelė). Ar tai tik vienerių metų ypatumai, ar realios tendencijos, turėtų parodyti vėlesnių metų stebėjimų duomenys.

Papildomai ištirtos trys teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti balinių pelėdų perėjimo atvejai (2 lentelė). Jų gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų tirtose teritorijose 2007 m. įvertinta 0-1 perinčių porų. Tuo būdu stebėjimų duomenys nurodo, kad rūšis išnyko ankstesnėse perimvietėse. Vienkartinis rūšies registracijos atvejis Pušnies pelkėje teikia vilčių, kad balinės pelėdos čia perėjo, tik visų stebėjimų metu nebuvo aptiktos. Dėl šios priežasties perinti populiacija įvertinta 0-1 porų.

Apibendrinant, galima daryti prielaidą, kad balinės pelėdos išnykimas tiek vienintelėje PAST, tiek už jos ribų susijęs su rūšies perinčios populiacijos paplitimo ypatumais daug platesniame regione, nes Lietuva. Dabartinė monitoringo bei istorinė medžiaga leidžia teigti, kad ši rūšis aptinkama perint palankiais metais, kuomet stebima jų invazija visoje centrinėje Europoje ar net platesniame regione. Tuo tarpu, kitais metais nereguliariai peri tik pavienės poros, todėl rūšies apsaugos užtikrinti neįmanoma, jau nekalbant apie jos apsaugai skirtų teritorijų išskyrimą. Tačiau, kad būti tikriems, reikalingi ilgesnio laikotarpio stebėjimų duomenys.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą ir gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Balinės pelėdos apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	išnyko visose žinomose perimvietėse	-
už PAST	-	-	išnyko visose žinomose perimvietėse	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	nėra duomenų apie perėjimo atvejus	-
už PAST	-	-	nėra patikimų duomenų apie	-

				perėjimo atvejus
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	-	-	trūksta duomenų apie tiksliai veisimosi buveines
už PAST	-	-	-	trūksta duomenų apie tiksliai veisimosi buveines
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	nežinomos, nes nėra aiškios rūšies išnykimo priežastys PAST
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes nėra aiškios rūšies išnykimo priežastys ankstesnėse perimvietėse

Balinės pelėdos apsaugos būklė tiek PAST, tiek už jos ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, nes:

- perintys paukščiai nebesutinkami ne tik visose tirtose teritorijose, bet ir visoje šalyje;
- nėra žinomos tiksliai rūšies išnykimo priežastys, todėl negalima užtikrinti perinčių porų apsaugos;
- nėra žinomos visos svarbios veisimosi buveinės šalyje.

Rekomendacijos apsaugai

Nėra tiksliai žinomos, nes nežinomos rūšies išnykimo priežastys tiek tirtose teritorijose, tiek šalyje. Tačiau, remiantis ankstesnių metų duomenimis, akivaizdu, kad būtina išsaugoti atviras pelkių plynės ir atviras aukštųjų žolynų plotus su besiribojančiomis pievomis ar ganyklomis.

1 lentelė. Balinės pelėdos vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta, LTSLUB001	3	0	0	mažėja	išnyko	-	Nepastebėta reikšmingų buveinių pokyčių

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariamai tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

2 lentelė. Balinės pelėdos vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Kamanų valstybinis rezervatas (Akmenės r.)	?	0	0	?	išnyko	-	Nepastebėta reikšmingų buveinių pokyčių pelkėje, akivaizdūs pokyčiai rezervato apsauginėje dalyje, buvusios apleistos pievos suartos
Pušnies pelkės (Ignalinos r.)	?	0	0-1	?	išnyko	-	Nepastebėta reikšmingų buveinių pokyčių. Stebėtas vienas paukštis veisimosi pradžioje
Klaipėdos rytinio pakraščio pievos (Klaipėdos r.)	?	0	0	?	išnyko	-	Nepastebėta reikšmingų buveinių pokyčių

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariamai tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Lututė (*Aegolius funereus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į lutučių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines bei tyrimų metų klimatinės sąlygas (ypač atsižvelgiant į orų permainas, kas iš principo nulemia pelėdų aktyvumą), duomenų rinkimo metodą (lizdų paieška ar registruojami paukščių balsai ir koku būdu), registruotus parametrus (ūbaujantys patinai, patelės atsakas ir pan.), apskaitų atlikimo terminus (inkubacijos ar jauniklių auginimo laikotarpis) bei stebėjimų pakartojimų skaičių (vienkartinės ar reguliarios registracijos). Kadangi rūšies monitoringas remiasi pilna perinčios populiacijos apskaita, svarbu tiksliai įvertinti kiekvienos rūšies registracijos sąsajas su perinčia populiacija, nes vien stebėtų/girdėtų paukščių skaičius nesuteikia reikalingos informacijos apie perinčios populiacijos dydį ir jos pokyčius. Praktiškai visos vienkartinės pavienių paukščių registracijos yra eliminuojamos arba priskiriamos kaimyninėms perinčios populiacijos vertinimo metu.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnis PAST buvo vertinamas sekančiai: Čepkelių pelkėje – 5.0 balas, Vakarinėje ANP dalyje – 1.0; 2.0; 3.0; 4.0 ir 4.1, Dainavos girioje – 1.1.; 2.1; 3.1; 4.1 ir 5.1, Rūdininkų girioje – 1.0; 2.0; 3.0; 4.1 ir 5.1, Labanoro girioje skirtinguose apskaitų taškuose - 1.0; 1.1; 2.0; 2.1; 3.0; 3.1; 4.0; 4.1 ir 5.1. Už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų buveinės savybių pokytis įvertintas tik dviejose teritorijose: Randamonių miške – 1.0; 2.0; 3.0; 4.0 ir 5.0, o Kapčiamiesčio girioje - 1.0; 2.0; 3.0; 4.0 ir 5.0.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Lutučių gausa 2007 metais 5 tirtose PAST, įsteigtose šios rūšies apsaugai, įvertinta 93-120 perinčių porų. (1 lentelė). Lyginant lutučių gausą iki 2004 metų su 2007 metų situacija, nustatyta, kad dviejose PAST perinti populiacija praktiškai yra stabili (Dainavos ir Rūdininkų girios), o tirtose didėja (Čepkelių pelkė, Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, Labanoro giria). Tikėtina, kad šis

gausėjimas siejasi su nuoseklių apskaitų visoje teritorijoje atlikimu. Tikslėsius ir realius pokyčius turėtų parodyti vėlesnių metų stebėjimų duomenys.

Lutučių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų tirtoje teritorijoje 2007 m. įvertinta 34-42 perinčiomis poromis. Ištirtos penkios teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti lutučių perėjimo atvejai (2 lentelė), tačiau tik keturiose aptikti aktyvūs patinai, kurie ir sudarė nurodytą gausą. Kapčiamiesčio girioje lutučių nepavyko aptikti, tačiau tiksliai to priežastis kol kas nėra aiški. Labiausiai tikėtina, kad tai galėjo nulemti nepalankios orų sąlygos, kurios vizualiai nepastebimos, tačiau yra reikšmingos lutučių aktyvumui (oro slėgio kaita ar pan.).

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius visoje šalies teritorijoje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga/

Vertinami parametrai	Lututės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	gausa nemažėja ar net kiek didėja	-	-	-
už PAST	-	-	-	nepakankamas ištirtumas šalies mastu
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	paukščiai trikdomi dėl miškų ūkinės veiklos, brandžių medynų deficitas, didelė kiaunių gausa	-	-
už PAST	-	paukščiai trikdomi dėl miškų ūkinės veiklos, brandžių medynų deficitas, didelė kiaunių gausa	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	nepalankūs ūkinės veiklos ypatumai, kiaunių gausa ribos rūšies plitimą ir	-	-

		gausos augimą		
už PAST	-	nepalankūs ūkinės veiklos ypatumai, kiaunių gausa ribos rūšies plitimą ir gausos augimą	-	-

Lututės apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, nes:

- nors paplitimo ir gausos reikšmingų pokyčių nenustatyta, perintys paukščiai trikdomi dėl miškų ūkinės veiklos, vyresnio amžiaus medynų plot santykinis mažėjimas riboja plitimą dėl buveinių stokos;
- išaugęs kiaunių skaičius daro didelę žalą perinčiai populiacijai;
- medynų kirtimo amžiaus didinimo nenusimato, todėl tinkamų veisimosi buveinių ir toliau mažės.

Lututės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST.

Rekomendacijos apsaugai

Dvi pagrindinės miškų ūkininkavimo preimonės, kartu su kiaunių skaičiaus efektyviu reguliavimu gali žymiai pagerinti rūšies būklę. Pirmiausia turi būti mažinama brandžių bei pribrežtančių spygliuočių medynų (pušies su egle, ypatingai) fragmentacija, sudarant jų vietisą tinklą rūšiai svarbiose teritorijose. Be to, turi būti veisimosi vietose (pušynuose) miškų ūkinė veikla nebevykdoma nuo vasario mėn. antros pusės. iki birželio pradžios. Be to, kur yra mažesnė juodųjų meletų gausa, teigiamą efektą gali duoti inkilų su 8 cm skersmens landa kėlimas, tik būtinai įrengiant apsaugas nuo kiaunių.

1 lentelė. Lututės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (patinai)	Įvertinta gausa 2007** (patinų)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Čepkelių pelkė, LTVARB002	10	13	12-15	Daugėja	>20	5.0	Padidėjimas gali būti susijęs su geresniu iširtumu
Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	10	26	15-20	Daugėja	>20	1. 0; 2. 0 3. 0; 4. 0 5. 1	Padidėjimas susijęs su geresniu iširtumu
Dainavos giria, LTVARB005	15	20	15-20	Stabilus ar daugėja	?	1.1; 2.1; 3.1; 4.1; 5.1	
Rūdininkų giria LTSAL B002	10	6	11-15	Stabilus	nėra	1.0; 2.0; 3.0; 4.1; 5.1	Dalis apskaitos vykdyti nesilaikant standartinių metodikų
Labanoro giria, LTSVEB002	20	24	40-50	Daugėja	>100	1.0.; 1.1; 2.0; 2.1; 3.0; 3.1; 4.0; 4.1; 5.0	Ženklaus padidėjimas neabejotinai susijęs su geresniu iširtumu

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Lututės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (patinai)	Įvertinta gausa 2007** (patinai)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Randamonių miškas (Druskininkai)	?	20	14-15	?	?	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.0	
Kapčiamiesčio giria (Lazdijų r.)	?	0	?	?	?	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 5.0	Paukščiai neaptikti, matomai, dėl nepalankių oro sąlygų apsakitų metu. Kitokio paaiškinimo mes neturime.
Ropėjos miškas (Trakų r.)	?	5	5-7	?	?	-	
Pabradės miškas (Švenčionių r.)	?	15	10-12	?	?		
Kazlų Rūdos miškai (Kazlų Rūda, Marijampolės r.)	?	4	5-8	?	?	-	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

Žalvarnis (*Coracias garrulus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į žalvarnių biologijos ir elgsenos ypatybes (specifinių perėjimui vietų pasirinkimą), konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (tinkamų mitybai pievūčių išsidėstymą, pievų užaugimo sumedėjusia augalija mastus), konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (pavasario eigą), duomenų rinkimo metodą (kiek laiko buvo skirta potencialių perimviečių tyrimams), registruotus parametrus (stebėti paukščiai, rastas uoksas, tuoktuvinė elgsena), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į palankiausių laikotarpių, t.y. maksimalius rodiklius, tačiau juos galima susekti tik ne mažiau nei trijų pakartojimų metu. Galiausiai, vertinama ar stebėjimai vykdyti visose potencialiose veisimosi buveinėse konkrečioje teritorijoje. Dėl rūšies retumo, kad ir pavienės poros yra labai svarbios vietinės populiacijos išsaugojimo prasme.

Populiacijos vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005 ir 2007 metų apskaitų rezultatais.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskiroje teritorijoje, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametru ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametru tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis tyrimų 2007 metais vertinamas, atsižvelgiant tik į stebėtojų pateiktus duomenis. 2005 m. duomenų analizėje konkretus vertinimas nebuvo atliekamas, kadangi 2005 metų perinčių paukščių monitoringo stebėjimų metu buveinės savybių pokytis nebuvo fiksuojamas. Tačiau pastebėti akivaizdūs neigiami pokyčiai aptarti skyriuje

„Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas“. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas visose PAST bei vienintelėje už jos ribų esančiose teritorijose: Braziūkų kaimo apylinkėse. PAST ribose jis įvertintas 1.1; 2.0; 3.0; 4.0; 4.1 balais. Tuo tarpu už PAST ribų jis įvertintas sekančiais balais: 1.0; 3.0; 4.0.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Žalvarnių gausa 2005 metais visose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose atliktas monitoringas, įvertinta 10 perinčių porų. Tuo tarpu 2007 metais – 11-16 perinčių porų. Viso ištirtos 4 teritorijos (1 lentelė). Lyginant žalvarnių gausą iki 2004 metų su apskaitų metais (2005 ir 2007), stebėjimus vykdančios institucijos nustatė žymų rūšies perinčios populiacijos mažėjimą trijose teritorijose: Dzūkijos nacionaliniame parke, Labanoro regioniniame parke ir Šimonių girioje, kur rūšis išnyko. Pirmose dviejose teritorijose gausos mažėjimas vertinamas >50 proc., o Šimonių girioje – 100 proc. Aukštaitijos nacionaliniame parke perinčių porų skaičius išlieka stabilus, o nežymų pagausėjimą galima traktuoti kaip geresnio ištirtumo priežastimi. Panaši situacija, kuomet išlieka gana stabilios izoliuotos perinčios populiacijos, stebėtos ir Latvijos respublikoje. Rūšies nykimo priežastys nėra žinomos, nes reikšmingų perėjimo buveinių pokyčių nepastebėta. Matomai, tai yra globalaus masto rūšies nykimo pasekmė.

Žalvarnių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų tirtose teritorijose iki 2004 metų buvo įvertinta 3-4 perinčiomis poromis (2 lentelė). Tačiau tyrimų metu perinčių paukščių čia nebeaptikta ir stebėtas vienintelis individas Braziūkų kaimo apylinkėse. Rūšies išnykimo priežastys, kaip ir PAST ribose, nėra žinomos, nes reikšmingų veisimosi buveinių pokyčių nepastebėta. Ateinančiais metais tikslinga praplėsti stebimų teritorijų skaičių ir apskaitų plotą, prijungiant Druskininkų urėdijos miškingus plotus.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Žalvarnio apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	kasmet prarandamos buvusios perimvietės	-
už PAST	-	-	aiškiai nepalankios, nes praktiškai išnyko visame rūšies paplitimo plote šalyje	-
Populiacijos gausos tendencijos				

PAST	-	-	gausa katastrofiškai mažėja visose PAST, išskyrus Aukštaitijos NP	-
už PAST	-	-	rūšis praktiškai išnyko	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	-	-	nežinoma kokie buveinių pokyčiai paskutiniaisiais metais nulėmė nykimo procesą
už PAST	-	-	-	nežinoma kokie buveinių pokyčiai paskutiniaisiais metais nulėmė nykimo procesą
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	matomai prastos, nes rūšies gausa kasmet katastrofiškai mažėja	-
už PAST	-	-	blogos, nes praktiškai išnyko visose buvusiose perimvietėse	-

Žalvarnio apsaugos būklė PAST akivaizdžiai yra nepalanki, nes:

- perinčios populiacijos gausa mažėja;
- išnyko arba ant išnykimo ribos trijose iš keturių rūšies apsaugai nominuotų PAST;
- dabartinės populiacijos vystymosi tendencijos pranašauja rūšies būklės tolimesnį blogėjimą.

Žalvarnio apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų taip pat yra nepalanki dėl tų pačių priežasčių kaip ir PAST. Juo labiau perinčios populiacijos praktiškai išnyko už PAST ribų ir pavieniai paukščiai stebėti tik Druskininkų urėdijos miškuose.

Rekomendacijos apsaugai

Kadangi nėra žinomos tikslios rūšies nykimo priežastys, kryptingai siekti rūšies apsaugos pagerinimo yra sunku. Akivaizdu, kad neigiamą įtaką daro reikšmingi aplinkos pokyčiai, tačiau neretai jie nėra adekvatūs perinčių žalvarnių populiacijų pokyčiams. Šiuo metu išlikusiose perimvietėse (taip pat ir svarbiose paskutinių metų) būtina kuo skubiau įrengti pakankamai dirbtinų lizdaviečių – inkilų, o taip pat reguliuoti pagrindinių plėšrūnų – kiaunių, skaičių. Šios priemonės pasiteisino saugant izoliuotas populiacijas Latvijoje. Į plėšrūnų daromą žalą reikia atsižvelgti ir iškeliant inkilus, kuomet tikslingiau juos kelti ant ilgų karčių šalia namų.

Ateinančiais metais tikslinga praplėsti stebimų teritorijų skaičių ir apskaitų plotą, prijungiant Druskininkų urėdijos miškingus plotus.

1 lentelė. Žalvarnio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007 (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Vakarinė Aukštaitijos NP dalis LTIGNB003	9	9	7 poros ir 4 pavieniai ind.	7 - 10	Stabili	Nereikšmingi	1.1; 2.0; 3.0; 4.0; 4.1	Tai vienintelė vieta šalyje, kur išlikusi stabili rūšies populiacija
Dainavos giria LTVARB005	6	>1	4 ind.	2-3	Mažėja	>50 proc.	1.1; 2.0; 3.0; 4.1	Rūšies nykimą gali nulemti tradicinio ūkininkavimo nutraukimas. Geresniam apskaitų tikslumui, tikslinga praplėsti monitoringo taškų skaičių
Labanoro giria LTSVEB002	6	1	0	2-3**	Mažėja	>50 proc.	1.1; 2.0; 3.0; 4.1	Rūšies nykimą gali nulemti tradicinio ūkininkavimo nutraukimas. Geresniam apskaitų tikslumui, tikslinga praplėsti monitoringo taškų skaičių
Šimonių giria LTANYB001	3	0	0	0	Mažėja	Išnyko/ nebeperi	1.1; 2.0; 3.0; 4.0; 4.1	Akivaizdžių grėsmių teritorijoje, nulėmusių rūšies išnykimą, nepastebėta

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausa įvertinta remiantis paukščių stebėjimais ne pasirinktuose monitoringo taškuose ir ne specialių apskaitų metu;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

2 lentelė. Žalvarnio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005**	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007 (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Rūdininkų girios apylinkės	1	0-1	0	0	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	?	Akivaizdžių grėsmių teritorijoje, nulėmusių rūšies išnykimą, nepastebėta
Gražutės RP	1	0	0	0	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	?	Akivaizdžių grėsmių teritorijoje, nulėmusių rūšies išnykimą, nepastebėta
Braziukų apyl., Kauno raj.	1-2	0	0	0-1**	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	1.1; 3.0; 4.1	Akivaizdžių grėsmių teritorijoje, nulėmusių rūšies išnykimą, nepastebėta

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausa įvertinta remiantis pavienio paukščio stebėjimu ne apskaitų dienomis;

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. - individai

Pilkoji meleta (*Picus canus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į pilkųjų meletų biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m buvo atliktos pirmosios monitoringo apskaitos PAST ir už jų ribų. Vertinant populiacijos gausos pokytį buvo atsižvelgiama, kad vertinant vizualiai gausios populiacijos yra sumažinamos, o retų gausa padidinama. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. Registruota gausa apskaičiuota naudojant specialią kompiuterinę programą.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vėlesniais metais vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis 4-iose iš 5-ių PAST (neatliktas Čepkelių rezervate, kadangi čia miškai priklauso I-ai grupei, t.y. naudojimo sąlygos labai palankios rūšiai). Akivaizdžių pokyčių didesnėje PAST dalyje nepastebėta, o teritorijos vietos savybių išsaugojimo laipsnis skirtingose apskaitų vietose ar taškuose įvertintas įvairiais balais: 1.0; 2.0; 2.1; 2.2; 2.3; 3.0; 4.0; 4.1; 4.2. Už PAST ribų vertinimo balai buvo sekantys: 1.0; 2.0; 2.2; 2.3; 3.0; 3.3; 4.0 ir 4.1.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Pilkųjų meletų gausa 2007 metais 5 tirtose teritorijos iš 6 PAST, įsteigtų šios rūšies apsaugai, įvertinta 230 perinčių porų (1 lentelė). Kadangi negauti pilkųjų meletų gausos tyrimų duomenys Adučiškio-Guntauninkų miškuose, laikome, kad stebėjimai 2007 metais čia nevykdyti.

Lyginant pilkųjų meletų gausą tikslinėse PAST iki 2004 metų su 2007 apskaitų metais, nustatyta, kad visose teritorijose populiacija yra stabili ar stebimos populiacijos didėjimo tendencijos. Šios tendencijos galėjo atsirasti dėl skirtingų populiacijos vertinimo metodų, tačiau akivaizdžiai mažėjančios rūšies gausos nestebime. 2007 m monitoringo metu įvertintas populiacijos tankumas (1 poros /90-300 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą pilkųjų meletų tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Populiacijos gausos pokyčiai ir buveinių pokyčiai leidžia teigti, jog

artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimi nedideli populiacijos svyravimai tiek mažėjimo, tiek didėjimo linkme.

Pilkųjų meletų gausa 2007 metais 7 tirtose teritorijos (kurios nėra skirtos šios rūšies apsaugai), įvertinta 41 perinčia pora (2 lentelė). Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išėtinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Pilkųjų meletų apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	Reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	Reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	Reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	buveinių kokybiniai ir kiekybiniai parametrai yra veikiami miškų ūkinės veiklos	-	-
už PAST	-	buveinių kokybiniai ir kiekybiniai parametrai yra veikiami miškų ūkinės veiklos	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	medynų rūšinės, amžinės struktūros, sanitarinių kirtimų perspektyvos nėra

				aiškios
už PAST	-	-	-	medynų rūšinės, amžinės struktūros, sanitarinių kirtimų perspektyvos nėra aiškios

- Pilkosios meletos dabartinė apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, kadangi ženkli dalis teritorijų patenka į intensyvios miškų ūkinės veiklos zoną, o ateities perspektyvos dėl medynų rūšinės ir amžinės struktūros bei sanitarinių kirtimų nėra aiškios.
- Pilkosios meletos apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nežinoma arba nepakankamai palanki, nes didžioji dalis buveinių paplitimo teritorijoje yra intensyvioje miško ūkinėje zonoje, o ateities perspektyvos dėl medynų rūšinės ir amžinės struktūros bei sanitarinių kirtimų nėra aiškios.

Rekomendacijos apsaugai

Nors populiacijos gausa PAST teritorijose yra stabili, situaciją būtina stebėti, nes monitoringo metu išryškėjo, jog dalyje teritorijos buveinių savybių pokyčiai yra neigiami (vykdomi kirtimai, nepaliekamas pakankamas biologinės įvairovės medžių skaičius, vykdomi sanitariniai kirtimai). Šiuo metu sunku teigti, jog esama pilkosios meletos apsaugos būklė yra palanki, o jei nepalanki, tai koku mastu. Tam reikalingas ilgesnis stebėjimų laikotarpis. Tačiau akivaizdu, kad paliekamas didesnis negyvos medienos (ypač stovinčios) kiekis, sudarytų palankesnes sąlygas rūšies veisimuisi, kas labai svarbu šiai sėsliai rūšiai.

1 lentelė. Pilkosios meletos vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1k m ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Čepkelių pelkė, LTVARB002	20	0,95 (0,38-2,35)	72	30	Stabilus ar didėjantis	?	-	7552 ha plotas
Biržų giria, LTBIRB001	20-30	3,02 (0,91-5,62)	488	90	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 4.2	16148 ha plotas
Taujėnų-Užulėnio miškai LTUKMB001	15-20	1,29 (0,57-2,9)	179	60	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.1, 2.2, 2.3, 3.0, 4.1, 4.2	13865 ha plotas
Plinkšių miškas, LTMAZB001	10	0,38 (0,06-2,35)	19	15	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.0, 3.1, 3.2, 3.3, 4.0, 4.1, 4.2	4961 ha plotas
Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	10-14	2,02 (0,91-4,49)	64	35	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.0, 4.0, 4.1	3094 ha plotas
Adutiškio – Guntauninkų miškai LTSVEB008	10	-	-	-	-	-	-	Negauti duomenys iš stebėtojų

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

Trumpiniai:

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Pilkosios meletos vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota s tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007**	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Rūdninkų giria	?	0,57 (0,24-10,4)	48	8	?	?	-	85 taškai***
Asvejos RP	?	0,57 (0,13-2,47)	5	4	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	9 taškai
Varnabūdės miškas	?	0,18 (0,01-2,6)	3	3	?	?	1.0, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3, 4.1	18 taškų
Bargailių miškas	?	0,69 (0,22-2,20)	8	6	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	12 taškų
Suvainiškių miškas	?	0,51 (0,19-1,38)	10	7	?	?	1.0, 1.1, 2.1, 2.3, 3.0, 4.0	20 taškų
Randamonių miškas	?	0,50 (0,12-2,15)	2	3	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	10 taškų
Viešvilės rezervatas	?	2,65 (0,96-9,78)	48	10	?	?	-	18 taškų

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

***-1 taškas reprezentuoja 100 ha plotą

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Vidutinis genys (*Dendrocopos medius*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į vidutinių genų biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m buvo atliktos pirmosios monitoringo apskaitos PAST ir už jų ribų. Vertinant populiacijos gausos pokytį buvo atsižvelgiama, kad vertinant vizualiai gausios populiacijos yra sumažinamos, o retų gausa padidinama. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. Registruota gausa apskaičiuota naudojant specialią kompiuterinę programą.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis 4-iose iš 5-ių PAST (dėl nežinomų priežasčių neatliktas Babtų-Varlivos miškuose). Teritorijos vietos savybių išsaugojimo laipsnis skirtingose apskaitų vietose ar taškuose visose PAST įvertintas 1.0 ir 3.1 balais, o daugumoje teritorijų – 2.0; 2.1; 3.2; 3.3; 4.0; 5.1 ir 5.2. Tuo tarpu Balbieriškio miškui nurodyti papildomi 2.2 ir 4.2, o Žuvinto biosferos rezervato daliai – 3.4 ir 4.2 balai. Lančiūnavos ir Dotnuvos-Josvainių miškams nurodytas papildomas 5.0 balas.

Už PAST ribų visose teritorijose buveinės savybių pokytis įvertintas 1.0; 3.0 ir 4.0, daugumoje teritorijų – 2.0 ir 5.0. Be to, Punios šile ir Varnabudės miške – 2.2, bei, atitinkamai, 5.1 ir 5.2.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Vidutinių genų gausa 2007 metais 7 tirtose PAST, įsteigtose šios rūšies apsaugai, įvertinta 430 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant vidutinių genų gausą tikslinėse PAST iki 2004 metų su 2007 apskaitų metais, nustatyta, kad visose teritorijose populiacija yra stabili ar stebimos populiacijos didėjimo tendencijos. Šios tendencijos galėjo atsirasti dėl skirtingų populiacijos vertinimo metodų, tačiau akivaizdžiai mažėjančios rūšies gausos nestebime. 2007 m monitoringo metu įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /25-115 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą vidutinių genų tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Populiacijos gausos pokyčiai ir buveinių

pokyčiai leidžia teigti, jog artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimi nedideli populiacijos svyravimai tiek mažėjimo, tiek didėjimo linkme.

Vidutinių genių gausa 2007 metais 6 tirtose teritorijos (kurios nėra skirtos šios rūšies apsaugai), įvertinta 43 perinčia pora (2 lentelė). Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išėtinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo. 2007 m monitoringo metu už PAST ribų įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /35-115 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą vidutinių genių tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Atskirai reikia pažymėti išskirtinai didelį tankumą Punios šile (1 pora/20 ha), kuris, dėl ypač tinkamų buveinių, pasižymi išskirtine šios rūšies gausa. Dubysos RP aptiktas mažas genių gausumas aiškinamas metodiniais netikslumais bei vienu apskaitų pakartojimu.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Vidutinio genio apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	Reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	Reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	Reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	optimalių buveinių kokybiniai ir kiekybiniai parametrai yra veikiami miškų ūkinės veiklos	-	-
už PAST	-	optimalių buveinių kokybiniai ir	-	-

		kiekybiniai parametrai yra veikiami miškų ūkinės veiklos		
Ateities perspektyvos				
PAST	-	tinkamų buveinių plotas ir kokybė ir toliau turėtų mažėti	-	-
už PAST	-	tinkamų buveinių plotas ir kokybė ir toliau turėtų mažėti	-	-

- Vidutinio genio dabartinė apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, kadangi ženkliai dalis teritorijų patenka į intensyvios miškų ūkinės veiklos zoną, kur optimalios buveinės – brandūs plačialapiai miškai, yra intensyviai naudojamos, o ateities perspektyvos dėl medynų rūšinės ir amžinės struktūros bei sanitarinių kirtimų nėra aiškios.
- Vidutinio genio apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST, be to, kol kas nežinomi rūšies gausos pokyčiai.

Rekomendacijos apsaugai

Nors populiacijos gausa PAST teritorijose yra stabili, situaciją būtina stebėti, nes monitoringo metu išryškėjo, jog dalyje teritorijos buveinių savybių pokyčiai yra neigiami (vykdomi kirtimai, nepaliekamas pakankamas biologinės įvairovės medžių skaičius, vykdomi sanitariniai kirtimai). Šiuo metu sunku nustatyti vidutinio genio apsaugos būklės tendencijas ir jos kaitos mastus. Tam reikalingas ilgesnis stebėjimų laikotarpis. Tačiau akivaizdu, kad paliekamas didesnis negyvos medienos (ypač stovinčios) kiekis ir brandžių plačialapių medžių, ypač ažuolų, skaičius sudarytų palankesnes sąlygas rūšies veisimuisi, kas labai svarbu šiai sėsliai rūšiai.

1 lentelė. Vidutinio genio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Taujėnų–Užulėnio miškų biosferos poligonas LTUKMB001	40-60	0,91 (0,481-1,72)	126	90	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.1, 3.2, 3.3, 4.0, 5.1, 5.2	2 apskaita nepatikima 13865 ha plotas
Žuvinto biosferos rezervato dalis LTALYB003	>20	1,93 (1,20-3,12)	120	50	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.1, 3.4, 4.2, 5.2	Plotas 6230 ha
Balbieriškio miško biosferos poligonas LTPRIB003	21-25	4,34 (2,79-6,76)	165	70	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 5.2	Plotas 3814 ha
Būdos–Pravieniškių miškų biosferos poligonas LTKAIB006	25-30	0,87 (0,25-3,03)	40	40	Stabilus ar didėjantis	?	-	Plotas 4579 ha
Lančiūnavos miško biosferos poligonas LTKEDB002	20-30	3,68 (1,86-7,29)	112	60	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 3.0, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.0, 5.0, 5.1	3094 ha plotas
Babtų–Varluvos miškų biosferos poligonas LTKAUB006	20	1,18 (0,39-3,49)	51	50	Stabilus ar didėjantis	?	-	1 pakartojimas 4300 ha
Dotnuvos–Josvainių miškų biosferos poligonas LTKEDB003'	30-50	2,28 (1,40-3,71)	123	70	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 3.0, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.0, 5.0, 5.1	5381 ha plotas

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

2 lentelė. Vidutinio genio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Dubysos RP	?	0,03 (0,003-0,3)	1	2	?	?	-	23 taškai***
Punios šilas	?	5,47 (2,38-12,66)	66	13	?	?	1.0, 2.2, 3.0, 4.0, 5.2	12 taškų
Varnabūdės miškas	?	0,88 (0,15-5,1)	15	6	?	?	1.0, 2.2, 3.0, 4.0, 5.1	18 taškų
Bargailių miškas	?	2,72 (0,82-4,62)	27	8	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0	10 taškų
Panerių miškas	?	2,50 (0,60-10,35)	25	6	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 4.1, 5.0	10 taškų
Verkių miškas	?	2,8 (0,83-9,4)	31	8	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 4.1, 5.0	11 taškų

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

***-1 taškas reprezentuoja 100 ha plotą

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Baltnugaris genys (*Dendrocopos leucotos*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į baltnugarių genių biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m buvo atliktos pirmosios monitoringo apskaitos PAST ir už jų ribų. Vertinant populiacijos gausos pokytį buvo atsižvelgiama, kad vertinant vizualiai gausios populiacijos yra sumažinamos, o retų gausa padidinama. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis keturiose iš šešių PAST (dėl nežinomų priežasčių jis neatliktas Babtų-Varlupos ir Būdos-Pravieniškių miškuose). Teritorijos vietos savybių išsaugojimo laipsnis skirtingose apskaitų vietose ar taškuose visose PAST įvertintas 1.0 balu, o daugumoje teritorijų – 2.0; 3.0; 4.1 ir 4.2. Tuo tarpu Lančiūnavos miškui ir Taujėnų-Užulėnio miškams nurodyti papildomi 2.1; 2.2 ir 2.3, Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėms – 3.1 ir 3.4 balai, o Lančiūnavos ir Padauguvos miškams papildomai nurodyti, atitinkamai, 2.4 ir 4.0 bei 1.2; 3.1; 3.2; 3.3 ir 4.0 balai.

Už PAST ribų buveinės savybių pokytis vertintas visose šešiose teritorijose ir visur, kaip ir PAST, jis įvertintas 1.0 balu, o daugumoje teritorijų – 2.0; 3.0 ir 4.0, kuomet rečiau – 2.3 balu. Be to, Punios šilui duotas papildomas 2.2 vertinimo balas, Asvejos RP – 1.1 ir 1.2, o Varnabudės miškui – 2.1; 2.2; 3.2; 3.3 ir 4.1 balai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Baltnugarių genių gausa 2007 metais visose šešiose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose atliktas monitoringas, įvertinta 290 perinčių porų (1 lentelė). Tačiau, pateikti apskaitų rezultatai parodė visą eilę metodinių netikslumų, kuriuos mes aptariame toliau. Pirmiausia, Padauguvos miške apskaita atlikta nesilaikant svarbių reikalavimų: vyko greičiau ir truko ilgiau,

kartais net iki vidurdienio. Tuo tarpu Babtų-Varlupos miškuose atliktas tik vienas apskaitų pakartojimas, o Taujėnų-Užulėnio miškuose – antra apskaita duomenis vertinusio eksperto buvo pripažinta kaip nepatikima. Tačiau surinkti duomenys vis vien leidžia nustatyti rūšies gausos pokyčio tendencijas tirtose teritorijose.

Lyginant baltnugarių genių gausą iki 2004 metų bei apskaitų metais (2007) nustatyta, kad visose teritorijose populiacija yra stabili ar yra populiacijos didėjimo tendencijos. Šios tendencijos galėjo atsirasti dėl skirtingų populiacijos gausos vertinimo metodų. 2007 m monitoringo metu įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /34-165 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą baltnugarių genių tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Žymiai didesnis rūšies tankumas (1 pora /22 ha), aptiktas Lančiūnavos miške, parodo, kad ši teritorija yra išskirtinės svarbos rūšies apsaugai ir jai turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Populiacijos gausos pokyčiai ir buveinių pokyčiai leidžia teigti, jog artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimos nedidelės populiacijos mažėjimo tendencijos.

Baltnugarių genių gausa 2007 metais 6 tirtose teritorijos (kurios nėra skirtos šios rūšies apsaugai), įvertinta 16 perinčių porų (2 lentelė). Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išseitinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo. 2007 m monitoringo metu už PAST ribų įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /35-75 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą vidutinių genių tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Atskirai reikia pažymėti išskirtinai didelį tankumą Bargailių miške (1 pora /22 ha), kuris, dėl ypač tinkamų buveinių, pasižymi išskirtine šios rūšies gausa. Punios šile aptiktas mažas genių gausumas nurodo, kad čia nėra tinkamų rūšiai buveinių.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Baltnugarių genių apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	Buveinių	-	-

		kokybiniai ir kiekybiniai parametrai yra įtakojami intensyvios miškininkystės		
už PAST	-	Buveinių kokybiniai ir kiekybiniai parametrai yra įtakojami intensyvios miškininkystės	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	tinkamų buveinių plotas ir kokybė ir toliau turėtų mažėti	-	-
už PAST	-	tinkamų buveinių plotas ir kokybė ir toliau turėtų mažėti	-	-

- Baltnugario genio dabartinė apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, kadangi ženkliai dalis teritorijų patenka į intensyvios miškų ūkinės veiklos zoną, kur optimalios buveinės – brandūs lapuočių miškai, yra intensyviai naudojamos, o ateities perspektyvos dėl medynų rūšinės ir amžinės struktūros bei sanitarinių kirtimų nėra aiškios.
- Baltnugario genio apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST, be to, kol kas nežinomi rūšies gausos pokyčiai.

Rekomendacijos apsaugai

Nors populiacijos gausa PAST teritorijose yra stabili, situaciją būtina stebėti, nes monitoringo metu išryškėjo, jog dalyje teritorijos buveinių savybių pokyčiai yra neigiami (vykdomi kirtimai, nepaliekamas pakankamas biologinės įvairovės medžių skaičius, vykdomi sanitariniai kirtimai). Šiuo metu sunku nustatyti baltnugario genio apsaugos būklės tendencijas ir jos kaitos mastus. Tam reikalingas ilgesnis stebėjimų laikotarpis. Tačiau akivaizdu, kad paliekamas didesnis negyvos medienos (ypač stovinčios) kiekis ir brandžių lapuočių medynų, ypač beržynų, skaičius sudarytų palankesnes sąlygas rūšies veisimuisi, kas labai svarbu šiai sėsliai rūšiai.

1 lentelė. Baltnugario genio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1k m ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Taujėnų–Užulėnio miškai LTUKMB001	35-50	2,57 (1,51-4,37)	356	100	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.1, 2.2, 2.3, 3.0, 4.1, 4.2	2 apskaita nepatikima 13865 ha plotas
Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės LTALYB003	32	0,61 (0,14-2,64)	38	38	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.1, 3.4, 4.2	Plotas 6230 ha
Padauguvos miškas LTKAUB005	15	2,95 (1,68-5,20)	163	30	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 1.2, 2.0, 3.0, 3.1, 3.2, 3.3, 4.0, 4.1, 4.2	Apskaita atlikta nesilaikant svarbių reikalavimų (vyko greičiau ir truko ilgiau, kartais net iki vidurdienio) 5553 ha plotas
Būdos–Pravieniškių miškai LTKAIB006	25-30	0,74 (0,29-1,91)	34	34	Stabilus ar didėjantis	?	-	4579 ha plotas
Lančiūnavos miškas LTKEDB002	20-25	4,48 (2,02-9,92)	138	60	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.0, 4.0, 4.1	3094 ha plotas
Babtų–Varluvos miškas LTKAUB006	20	0,64 (0,33-1,22)	28	28	Stabilus ar didėjantis	?	-	1 pakartojimas 4300 ha

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos.

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis.

2 lentelė. Baltnugario genio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota s tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Adutiškio miškas	?	0	0	0	?	?	1.0, 2.0, 2.3, 3.0, 4.0	10 taškų***. Rūšis neaptikta, nors buveinės yra tinkamos
Punios šilas	?	0,08 (0,006-1,15)	1	3	?	?	1.0, 2.2, 3.0, 4.0	12 taškų
Varnabūdės miškas	?	1,32 (0,35-4,91)	23	6	?	?	1.0, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3, 4.1	18 taškų
Bargailių miškas	?	4,24 (0,8-9,65)	4	4	?	?	1.0, 2.0, 2.3, 3.0, 4.0	10 taškų
Asvejos RP	?	2,83 (0,21-4,85)	3	3	?	?	1.0, 1.1, 1.2, 2.0, 2.3, 3.0, 4.0	10 taškų
Ažubalio miškas	?	0	0	0	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	16 taškų. Rūšis neaptikta, nors buveinės yra tinkamos

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** -1 taškas reprezentuoja 100 ha plotą

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Tripirštis genys (*Picoides tridactylus*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į tripirščių genų biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m buvo atliktos pirmosios monitoringo apskaitos PAST ir už jų ribų. Vertinant populiacijos gausos pokytį buvo atsižvelgiama, kad vertinant vizualiai retų populiacijų gausa yra padidinama. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. Registruota gausa apskaičiuota naudojant specialią kompiuterinę programą.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vėlesniais metais vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis trijose iš šešių PAST (neatliktas Čepkelių rezervate, kadangi čia miškai priklauso I-ai grupei, t.y. naudojimo sąlygos labai palankios rūšiai, o dėl nežinomų priežasčių jis neatliktas Būdos-Pravieniškių miškuose bei Adutiškio-Guntauninkų miškuose, kur neatliktos ir paukščių apskaitos). Akivaizdžių pokyčių daugumoje PAST nepastebėta. Teritorijos vietos savybių išsaugojimo laipsnis skirtingose apskaitų vietose ar taškuose visose trijose PAST įvertintas 1.0; 2.0; 3.3 ir 4.0 balais. Tuo tarpu Biržų giriai ir Padauguvos miškui nurodyti papildomi 3.0 ir 4.2 balai, o paskutinei teritorijai (Padauguvos miškui) papildomai nurodyti 1.2; 3.2 ir 4.1 balai.

Už PAST ribų buveinės savybių pokytis vertintas šešiose iš septynių tirtų teritorijų. Visose tirtose teritorijose jis įvertintas 1.0 balu, tuo tarpu daugumoje teritorijų – 3.0, o pusėje stebėtų – 2.0; 2.2 ir 4.0 balais. Be to, Bargailių ir Taurijos miškams duotas papildomas 2.3 vertinimo balas, Pajiesio miškui – 3.1 ir 4.1, o Varnabudės miškui – 2.1; 3.2; 3.3 ir 4.1 balai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Tripirščių genų gausa 2007 metais 5 tirtose teritorijos iš 6 PAST, įsteigtų šios rūšies apsaugai, įvertinta 170 perinčių porų (1 lentelė). Kadangi negauti tripirščių genų gausos tyrimų duomenys

Adučiškio-Guntauninkų miškuose, laikome, kad stebėjimai 2007 metais čia nevykdyti. Be to, Padauguvos miške apskaita atlikta nesilaikant svarbių reikalavimų: vyko greičiau ir truko ilgiau, kartais net iki vidurdienio. Tačiau surinkti duomenys vis vien leidžia nustatyti rūšies gausos pokyčio tendencijas tirtose teritorijose. Lyginant tripirščių genių gausą iki 2004 metų bei apskaitų metais (2007) nustatyta, kad visose teritorijose populiacija yra stabili ar yra populiacijos didėjimo tendencijos. Šios tendencijos galėjo atsirasti dėl skirtingų populiacijos gausos vertinimo metodų. 2007 m monitoringo metu įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /45-250 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą tripirščių genių tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Mažesnis rūšies tankumas Padauguvos miške (1 pora /400 ha) siejamas su metodinėmis apskaitų klaidomis. Populiacijos gausos pokyčiai ir buveinių būklė leidžia teigti, jog artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimos nedidelės populiacijos mažėjimo tendencijos.

2007 metais 7 teritorijose, kurios nėra skirtos šios rūšies apsaugai ir kuriose buvo tirta tripirščių genių gausa, aptiktos tik 7 perinčios poros, kas nurodo apie rūšies retumą šalyje (2 lentelė). Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išseitinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo. 2007 m monitoringo metu už PAST ribų esančiose teritorijose populiacijos tankumas nebuvo vertintas dėl rūšies retumo. Atskirai reikia pažymėti santykinai gausią populiaciją Semeliškių miške, kuriame vėlesniais metais būtų reikalingi detalesni rūšies tyrimai.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Tripirščių genių apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	Neigiamų pokyčių nenustatyta, o gausa registruota didesnė, kas gali būti siejama su geresniu iširtumu	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	buveinių	-	-

		kokybiniai ir kiekybiniai parametrai daugelyje PAST iki šiol buvo veikiami miškų ūkinės veiklos		
už PAST	-	buveinių kokybiniai ir kiekybiniai parametrai iki šiol buvo veikiami miškų ūkinės veiklos	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	medynų rūšinės, amžinės struktūros, sanitarinių kirtimų perspektyvos nėra aiškios
už PAST	-	-	-	medynų rūšinės, amžinės struktūros, sanitarinių kirtimų perspektyvos nėra aiškios

- tripirščio genio dabartinė apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, kadangi ženkli dalis teritorijų patenka į intensyvios miškų ūkinės veiklos zoną, o ateities perspektyvos dėl medynų rūšinės ir amžinės struktūros bei sanitarinių kirtimų nėra aiškios.
- tripirščio genio apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nežinoma arba nepakankamai palanki, nes didžioji dalis buveinių paplitimo teritorijoje yra intensyvioje miško ūkinėje zonoje, o ateities perspektyvos dėl medynų rūšinės ir amžinės struktūros bei sanitarinių kirtimų nėra aiškios.

Rekomendacijos apsaugai

Nors populiacijos gausa PAST teritorijose yra stabili, o paskutinių apskaitų metu aptiktos netgi gausesnės vietinės populiacijos, situaciją būtina stebėti, nes monitoringo metu išryškėjo, jog dalyje teritorijos buveinių savybių pokyčiai yra neigiami (intensyviai vykdomi plyni kirtimai, nepaliekamas pakankamas biologinės įvairovės medžių skaičius, vykdomi sanitariniai kirtimai). Šiuo metu sunku teigti, jog esama apsauginė būklė yra palanki ar vis dar nepalanki tripirščio genio apsaugai, tam reikalingas ilgesnis stebėjimo laikotarpis. Tačiau akivaizdu, kad paliekamas didesnis negyvos medienos (ypač stovinčios) kiekis, sudarytų palankesnes sąlygas rūšies veisimuisi, kas labai svarbu šiai sėsliai rūšiai.

1 lentelė. Tripirščio genio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1k m ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Rūdninkų giria LTSALB002	8	1,42 (0,02-3,95)	227	50	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.3, 4.0	15980 ha plotas
Biržų giria LTBIRB001	30	2,31 (0,03-4,35)	373	70	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 3.0, 3.3, 4.0, 4.2	16148 ha plotas
Padauguvos miškas LTKAUB005	6	0,25 (0,09-0,73)	14	10	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 1.2, 2.0, 3.0, 3.2, 3.3, 4.0, 4.1, 4.2	Apskaita atlikta nesilaikant svarbių reikalavimų (vyko greičiau ir truko ilgiau, kartais net iki vidurdienio) 5553 ha plotas
Būdos–Pravieniškių miškai LTKAIB006	10	0,58 (0,18-1,88)	26,6	20	Stabilus ar didėjantis	?	-	4579 ha plotas
Čepkelių pelkė LTVARB004	6	0,4 (0,12-0,75)	30	20	Stabilus ar didėjantis	?	-	7552 ha plotas
Adutiškio-Guntauninkų miškai LTSVEB008	6	-	-	-	-	-	-	Negauti duomenys iš stebėtojų

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

2 lentelė. Tripirščio genio vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota s tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Pajiesio miškas	?	0	0	0	?	?	1.0, 2.2, 3.1, 4.1	12 taškų***
Punios šilas	?	0,07 (0,005-0,9)	1	1	?	?	1.0, 2.2, 3.0, 4.0	12 taškų
Varnabūdės miškas	?	0	0	0	?	?	1.0, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3, 4.1	18 taškų
Bargailių miškas	?	0,26 (0,02-3,64)	1	1	?	?	1.0, 2.0, 2.3, 3.0, 4.0	10 taškų
Suktiškių miškas	?	0	0	0	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0	10 taškų
Taurijos miškas	?	0,09 (0,03-0,32)	1	1	?	?	1.0, 2.0, 2.3, 3.0, 4.0	10 taškų
Semeliškių miškas	?		2	4	?	?	-	26 taškai

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

***-1 taškas reprezentuoja 100 ha plotą

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Lygutė (*Lullula arborea*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į lygučių biologijos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologines sąlygas, duomenų rinkimo metodą, registruotus parametrus, apskaitų atlikimo terminus bei pakartojimų skaičių. 2007 m buvo atliktos pirmosios rūšies monitoringo apskaitos PAST ir už jų ribų. Vertinant populiacijos gausos pokytį buvo atsižvelgiama, kad vertinant vizualiai gausios populiacijos yra sumažinamos. Šis vertinimas paremtas ekspertų asmenine patirtimi bei publikuota medžiaga apie rūšies populiacinius parametrus, nenaudojant specialių statistinių metodų. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“.

PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis visose keturiose PAST. Teritorijos vietos savybių išsaugojimo laipsnis skirtingose apskaitų vietose visose PAST įvertintas 1.0; 2.0; 3.0 ir 5.0 balais. Tuo tarpu Kuršių nerijai nurodytas papildomas 2.1 balas, Šimonių giriai – 2.1; 3.1; 3.2; 4.0; 4.1 ir 6.3, Labanoro giriai – 3.1; 3.2; 4.0; 5.1 ir 6.2, o Dainavos giriai papildomai nurodyti 3.1; 3.2; 4.0; 4.2; 6.0 ir 6.1 balai.

Už PAST ribų buveinės savybių pokytis vertintas dvejose iš stebimų septynių. Prienų šile pokytis įvertintas 1.0, 2.0, 2.1, 3.2, 4.2, 5.0 ir 6.2, o Pabradės miške – 1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0 ir 6.0 balais.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Lygučių gausa 2007 metais 4 tirtose PAST, įsteigtose šios rūšies apsaugai, įvertinta 990 – 1170 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant lygučių gausą tikslinėse PAST iki 2004 metų su 2007 apskaitų metais, nustatyta, kad visose teritorijose populiacija yra stabili ar stabili, bet stebimos nežymios populiacijos didėjimo (Šimonių giria) arba mažėjimo (Kuršių nerija) tendencijos. Šios tendencijos galėjo atsirasti dėl skirtingų populiacijos vertinimo metodų (lyginant su 2004 m.), tačiau akivaizdžiai reikšmingų rūšies gausos pokyčių nestebime. 2007 m monitoringo metu įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /32-385 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą lygčių tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Kuršių nerijoje tankumas nebuvo paskaičiuotas dėl

apskaitos ypatumų, kuomet paukščiai buvo skaičiuojami ne pasirinktuose maršrutuose, o vykdomos pilnos jų apskaitos pasirinktose buveinėse. Populiacijos gausos ir buveinių pokyčiai leidžia teigti, jog artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimi nedideli populiacijos svyravimai tiek mažėjimo, tiek didėjimo linkme.

Lygučių gausa 2007 metais 6 tirtose teritorijose (kurios nėra skirtos šios rūšies apsaugai), įvertinta 128-172 perinčiomis poromis (2 lentelė). Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išėtinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo. 2007 m monitoringo metu už PAST ribų įvertintas populiacijos tankumas (1 pora /45-312 ha) atitinka moksliniais tyrimais nustatytą vidutinių genijų tankumą mišriuosiuose ir pietų borealiniuose miškuose. Rūdininkų girioje tankumas nebuvo paskaičiuotas dėl apskaitos ypatumų, kuomet paukščiai buvo skaičiuojami ne pasirinktuose maršrutuose, o vykdomos pilnos jų apskaitos pasirinktose buveinėse.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Lygutės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Ateities perspektyvos				
PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus	-	-	-

	nepalankios			
už PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios.	-	-	-

- Lygutės dabartinė apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra palanki, nes nenustatytos nei rūšies gausos ar paplitimo mažėjimo tendencijos, nei buveinių būklės blogėjimas, o miškų ūkinė veikla nekelia akivaizdžių grėsmių.
- Lygutės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, šiuo metu yra nežinoma, nes nežinomos, nes neaiškios rūšies paplitimo ir gausos pokyčių tendencijos.

Rekomendacijos apsaugai

Nors perinčios populiacijos gausa ir paplitimas PAST teritorijose yra stabilūs, šiuo metu trūksta informacijos, kad nustatyti esamą lygutės apsaugos būklę už PAST ribų. Todėl situaciją būtina stebėti, nes atvirų aikščių ir/ar smėlynų užžėlimas ar apmiškinimas nulemia veisimosi buveinių ploto mažėjimą. Bnorint išvengti minėto buveinių praradimo, reikia ne tik atsisakyti pilno atvirų plotų apmiškinimo masyvuose, bet ir tinkamai tvarkyti esamas miško aikštes. Be to, reikia, maksimaliai mažinti insekticidų naudojimą, kur tai nėra būtina.

1 lentelė. Lygūtės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Šimonių giria LTANYB001	150	3,18 (1,19-8,46)	700	230-290	Stabilus ar didėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 3.0, 3.1, 3.2, 4.0, 4.1, 5.0, 6.3	22122 ha plotas
Labanoro giria LTSVEB002	100-200	0,26 (0,14-0,50)	110	130-160	Stabilus	?	1.0, 2.0, 3.0, 3.1, 3.2, 4.0, 5.0, 5.1, 6.2	42493 ha plotas
Dainavos giria LTVARB005	500	0,87 (0,54-1,40)	440	430-470	Stabilus	?	1.0, 2.0, 3.0, 3.1, 3.2, 4.0, 4.2, 5.0, 6.0, 6.1	50392 ha plotas
Kuršių nerijos nacionalinis parkas LTKLAB001	300	?***	120	200-250	Stabilus ar mažėjantis	?	1.0, 2.0, 2.1, 3.0, 5.0	9168 ha plotas

* - ataskaitos priede pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - tankumas nebuvo paskaičiuotas, nes nenurodyti maršrutų ilgiai

2 lentelė. Lygūtės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruotas tankis poros/1km ²	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos
Rūdininkų giria	?	?****	44	80-120	?	?	-	?
Randamonių miškas	?	1,42 (0,40-	10	7	?	?	-	700 ha plotas

Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas 2007 m.

		5,06)						
Prienų šilas	?	0,32 (0,07-1,57)	5	4	?	?	1.0, 2.0, 2.1, 3.2, 4.2, 5.0, 6.2	1560 ha plotas
Pabradės miškas	?	?*****	16	16-20	?	?	1.0, 2.0, 3.0, 4.0, 5.0, 6.0	?
Novaraisčio miškas	?	1,57 (0,15-16,39)	5	3	?	?	-	300 ha
Kazlų Rūdos miškas	?	2,21 (0,65-7,50)	17	12	?	?	-	800 ha
Jūrės miškas	?	1,99 (0,45-8,84)	8	6	?	?	-	400 ha

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - 1 taškas arba 1 km maršruto reprezentuoja 100 ha plotą

?***** - tankumas nebuvo paskaičiuotas, nes nenurodyti maršrutų ilgiai

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

Dirvoninis kalviukas (*Anthus campestris*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į dirvoninių kalviukų biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (tinkamų veisimosi buveinių paplitimą ir pasiskirstymą, smėlynų užaugimo sumedėjusia augalija mastus), konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (pavasario eigą, vėjuotumą), duomenų rinkimo metodą (koks taikytas metodas – transekta ar pilna apsakita, kokią teritorijos dalį padengė apskaitos), registruotus parametrus (stebėti praskrendantys ar pavieniai paukščiai, giesmė, lizdinė elgsena ir apn.), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į palankiausių laikotarpių, t.y. maksimalius rodiklius, tačiau juos galima susekti tik ne mažiau nei dviejų pakartojimų metu. Galiausiai, buvo vertinama ar stebėjimai vykdyti visose teritorijos buveinėse, nes jos dažnai fragmentuotos ir atskiri patinai gali užimti individualias teritorijas atokiau nuo pagrindinių perimviečių. Kartu reikia atminti, kad dirvoninis kalviukas yra paslaptingas ir judrus paukštis, aktyviai giedantis tik kelias valandas po saulėtekio ir prieš pat saulėlydį bei nepučiant stipriam vėjui. Todėl tyrimai reikalauja ne tik specifinių oro sąlygų ir paros meto, bet ir atitinkamų laiko apimčių ir stebėtojo patirties, kad apimti, neretai didelio ploto teritorijas. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2007 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskirose teritorijose, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m monitoringo duomenis, buvo vertinamas vietos savybių išsaugojimo laipsnis trijose iš

keturių PAST. Teritorijos vietos savybių išsaugojimo laipsnis Pabradės smiltpievėse ir Rūdininkų girioje įvertintas 2.0 ir 3.0 balais, tačiau čia skyrėsi perėjimo buveinių ploto sumažėjimo dėl natūralaus užaugimo įvertinimo balas, kurie jie, atitinkamai buvo 1.0 ir 1.2. Tuo tarpu Nemirsetos smiltpievėse pateikti sekantys įvertinimo balai: 1.1; 1.2 ir 3.2. Kuršių nerijoje vietos savybių pokytis dėl nežinomų priežasčių nebuvo aptartas.

Už PAST ribų buveinės savybių pokytis vertintas dvejose iš stebimų dešimties: Gaižiūnų kariniame poligone pateikti 1.0; 2.0 ir 3.0 balai, o Didžiasalio karjere – 1.1; 2.0; 3.1 ir 3.2.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Dirvoninių kalviukų gausa 2007 metais visose keturiuose PAST, įsteigtose šios rūšies apsaugai, įvertinta 84-116 perinčių porų (1 lentelė). Lyginant lygučių gausą tikslinėse PAST iki 2004 metų su 2007 apskaitų metais, nustatyta, kad dvejose teritorijose – Rūdininkų girioje ir Nemirsetos smiltpievėse, populiacija didėja (atitinkamai >20 ir >50 porc.), vienoje yra stabili ar stabili, bet stebimos nežymios populiacijos mažėjimo tendencijos (Kuršių nerija) arba mažėjimo (Pabradės smiltpievės). Šios tendencijos galėjo atsirasti dėl skirtingų populiacijos vertinimo metodų (lyginant su 2004 m.), tačiau akivaizdžiai reikšmingų rūšies gausos pokyčių nestebime. Kuršių nerijoje gausa gali būti sumažinta dėl apskaitos ypatumų (tik vienas pakartojimas, nepalankus vėjuotas oras), o turint galvoje, kad neapimtas ir santykinai didelis gaisravietės plotas. Manome, kad perinti populiacija čia tikrai nemažėja. Tuo tarpu Pabradės smiltpievėse gausa gali būti didesnė PAST jei monitoringo plotai apimtų ir artilerijos šaudymo lauką. Taigi, populiacijos gausos ir buveinių pokyčiai leidžia teigti, jog artimiausiu metu populiacija išliks stabili ar galimi nedideli populiacijos svyravimai tiek mažėjimo, tiek didėjimo linkme.

Dirvoninių kalviukų gausa 2007 metais 10-yje tirtų teritorijų (kurios nėra skirtos šios rūšies apsaugai), įvertinta 33-41 perinčia pora (2 lentelė). Dvejose teritorijose rūšis neaptikta (Slengių ir Senųjų Trakų karjeruose). Tuo tarpu Gaižiūnų kariniame poligone aptikta skaitlinga populiacija (18-24 perinčių porų), atitinkanti PAST išskyrimo kriterijus. Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išseitinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Dirvoninio kalviuko apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	reikšmingų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški

				ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	blogėja buveinių kokybė, mažėja jų plotas; tvarkymo darbai tik planuojami ar vykdomi mažose apimtyse	-	-
už PAST	-	-	blogėja buveinių kokybė, mažėja jų plotas; tvarkymo darbai nevykdomi ir neplanuojami	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	buveinės nestabilios, tvarkymo darbai jose vykdomi ne visose PAST ir mažomis apimtis	-	-
už PAST	-	buveinės nestabilios, tvarkymo darbai jose nevykdomi, tačiau jos gali išsilaikyti kur tęsiama žmogaus veikla	-	-

Dirvoninio kalviuko apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra nepakankamai palanki, nes:

- buveinės yra nestabilios ir be specialios priežiūros blogėja jų kokybė bei mažėja plotas;
- tvarkymo darbai vykdomi ne visose PAST ir neapima visų buveinių;
- dalis buveinių prarandama, jas užsodinant mišku (Rūdininkų giria, Kurišų nerija);
- kai kur buveinės palaikomos tik dėl žmogaus veiklos (Pabradės smiltpievės).

Dirvoninio kalviuko apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST ribose, tačiau žymiai sparčiau jas prarandant dėl karjerų netinkamos rekultivacijos (buveinės transformuojamos per vienus metus, kuomet natūraliai tai vyktų žymiai ilgiau). Būklė žymiai pagerėtų, jei būtų paengtas aiškus gaižiūnų karinio poligono tvarkymo planas. Be to, neaiški perinčios populiacijos būklė ir santykinė gausa eksploatuojamuose durpnyuose.

Rekomendacijos apsaugai

Rūšies palankios apsaugos būklės palaikymas dažniausiai įmanomas tik vykdant tam tikrą ūkinę veiklą – eksploatuojant karjerus, pažeidžiant smėlynų dangą karinių mokymų metu, vykdant grunto tvarkymo darbus (prie didesnio masto statybų). Natūralios buveinės sutinkamos tik Lietuvos pajūryje, pliažų ir kopagūbrių zonose. Iš šių minėtų žmogaus formuojamų buveinių, ilgą laiką

galima išlaikyti tik esančias kariniuose poligonuose bei karjeruose, jei jie atitinkamai rekultivuojami bei jų plotas atnaujinamas, baigus išteklių eksploatavimą senuose. Tačiau, tiek natūralios, tiek žmogaus sukurtos buveinės išlaiko rūšiai tinkamas veisimuisi sąlygas tik tęsiantis tam tikrai žmogaus veiklai, todėl rūšies apsaugos būklė, bet kuriuo atveju priklauso nuo žmogaus aktyvumo ir planuojamų tvarkymo darbų. Priešingu atveju, dėl sėkmingų procesų, buveinės transformuojasi į netinkamas rūšiai perėti, pirmiausiai įsigalint sumedėjusiai augalijai, kurios ši rūšis netoleruoja. Šiuo metu, už PAST ribų rūšies būklę galima pagerinti, išeksploatuotus karjerus rekultivuojant į smiltpieves, vietoje miško.

1 lentelė. Dirvoninio kalviuko vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Kuršių Nerijos nacionalinis parkas LTKLAB001	79	41 ind.	50-75	Stabilus ar mažėja	<20	?	Paukščiai neskaičiuoti gaisravietėje
Pabradės smiltpievės, LTSVEB009	10	9 ind.	7-8	Mažėja	20	1.0; 2.0; 3.0	Gausa gali būti didesnė PAST, jei monitoringo plotai apimtų ir artilerijos šaudymo lauką
Rūdininkų giria LTSAL B002	10	12 porų	12-15	Daugėja	>20	1.2; 2.0; 3.0	Būtinai buveinių tvarkymo darbai, nes jų plotas akivaizdžiai mažėja
Nemirsetos smiltpievės, LTKREB001	10	20 ind.	15-18	Daugėja	>50	1.1; 1.2; 3.2	Paukščių nerasta 01-06 tyrimų plotuose

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

2 lentelė. Dirvoninio kalviuko vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Gariūnai (Vilnius)	?	1 pora	1	?	?	-	
Zujūnų (Buivydiškių)	?	3 ind.	2	?	?	-	

Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas 2007 m.

karjeras (Vilnius)							
Senųjų Trakų karjeras (Trakų r.)	?	0	0	?	?	-	Buveinė stipriai pasikeitusi, apsodinta mišku, todėl r
Margio karjeras (Trakų r.)	?	2 ind.	2	?	?		
Šventininkų karjeras (Trakų r.)	?	3 ind.	3	?	?		
Pagirių karjeras (Vilniaus r.)	?	4 poros	4-5	?	?	-	Nauja monitoringo teritorija, dėl nerastų paukščių Kitose pasirinktose vietose
Gargždų karjeras (Klaipėdos r.)	?	1	1-2	?	?	-	Buveinės stipriai užauga
Slengių karjeras (Klaipėdos r.)	?	0	0	?	?	-	Buveinės tinkamos
Didžiasalio karjeras (Švenčionių r.)	?	3 ind.	2	?	?	1.1; 2.0; 3.1; 3.2	
Gaižiūnų karinis poligonas (Jonavos r.)	?	33 ind.	18-24	?	?	1.0; 2.0; 3.0	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

Paprastoji medšarkė (*Lanius collurio*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į paprastųjų medšarkių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (tinkamų veisimosi buveinių paplitimą ir pasiskirstymo ypatumus, svarbių elementų, tokių kaip elektros linijos, išsidėstymas), konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (pavasario eigą, temperatūra apskaitų laikotarpiu), duomenų rinkimo metodą (kokią teritorijos dalį padengė apskaitos, apskaitų laikas ir pan.), registruotus parametrus (stebėti paukščiai, girdėti balsai), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į palankiausių laikotarpių, t.y. maksimalius rodiklius, tačiau juos galima susekti tik ne mažiau nei dviejų pakartojimų metu. Galiausiai, buvo vertinama ar stebėjimai vykdyti visose teritorijos gamtinėse buveinėse, ar buvo pasirinktos tik optimalios.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2007 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertinamas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vėlesniais metais bus vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas vienintelėje rūšies apsaugai išskirtoje PAS – Nemuno deltoje (1.0; 2.0; 3.0 ir 4.1 balai). Tuo tarpu už PAST ribų buveinės savybių pokytis įvertintas trejose iš šešių teritorijų (2 lentelė). Dviejose iš jų nurodyti 3.0 ir 4.1 balai, tuo tarpu trečioje (Kulautuvos apylinkėse) – 1.0; 2.0; 3.0, 4.0 ir 4.2 balai.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Paprastųjų medšarkių gausa 2007 metais vienintelėje rūšies apsaugai įsteigtoje PAST nebuvo įvertinta dėl nepakankamos stebėjimų apimties. Čia atliktos apskaitos tik dviejose maršrutuose,

reprezentuojančiuose tik nežymią teritorijos dalį. Todėl šioje teritorijoje perinčių paprastųjų medšarkių gausa ir jos pokyčiai galės būti analizuojami tik po vėlesniais metais metodiškai atliktos apskaitos.

Paprastųjų medšarkių monitoringo stebėjimai už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų 2007 metais vykdyti šešiose pasirinktose teritorijose. Visose jų aptikti veisimosi teritorijas užėmę paukščiai, o registruotų individų gausa pateikta 2 lentelėje. Gausos pokyčių jose įvertinti nėra galimybės, dėl išseitinės medžiagos, t.y. ankstesnių metų gausos įvertinimo, trūkumo.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Paprastosios medšarkės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	pokyčių nenustatyta	-	-	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija ir nėra naujų duomenų
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	reikšmingų neigiamų pokyčių nenustatyta	-	-	-
už PAST	-	-	-	nežinomos, nes neaiški ankstesnių metų situacija ir neanalizuoti pokyčiai
Ateities perspektyvos				
PAST	šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios	-	-	-

už PAST	-	-	-	nežinomos kraštovaizdžio žemėveikslių kaitos perspektyvos
----------------	---	---	---	---

Paprastosios medšarkės apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra palanki, nes:

- nors gausos pokyčiai ir nėra žinomi, nenustatyti nei paplitimo, nei buveinių rikšmingi neigiami pokyčiai;
- šiuo metu nėra jokio pagrindo teigti, jog ateities perspektyvos bus nepalankios.
-

Paprastosios medšarkės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nežinoma, nes:

- nes trūksta informacijos apie gausos pokyčius, neaiški ankstesnių metų rūšies paplitimosituacijau;
- nežinomi buveinių pokyčiai dėl neaiškios ankstesnių metų situacijos;
- nežinomos ateities kraštovaizdžio žemėveikslių kaitos perspektyvos.

Rekomendacijos apsaugai

Vyksdant ekstensyvų ūkininkavimą, papildomos specialios rūšies apsaugos priemonės šiuo metu nereikalingos. Neigiami pokyčiai galimi ne tik reikšmingai transformavus kraštovaizdžio žemėveikslių struktūrą arba stipriai intensyvėjant chemizacija žemės ūkyje, bet ir didinant žemės ūkio intensyvumą ar net mažinant kraštovaizdžio mozaikiškumą. Tuo būdu, smulkūs, ypač ekologiniai ūkiai yra palankūs rūšiai. Teigiamą poveikį duotų ir želdinių juostų formavimas.

1 lentelė. Paprastosios medšarkės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta, LTSLUB001	200	17	?			1.0; 2.0; 3.0; 4.1	Apsakaitos atliktos tik palyginti nedidelėje teritorijos dalyje

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Paprastosios medšarkės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Svencelės draustinio pakraštys (Klaipėdos r.)	?	6	?	?	?	-	
Aukštadvario apylinkės (Trakų r.)	?	12	12-13	?	?	-	
Juodupės apylinkės (Rokiškio r.)	?	7	?	?	?	3.0; 4.1	

Musės slėnis (Širvintų r.)	?	5	?	?	?	-	
Sudervės apylinkės (Vilniaus r.)	?	7	?	?	?	-	
Kulautuvos apylinkės (Kauno r.)	?	10	?	?	?	1.0; 2.0; 3.0; 4.0; 4.2	
Seredžiaus apylinkės (Kauno ir Jurbarko r.)	?	5	?	?	?	3.0; 4.1	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Meldinė nendrinukė (*Acrocephalus paludicola*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į meldinių nendrinukių biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (tinkamų veisimosi buveinių paplitimą ir pasiskirstymo ypatumus, pievų užaugimo nendrėmis mastus), konkrečių tyrimų metų klimatinės sąlygas (hidrologinės sąlygas teritorijoje, pavasario eigą), duomenų rinkimo metodą (koks buvo atskiro stebėtojo apskaitų sektorius, kokią teritorijos dalį padengė apskaitos), registruotus parametrus (stebėti paukščiai, girdėti balsai), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) bei pakartojimų skaičių. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į palankiausių laikotarpių, t.y. maksimalius rodiklius, tačiau juos galima susekti tik ne mažiau nei trijų pakartojimų metu. Galiausiai, buvo vertinama ar stebėjimai vykdyti visose teritorijos buveinėse, nes jos dažnai fragmentuotos ir atskiri patinai gali užimti individualias teritorijas atokiau nuo pagrindinių perimviečių. Kartu reikia atminti, kad meldinė nendrinukė yra paslaptingas ir judrus paukštis, aktyviausias tik kelias valandas prieš saulėlydį ir nepučiant stipriam vėjui. Todėl tyrimai reikalauja ne tik specifinių oro sąlygų ir paros meto, bet ir atitinkamų laiko apimčių ir stebėtojo patirties, kad susekti palyginti dideliais atstumais perskrendančius patinus. Jei stebėtojas nesustoja ilgesniam laikui maršruto metu, būtina įvertinti, kad dalis teritorinių patinų lieka neužregistruota.

Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „[vertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2005, 2006 ir 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2005 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskirose teritorijose, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametru ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametru tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametru tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametru tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vēlesniais metais bus vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. 2005 m. duomenų analizėje išsamus vertinimas neatliktas, kadangi 2005 metų perinčių paukščių monitoringo stebėjimų metu buveinės savybių pokytis nebuvo fiksuojamas. Analizuojant 2006 ir 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio įvertinimas atliktas visose šešiose rūšies apsaugai išskirtose PAST. Nemuno deltoje ir Sausgalvių pievose jis įvertintas 1.0 ir 2.0 balais. Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėse nurodyti 1.0 ir 2.2 balai, o Svencelės pievose – 1.2 ir 2.0. Tuo tarpu Tyrų pelkėje: dalyje teritorijos 1.2; 2.1, o kitur – 1.0; 2.2.

Už PAST ribų buveinės savybių pokytis įvertintas sekančiai: Alkos polderyje – 1.0 ir 2.2, Dituvos apylinkėse – 1.0, o Klišių apylinkėse šlapiose pievose – 2.2.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Meldinių nendrinukių gausa 2005 metais visose penkiose PAST, kurios įsteigtos šios rūšies apsaugai ir kuriose vykdyti monitoringo stebėjimai, įvertinta 65 giedančių patinų. Lyginant meldinių nendrinukių gausą iki 2004 metų su apskaitų 2005 metais rezultatais, nustatyta, kad tik dviejose teritorijose perinti populiacija nemažėjo – Sausgalvių ir Svencelės pievose (1 lentelė). Tačiau šiose dviejose teritorijose peri santykinai nežymi populiacijos dalis, lyginant su Tyrų pelkės ir Nemuno deltos PAST, kur surinkti duomenys kol kas rodo gausos mažėjimą. Nemuno deltoje, bendra gausa nebuvo įvertinta dėl tyrimų stokos, todėl čia tendencijos po 2005 metų apskaitų nėra aiškios. Galiausiai, būtina atkreipti dėmesį, kad Šyšos polderyje, kur ir buvo vykdomos 2005 metų apskaitos, perinčių porų skaičius didėja. Tačiau Tyrų pelkės populiacijos būklė, jei neatsižvelgti į galimus apskaitų netikslumus, yra aiškiai nepalanki, ar net katastrofiška. 2006 m. irgi ištirtos visos 5 teritorijos. Tačiau Tyrų pelkės duomenys nenaudojami analizei, kadangi ekspertų nuomone jie yra netikslūs. Svencelės ir Sausgalvių pievose perinti populiacija išlieka stabili, o Nemuno deltos netgi didėja paskutiniiais metais. Ši tendencija paaiškinama ekstensyviai naudojamų polderių buveinių pokyčiais, kuomet formuojasi kupstuotos šlapios pievos. Kol kas žymus perinčios populiacijos mažėjimas (~ 60 proc.) stebimas tik Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėse. 2007 m. duomenys parodė, kad stabilios perinčios populiacijos išlieka Svencelės pievose ir Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkėse. Paskutinėje teritorijoje stebėtas sumažėjimas 2006 metais gali būti raktuojamas kaip metinis nukrypimas dėl galimų klimatinų sąlygų ypatumų. Kadangi Sausgalvių pievose stebėjimai nevykdyti, iki 2007 m. registruotos stabilios populiacijos būklė lieka neaiški. Tuo tarpu Tyrų pelkių populiacija panašu, kad stabilizavosi ir gausa išlieka panaši, lyginant su 2005 metais, nors ji mažiausiai dvigubai mažesnė, lyginant su ankstesne (iki 2004 m.) situacija. Tuo tarpu Nemuno deltoje situacija yra visiškai neaiški dėl stebėjimų stokos 2007 m. (buvo atlikti stebėjimai tik vienoje, labai lokaliaje ankstesnėje perimvietėje – ties Minijos senvage). Tuo būdu mes negalime vertinti nei gausos, nei jos pokyčių Nemuno deltoje 2007 m. Bėlieka tikėtis, kad 2008 metais stebėjimai čia bus atlikti laikantis visų metodinių nurodymų.

Meldinių nendrinukių gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų visose tirtose teritorijose 2005 ir 2006 metais įvertinta vienintele perinčia pora, 2007 m. perinčių paukščių nebeaptikta. Viso buvo ištirtos 4 teritorijos, kuriose ankstesniais metais registruoti meldinių nendrinukių perėjimo atvejai (2 lentelė). Kadangi rūšis, panašu, kad išnyko pasirinktose teritorijose, 2008 metams būtų tikslinga jų paiešką vykdyti papildomai pasirinktose teritorijose.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą, gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek

ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Meldinės nendrinukės apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	paplitimas mažėja svarbiausiose PAST	-
už PAST	-	-	išnyko aplinkinėse PAST teritorijose	-
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	gausa mažėja	-
už PAST	-	-	gausa akivaizdžiai mažėja	-
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	blogėja buveinių kokybė, mažėja jų plotas; tvarkymo darbai tik planuojami ar vykdomi mažose apimtyse	-	-
už PAST	-	-	blogėja buveinių kokybė, mažėja jų plotas; tvarkymo darbai nevykdomi ir neplanuojami, kai kurios buveinės sunaikinamos	-
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	ūkininkavimo atnaujinimo tikimybė menka, o tvarkymo darbai brangiai kainuoja, nors ir planuojami. Jų apimtys neturėtų

				duoti reikiamo efekto. Tačiau svarbiausiose perimvietėse, ypač Nemuno deltos regione susiformuoja vis naujos buveinės, kuriose įsikuria meldinė nendrinukė
už PAST	-	-	ūkininkavimo atnaujinimo tikimybė menka, o tvarkymo darbai brangiai kainuoja, todėl mažai tikėtina, kad jie bus įgyvendinti	-

Meldinės nendrinukės apsaugos būklė PAST, mūsų vertinimu, yra akivaizdžiai nepalanki, nes:

- be specialios priežiūros blogėja buveinių kokybė ir mažėja jų plotas;
- perinčios populiacijos gausa daugelyje perimviečių „sistemiškai“ mažėja;
- ūkininkavimo atnaujinimo galimybės, tęsiant šlapių viksvinių pievų naudojimą, daugelyje teritorijų (išskyrus Sausgalvių pievas) yra menkos dėl mažo ekonominio efekto (šlapios, neproduktyvios, sunkiai naudojamos pievos);
- specialių tvarkymo priemonių įgyvendinimas yra brangus ir reikalingos apimties finansavimo galimybės nėra aiškios;
- naujos šlapios viksvinės pievos vis naujai susiformuoja, ypač Nemuno deltos regione, tačiau nėra aiškus jų tolimesnės naudojimo perspektyvos.

Meldinės nendrinukės apsaugos būklė už rūšies apsaugai išskirtų PAST ribų, mūsų vertinimu, yra nepalanki, dėl tų pačių priežasčių, kaip ir PAST ribose. Be to, dauguma nesaugomų pamario pievų transformuojamos į rekreacines teritorijas arba gyvenamąsias valdas.

Rekomendacijos apsaugai

Rūšies palankios apsaugos būklės palaikymas dažniausiai įmanomas tik vykdant tam tikrą ūkinę veiklą – neintensyviai ganant ar vėlai šienaujant, arba atliekant veisimosi buveinių tvarkymo darbus. Priešingu atveju, dėl sėkmingų procesų, buveinės transformuojasi į netinkamas rūšiai perėti, pirmiausiai išgalint nendrynams. Kiek ilgiau jos išsilaiko stipriai užliejamose pievose, tačiau tokia situacija jau praeities klausimas, nes dabar ir šiose pievose išgalint nendrynai. Todėl, norint išsaugoti dabartines meldinės nendrinukės perimvietes su pakankamai gausiomis populiacijomis, būtina organizuoti neintensyvų ir vėlyvą ganymą arba šienavimą, išvežant nupjautą žolę. Tai galima pasiekti pasinaudojant ES agroaplinkosauginėmis programomis, o jeigu nėra norinčių ūkininkauti, įgyvendinant specialias tvarkymo priemones. Žieminis nendrių pjovimas, kaip parodė praktika, teigiamo efekto nedavė, ir netgi priešingai, naudojama sunkioji technika pažeidžia viksvinės augalų

bendrijas. Teigiama efektą duotų tik sumedėjusios augalijos iškirtimas, kur tai aktualu. Remiantis kaimyninių šalių patirtimi, buveinių tvarkymui galima naudoti reguliuojamus gaisrus, kai tai leis šalies teisinė bazė. Taip pat negalima leisti pamario bei Nemuno deltos pievų transformuoti į ariamą žemę, nes tai sunaikinamos ne tik esamos, bet ir perspektyvios buveinės. Paskutinių metų patirtis parodė, kad ekstensyviai ūkininkaujant pamario pievose ar polderiuose, ir net buvusiose kultūrinėse ganyklose, formuojasi kupstinės žolinės augalijos bendrijos, kur mielai įsikuria meldinės nendrinukės. Specialios tvarkymo priemonės rekomenduojame taikyti tik lokaliai. Tačiau svarbu nuolatos stebėti perinčios populiacijos būklę, kas įmanoma reguliariai stebint ne tik žinomas perimvietes, bet ir aplinkines potencialias buveines net ir keliolikos kilometrų spinduliu.

1 lentelė. Meldinės nendrinukės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (patinai)	Įvertinta gausa 2005** (patinai)	Įvertinta gausa 2006** (patinai)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (patinai)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos****
Nemuno delta LTSLUB001	40	25	>50	0	?	?	?	1.0; 2.0; 2.2	Tikslią gausą 2005 m. pagal pateiktą medžiagą sunku įvertinti, nes stebėjimai atlikti tik dalyje teritorijos – Šyšos polderyje. 2006 metais stebėjimai atlikti didesnėje parko dalyje, ką atspindi aptiktos gausos rodikliai. Tačiau perėjimo sėkmingumas mažas dėl ankstyvo šienavimo. Iki 06.20 nušienauta 50%, iki 07.20 – 70% buveinių. 2007 m. stebėjimai vykdyti tik prie Minijos senvagės, todėl bendra gausa nevertinta
Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės LTALYB003	10	6-8	>2	7 patinai	7	Stabilus	Nereikšmingi	1.0; 2.2	2006 metų sumažėjimas gali būti siejamas su klimatinėmis sąlygomis
Tyrų pelkė LTKLAB002	100	17	?	31	35-50	Mažėja ?	?	Dalyje teritorijos 1.2; 2.1; kitoje dalyje 1.0; 2.2	Lyginant su iki 2004 m. laikotarpiu, perinti populiacija sumažėjo dvigubai, pirmiausiai dėl veisimosi buveinių ploto sumažėjimo. Tačiau paskutiniaisiais metais panašu, kad situacija stabilizavosi. Matomai, dalis perėjusių paukščių persikėlė į nemuno delta, kurioje stebėtas perinčios populiacijos augimas bent iki 2006 m
Sausgalvių pievos LTSLUB003	10	10	9-10	?	?	?	?	1.0; 2.0	Veisimosi buveinių plotas mažėja ir fragmentuojasi. Dalyje teritorijos intensyviai nuganoma, kita apleista ir nebetinkama šiai rūšiai. 2007 metais stebėjimai nevykdyti, todėl gausa ir jos pokyčiai nevertinti
Svencelės pievos LTKLAB009	5	7	6-7	5	5-6	Stabilus	Nereikšmingi pokyčiai	1.2, 2.0,	Stebimi pokyčiai gali atspindėti rūšiai būdingus kasmetinius svyravimus

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. – individai, ? – nežinoma situacija

2 lentelė. Meldinės nendrinukės vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Įvertinta gausa 2005** (poros)	Įvertinta gausa 2006** (poros)	Registruota gausa 2007*	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Alkos polderis	4	0	0	0	0	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	1.0; 2.2	Transformuotos buveinės – persėtos pievos. Stebėti kaip iš naujo formuosis rūšies veisimosi buveinės
Dituvos pieva prie Klaipėdos kanalo	1-2	0	0	0	0	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	1.0	Nors vienoje teritorijos vietoje – ties Klaipėdos kanalu, išlikusios tinkamos buveinės, rūšis čia neaptikta. Tačiau šią vietą vis vien reikėtų tikrinti ateityje
Dituvos sodų vakarinis pakraštys	1-2	0	0	0	0	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	1.0	Buveinės, nors ir blogos būklės, išlikusios. Tačiau šią vietą vis vien reikėtų tikrinti ateityje
Kliošių apylinkės	1-2	1	0	0	0	Mažėja	Išnyko/n ebeperi	2.2	Transformuotos buveinės – iškasti grioviai, nusausinta

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami trendai ir originalių duomenų ypatumai.

Trumpinimai: ind. - individai

Sodinė starta (*Emberiza hortulana*)

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST bei už jų ribų (pateikiama atskiruose prieduose kompaktinėje plokštelėje), PAST bei už jų ribų surinktų duomenų suvestines, duomenų analizės būdų aprašymą, informaciją apie buveinės savybių pokyčio įvertinimą, populiacijos gausos pokyčių ir būklės aptarimą, rūšies apsaugos būklės įvertinimą bei rekomendacijas apsaugai (pateikiama žemiau).

Analizės būdai

Vietinių populiacijų gausa PAST ir už jų ribų tirtose teritorijose nurodoma atlikus surinktų duomenų ekspertinį vertinimą, atsižvelgiant į sodinių startų biologijos ir elgsenos ypatybes, konkrečios teritorijos ekologinius ir kraštovaizdžio ypatumus (tinkamų veisimosi buveinių paplitimą, jų pasiskirstymo ypatumus ir pan.), duomenų rinkimo metodą (koks buvo taikytas metodas, kokią teritorijos dalį padengė apskaitos), registruotus parametrus (stebėti paukščiai, girdėti balsai), apskaitų atlikimo terminus (lyginant su rekomenduojamais metodikose) ir pan. Vertinant gausą atsižvelgiama tik į pakartotinius stebėjimus. Galiausiai, vertinama ar stebėjimai vykdyti visose potencialiose rūšies buveinėse, nes tai reta rūšis, paplitusi dispersiškai, užimdama ne visas potencialias buveines. Tuo būdu, šios rūšies paieškai netinka atsitiktinis stebėjimo vietų parinkimas. Apibendrinti apskaitų duomenys pateikiami pridedamų 1 bei 2 suvestinių lentelių grafose „Registruota gausa“, o populiacijos gausos duomenys - grafose „Įvertinta gausa“. PAST vietinių populiacijų trendai bei jų pokyčiai (%) vertinami lyginant iki 2004 metų surinktus publikuotus duomenis su 2007 metų apskaitų rezultatais. Tačiau vėliau, taikant statistinius duomenų apdorojimo metodus, bus operuojama tik 2007 metų ir vėlesniais duomenimis.

Vietinės populiacijos pokyčių reikšmingumas konkrečioje PAST įvertintas taikant χ^2 metodą, o rūšies populiacijos gausos pokyčiai visose tokio statuso teritorijose įvertinti taikant Wilcoxon'o testą. Tačiau šios rūšies atveju, dėl neskaitlingų perinčių populiacijų atskirose teritorijose, kartu su nedidelių apskaitų pakartojimų (stebėjimų metais ir kasmetinių), o taip pat tikslesnių duomenų, apie ankstesnių metų perinčių vietinių populiacijų gausą trūkumą, minėtas testas dabartinės analizės metu nebuvo taikomas. Jis bus naudojamas, surinkus ilgamečius su pakankamų pakartojimų skaičiumi duomenis.

Remiantis Europos komisijos institucijų rekomenduojama metodika, rūšies apsaugos būklė vertinama atsižvelgiant į paplitimo, populiacijos gausos, veisimosi buveinių būklės tendencijas bei visų šių parametrų ateities perspektyvas. Jei visų keturių minėtų parametrų tendencijos vertinamos palankiai ar tik viena iš jų yra nežinoma, rūšies apsaugos būklė vertinama, kaip palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija buvo įvertinta, kaip nepakankamai palanki, tačiau nei viena jų neįvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama, kaip nepakankamai palanki. Jei nors vieno iš parametrų tendencija įvertinta nepalankiai, rūšies apsaugos būklė taip pat vertinama nepalankiai. Rūšies apsaugos būklė nurodoma, kaip nežinoma, kai dviejų ar daugiau parametrų tendencijos nežinomos, o kitos vertinamos palankiai.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas

Buveinės savybių pokytis vėlesniais metais bus vertinamas, atsižvelgiant į stebėtojų pateiktus duomenis. Analizuojant 2007 m. duomenis, vietos savybių išsaugojimo laipsnio nebuvo įvertintas pirmiausiai neradus stebimos rūšies dalyje tyrimų vietų.

Populiacijos gausos pokyčių įvertinimas ir būklės aptarimas

Sodinės startos 2007 metais neaptiktos vientetelėje rūšies apsaugai įstegtoje PAST. Tačiau tai gali būti susiję ir su metodiniais tyrimų trūkumais. Iš tikrųjų stebėtojai tinkamai neapžvelgė visų rūšių

tinkamų buveinių šioje teritorijoje, todėl tikėtina, kad čia perintys paukščiai liko neužregistruoti. Todėl ateinančio monitoringo metu reikės ypač daug dėmesio skirti šios nykstančios rūšies paieškai. Sodinių startų gausa už rūšies apsaugai įsteigtų PAST ribų tirtose teritorijose 2007 metais įvertinta 7-9 poromis. Viso buvo iširtos 6 teritorijos, kuriose ankstesniais metais veisimosi metu registruotos sodinės startos (2 lentelė). Tačiau trijose jų stebimi paukščiai neaptikti. Todėl vėliau buvo pasirinkta papildoma teritorija, esanti tame pačiame regione, kaip ir Svencelės pelkė (Sausgalvių-Paleičių kelias), kurioje perinti populiacija įvertinta 3 poromis. Tuo tarpu, operatyviai nesureagus į panašią situaciją Trakų raj. (čia rūšis neaptikta dviejose vietose), šiame regione papildoma teritorija nebuvo pasirinkta. Šiuo metu turimais duomenimis, palankiausia situacija yra vakariniame Vilniaus miesto pakraštyje, kur buvo atskirtos dvi teritorijos. Vienoje jų – Zujūnų apylinkėse, perinti populiacija įvertinta 3-5 perinčiomis poromis.

Rūšies apsaugos būklės įvertinimas

Kadangi šiuo metu trūksta išsamių tyrimų duomenų apie rūšies paplitimą ir gausos pokyčius šalyje, o ypač apie veisimosi buveinių pokyčius, rūšies apsaugos būklė įvertinta remiantis tiek ankstesnių metų fragmentiškais duomenimis, tiek paskutinių metų rūšies monitoringo metu surinkta medžiaga.

Vertinami parametrai	Sodinės startos apsaugos būklė			
	<i>palanki</i>	<i>nepakankamai palanki</i>	<i>nepalanki</i>	<i>nežinoma (nepakanka informacijos būklės įvertinimui)</i>
Paplitimo tendencijos				
PAST	-	-	-	nepakankamas PAST iširtumas
už PAST	-	-	-	nepakankamas iširtumas šalies mastu
Populiacijos gausos tendencijos				
PAST	-	-	-	nepakankamas iširtumas
už PAST	-	-	-	nepakankamas iširtumas šalies mastu
Veisimosi buveinių būklės tendencijos				
PAST	-	-	-	nepakankamas iširtumas, nėra aišku kokios buveinės svarbiausios
už PAST	-	-	-	nepakankamas iširtumas, nėra aišku kokios buveinės šalyje svarbiausios
Ateities perspektyvos				
PAST	-	-	-	trūksta

				informacijos apie buveinių pasirinkimą
už PAST	-	-		trūksta informacijos apie buveinių pasirinkimą

Sodinės startos apsaugos būklė tiek PAST, tiek už jų ribų, mūsų vertinimu, yra nežinoma, nes:

- šiuo metu trūksta informacijos apie rūšies paplitimo ir gausos tendencijas šalyje;
- dėl rūšies iširtumo stokos (nesistemingų arba fragmentiškų duomenų) apie veisimosi buveinių pasirinkimą, nežinoma kurios vietovės yra svarbiausios rūšiai bei numatomi pokyčiai ateityje.

Rekomendacijos apsaugai

Kadangi, akivaizdžiai trūksta patikimų duomenų apie rūšies buveinių pasirinkimą šalyje, yra sunku numatyti specialias apsaugos priemones. Šiuo metu yra svarbiausia kuo skubiau atlikti nuoseklius rūšies paplitimo ir buveinių pasirinkimo tyrimus šalyje.

1 lentelė. Sodinės startos vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai paukščių apsaugai svarbiose teritorijose

PAST pavadinimas ir kodas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Nemuno delta, LTSLUB001	3	0	0	?	?	?	Nerasta pasirinktame maršrute, tačiau tai neparodo, kad rūšis parke neperi. Tam reikalingi detalesni tyrimai

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

2 lentelė. Sodinės startos vietinių populiacijų gausa ir jos pokyčiai už rūšies apsaugai įsteigtų paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų

Teritorijos pavadinimas	Gausos įvertinimas iki 2004 (poros)	Registruota gausa 2007* (poros)	Įvertinta gausa 2007** (poros)	Trendas	Pokyčiai (%)	Buveinės savybių pokytis	Pastabos***
Onušio apylinkės (Trakų r.)	?	0	0	?	?	-	Perinčių paukščių šioje, anksčiau žinomoje perinvietėje neaptikta, todėl kitais metais reikės praplėsti stebėjimų zoną
Rūdiškių apylinkės (Trakų r.)	?	0	0	?	?	-	Perinčių paukščių šioje, anksčiau žinomoje perinvietėje neaptikta, todėl kitais metais reikės praplėsti stebėjimų zoną
Buivydiškių apylinkės	?	1	1	?	?	-	Ši teritorija išskirta kaip viena iš dviejų Vilniaus miesto vakariniame pakraštyje
Zujūnų apylinkės		3	3-5	?	?	-	Ši teritorija išskirta kaip viena iš dviejų Vilniaus miesto vakariniame pakraštyje

Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas 2007 m.

Sausgalvių- Paleičių kelias (Šilutės raj.)	?	2	3	?	?	-	Papildoma teritorija, pasirinkta neradus paukščių Svencelės pelkės pakraštyje
Svencelės pelkės pakraštys (Klaipėdos r.)	?	0	0	?	?	-	

* - ataskaitos prieduose pateikiami originalūs duomenys/stebėjimų autorių pateiktos duomenų formos;

** - gausą įvertino ekspertai, analizuojantys surinktus duomenis

*** - pastabose komentuojami/aptariami tik trendai bei gausos skirtumų priežastys

Trumpinimai:

Ind. – individai

? – nežinoma situacija

Žiemojančių vandens paukščių Lietuvos priekrantėje ties Kuršių nerija sankaupos

Vykdamas žiemojančių vandens paukščių apskaitas Lietuvos pajūryje (ties Kuršių Nerija) 2006–2007 m. žiemą registruoti visi vandens paukščiai. Pavasarinės migracijos metu (kovo pabaigoje – balandžio mėn.) stebėjimai nebuvo atliekami, todėl migruojančios rūšys bei migracinės įprastinių žiemojančių rūšių sankaupos, stebėtos ankstesniais metais, nebuvo registruotos. Kaip ir ankstesniais metais, siekiant išskirti svarbiausias Lietuvos pajūryje žiemojančių paukščių rūšis, buvo naudotos aptikimo kategorijos, apibūdinančios rūšies aptikimą ir gausumą:

I – reguliariai ir gausiai žiemojanti rūšis (>500 individų);

II – reguliariai, bet negausiai žiemojanti rūšis (<500 individų);

III – nereguliariai ir negausiai žiemojanti rūšis;

IV – retai aptinkama rūšis (atsitiktinai ne kasmet užklystantys pavieniai individai).

Kategorijos sudarytos remiantis tyrimų, vykdomų nuo 1987 m., duomenimis. Žiemojančių vandens paukščių monitoringui Lietuvos pajūryje svarbiausiomis laikytinos I ir II kategorijų rūšys., t.y. rūšys reguliariai gausiau ar mažiau gausiai žiemojančios Lietuvos priekrantėje. Pažymėtina, kad griežtos ribos tarp I ir II kategorijų nėra, nes kai kurios II kategorijos rūšys (pvz. rudakakliai narai) paprastai pagal skaitlingumą atitinka šią kategoriją, tačiau kai kuriais sezonais šių rūšių individų aptinkama gausiau, kas atitiktų I kategoriją.

1 lentelė. Baltijos jūros priekrantėje, žiemojančių vandens paukščių aptikimo kategorija, apskaitų metu registruotas maksimalus individų skaičius ir 2006-2007 m. žiemojusių individų gausumo įvertinimas

Rūšis	Aptikimo kategorija *	Maksimalus 2006-2007m. stebėtų individų skaičius	2006–2007 m. žiemojusių individų gausumo įvertinimas
<i>Gavia stellata/arctica</i>	II	81	70**
<i>Podiceps cristatus</i>	I	593	1100
<i>Phalacrocorax carbo</i>	II	3	3
<i>Cygnus olor</i>	II	29	10
<i>Anas platyrhynchos</i>	II	35	200
<i>Melanitta nigra</i>	II	50	50
<i>Melanitta fusca</i>	I	11563	8000**
<i>Clangula hyemalis</i>	I	278	3500**
<i>Bucephala clangula</i>	I	2	1400
<i>Mergus merganser</i>	I	110	500
<i>Haliaeetus albicilla</i>	I	1	1

* – Aptikimo kategorijos:

I – reguliariai ir gausiai žiemojanti rūšis (>500 individų);

II – reguliariai, bet negausiai žiemojanti rūšis (<500 individų);

III – nereguliariai ir negausiai žiemojanti rūšis;

IV – retai aptinkama rūšis (atsitiktinai užklystantys pavieniai individai) – 2006-2007 m. neregistruotos.

** – Bendras šių rūšių gausumas tikėtina yra didesnis, nes jos žiemoja ne tik priekrantės zonoje, bet ir toliau nuo kranto jūroje, kur paukščių apskaitos nebuvo vykdomos.

Nuodėgulė (*Melanitta fusca*)

Nors kaip ir ankstesniais žiemojimo sezonais, nuodėgulė buvo gausiausiai žiemojanti rūšis, Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, kurių apsaugai būtina steigti teritorijas, monitoringas 2007 m.

2006–2007 m. šios rūšies paukščių buvo stebėta 24156 individų. Šios smėlėtą dugną mėgstančios jūrinės antys stebėtos vien tiktai priekrantėje ties Kuršių nerija. Čia jos buvo gausiausios atkarpoje tarp Pervalkos ir Alksnynės.

Žiemojančių sibirinių gagų (*Polysticta stelleri*) sanaupos

Žiemojančių sibirinių gagų (*Polysticta stelleri*), sanauų apskaitos kontinentinės šalies dalies pajūryje 2006 metais buvo atliktos lapkričio bei gruodžio mėnesiais po vieną kartą, o 2007 metais sausio bei vasario mėnesiais po du kartus, o taip pat kartą balandį.

Lietuvos krantais yra piečiausia šios jūrinių ančių rūšies žiemavietė Baltijos jūroje. Šios antys yra labai prisirišę prie žiemavietės ir aptinkamos išimtinai siaurame priekrantės ruože tarp Karklės ir Kunigiškių. Ne išimtis buvo ir 2006–2007 m. žiemose sezonas – visi stebėti paukščiai laikėsi būtent šioje jūros priekrantės atkarpoje. Žiemojančių sibirinių gagų ties Lietuvos pakrante stabiliai daugėjo nuo šios rūšies pirmųjų stebėjimų 1969 m. iki 1997 m., kada užregistruota daugiau nei 2000 šios rūšies paukščių. Nuo 1998 m. sibirinių gagų gausumas ėmė kasmet mažėti, o 2004 m. žiemą ties Lietuva žiemojo tik 212 šios rūšies individų. O 2006–2007 m. žiemą ši tendencija taip pat išlieka nepasikeitusi, t.y. paukščių gausa akivaizdžiai mažėja – ties Lietuvos krantais užregistruotos 124 žiemojančios sibirinės gagos. Panašios gausumo mažėjimo tendencijos stebėtos ir kitose sibirinių gagų žiemavietėse Baltijos jūroje. Toks žiemojančių sibirinių gagų gausumo mažėjimas gali būti įtakotas nepalankių antropogeninių veiksnių (pvz. žvejyba statomaisiais tinklais) bei natūralių aplinkos sąlygų žiemavietėse ar perimvietėse.

Migruojančių jūrinių erelių (*Haliaeetus albicilla*) sankaupos

Jūrinių erelių sankaupų apskaitos atliktos trijose jų apsaugai išskirtose PAST: Kuršių nerijos NP, Kauno mariose bei Nemuno deltoje. Grybaulios žuvininkystės tvenkiniuose LTVARB007 apskaitos nebuvo atliekamos, kadangi tvenkiniai tais metais nebuvo pripildyti vandens. Minėtose trijose teritorijose apskaitos atliktos tinkamu metu, tačiau laukiamų rezultatų negauta dėl stebėjimų vietų netinkamo parinkimo, kuomet stebėjimai jose neatspindėjo situacijos visoje saugomoje teritorijoje. Šie trūkumai detaliau aptariami prie konkrečių teritorijų duomenų analizės.

Jūrinių erelių sankaupų monitoringas Nemuno deltoje LTSLUB001

Analizės būdai.

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST (jūrinių erelių maitinimosi ir poilsio vietose). Pastarieji pateikiami atskirame priede. Kadangi disponuota tik vienerių metų duomenimis, ir tik iš dalies saugomos teritorijos adekvati monitoringo tikslams analizė negalėjo būti atlikta. Buvo apsiribota elementaria stebėjimo rezultatų santrauka ir nustatytos gausos pateikimu.

1 lentelė. Jūrinių erelių stebėjimų duomenų Kintų žuvininkystės tvenkiniuose suvestinė

Stebėjimo data	Paukščių skaičius	Pastabos
2006 09 22	5	1 suaugęs, 4 šių metų jaunikliai
2006 10 06	11	2 suaugę, 4 šių metų jaunikliai, 5 nesubrendę
2006 10 28	15	3 suaugę, 4 šių metų jaunikliai, 2 nesubrendę ir 6 amžius nenustatytas

Trijų stebėjimo dienų metu Kintų žuvininkystės ūkio tvenkiniuose maksimaliai per dieną buvo suskaičiuota 15 įvairaus amžiaus jūrinių erelių (1 lentelė). Tačiau, tyrimai vykdyti ne visoje PAST teritorijoje, todėl jų rezultatai neleidžia įvertinti jūrinių erelių sankaupų gausos Nemuno deltoje. Ateityje, vienos ar kelių dienų metu reikėtų lauko stebėjimus planuoti žymiai didesnėje PAST dalyje, kad būtų galima nors ekstrapoliacijos būdu įvertinti bendrą gausą visoje teritorijoje. Būtinai stebėjimus reikėtų atlikti priešakinėje avandeltoje, Kniaupo įlankoje, Rusnės žuvininkystės tvenkiniuose ir Nemuno pakrantėse, t.y. svarbiausiose jūrinių erelių sankaupų vietose.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas (sankaupų apsaugos būklės įvertinimas)

Tokioje atviroje, nesudėtingo kraštovaizdžio vietoje buveinių savybių pokyčius pastebėti ir įvertinti būtų nesunku. Regimų grėsmių buveinių kokybei nepastebėta. Tik vietomis besimaitinančius paukščius baidė žvejai. Aplamai, rūšies palankią apsaugos būklę stebėjimų vietoje gali, pirmiausia, užtikrinti tinkama palanki mitybinė bazė, t.y. gausūs žuvų ir vandens paukščių išteklių. Kadangi šiuo metų Kintų žuvininkystės ūkio ekonominė būklė, panašu, yra gera, tikėtina, kad ūkis tęs savo veiklą ir iš esmės nekeis veiklos profilio. Tuo būdu būtų išsaugotos tinkamos jūrinių erelių mitybinės sąlygos. Ateinančiais metais buveinių savybės bus vertinamos ir kitose stebėjimų teritorijose, todėl tikėtina, kad bus aptarti ir kitokie galimi poveikiai saugomos rūšies būklei Nemuno deltoje.

Jūrinių erelių sankaupų monitoringas Kauno mariose LTKAUB008

Analizės būdai.

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST (jūrinių erelių maitinimosi ir poilsio vietose). Pastarieji pateikiami atskirame priede. Kadangi disponuota tik vienerių metų duomenimis, ir tik iš dalies saugomos teritorijos, adekvati monitoringo tikslams analizė negalėjo būti atlikta. Buvo apsiribota elementaria stebėjimo rezultatų santrauka ir nustatytos gausos pateikimu.

2 lentelė. Jūrinių erelių stebėjimų duomenų Kauno marių stebėjimo postuose suvestinė

Stebėjimo data	Paukščių skaičius	Pastabos
2006 10 07	0	
2006 10 28	1	
2006 10 31	1	

Trijų stebėjimo dienų metu įvairiuose Kauno marių stebėjimų vietose maksimaliai per dieną buvo suskaičiuota ne daugiau 1 jūrinio erelio (2 lentelė). Stebėjimų zona viename taške apėmė tik dalį Kauno marių, ir visuose jų atlikta tik po vieną pakartojimą. Taigi, tyrimai vykdyti ne visoje PAST teritorijoje, todėl jų rezultatai neleidžia įvertinti jūrinių erelių sankaupų gausos Kauno mariose. Ateityje, vienos ar kelių dienų metu reikėtų lauko stebėjimus planuoti žymiai didesnėje PAST dalyje, kad būtų galima nors ekstrapoliacijos būdu įvertinti bendrą gausą visoje teritorijoje.

Tačiau, pasitarę su šios rūšies tyrėjais, vykdančiais ilgamečius stebėjimus Kauno marių PAST, siūlome šią teritoriją išbraukti iš migruojančių jūrinių erelių apsaugai nominuotų teritorijų sąrašo, kadangi čia šios rūšies sankaupos nėra pakankamai gausios (vos siekia minimalų kiekybinį kriterijų). Be to, jos gausesnės būna tik labai trumpą laiko tarpą, o paukščiai pasklidę po plačią teritoriją, todėl jų efektyvią apsaugą organizuoti yra labai sunku. Todėl tiksliau būtų nominuoti kitą teritoriją šiame Lietuvos regione, kur ši rūšis yra žymiai gausesnė, o apsauga žymiai paprasčiau ir efektyviau organizuojama.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas (sankaupų apsaugos būklės įvertinimas)

Regimų grėsmių buveinių kokybei nepastebėta. Kadangi poilsavimo sezonas jau pasibaigęs, rekreacijos neigiama įtaka neturėtų būti akivaizdi. Tiesa, atskirus paukščius galėtų išbaidyti plaukiojančios žvejų ar poilsiautojų valtys, tačiau tai neturėtų sukelti didesnio pavojų besimaitinantiems ar besiilsintiems jūriniam ereliams.

Jūrinių erelių sankaupų monitoringas Kuršių nerijos NP LTKLAB001

Analizės būdai.

Monitoringo duomenų analizė apima originalius duomenis, surinktus PAST (jūrinių erelių maitinimosi ir poilsio vietose). Pastarieji pateikiami atskirame priede. Kadangi disponuota tik vienerių metų duomenimis, ir tik iš dalies saugomos teritorijos, adekvati monitoringo tikslams analizė negalėjo būti atlikta. Buvo apsiribota elementaria stebėjimo rezultatų santrauka ir nustatytos gausos pateikimu.

3 lentelė. Jūrinių erelių stebėjimų duomenų liepos mėn. Kuršių nerijos NP stebėjimo postuose suvestinė

Stebėjimo data	Paukščių skaičius	Pastabos
2006 07 21	3	1 suaugęs, 2 šių metų jaunikliai (Sargo ragas – Lybio įlanka)
2006 07 21	3	3 suaugę, 1 šių metų jauniklis (Naglių

		rezervatas)
2006 07 21	1	Nesubrendęs individas (Karvaičių įlanka)

4 lentelė. Jūrinių erelių stebėjimų duomenų spalio mėn. Kuršių nerijos NP stebėjimo postuose suvestinė

Stebėjimo data	Paukščių skaičius	Pastabos
2006 10 19	1	1 suaugęs (Agilio įlanka)
2006 10 19	3	2 suaugę, 1 šių metų jauniklis (Karvaičių įlanka)
2006 10 19	2	2 suaugę (Preilos įlanka)
2006 10 19	1	1 suaugęs (Bulvikio įlanka)

Stebėjimai vykdyti dviem laikotarpiais – vidurvasario (liepos pabaiga) ir rudenį (spalio antra pusė). Per apskaitų dieną tiek vasarą, tiek rudenį užregistruoti septyni įvairaus amžiaus paukščiai (3 ir 4 lentelės). Abiem atvejais atlikta tik po vieną apskaitų pakartojimą. Be to, tyrimai vykdyti ne visoje PAST teritorijoje, todėl jų rezultatai neleidžia įvertinti jūrinių erelių sankaupų gausos Kuršių nerijoje. Ateityje, vienos ar kelių dienų metu reikėtų lauko stebėjimus planuoti visoje PAST, kad būtų galima įvertinti bendrą gausą visoje teritorijoje.

Buveinės savybių pokyčio įvertinimas (sankaupų apsaugos būklės įvertinimas)

Regimų grėsmių buveinių kokybei nepastebėta. Kuršių nerijoje užtenka nuošalių pakrantės ruožų, kur jūriniai ereliai gali netrikdomi maitintis bei ilsėtis. Tiesa, atskirus paukščius galėtų išbaidyti plaukiojančios žvejų ar poilsiautojų valtys, tačiau tai neturėtų sukelti didesnio pavojaus saugomam objektui.

Rekomendacijos migruojančių paukščių sankaupų monitorinui

Ateityje, planuojant išvardintų rūšių monitoringo stebėjimus, reikėtų atsižvelgti į 2007 metais iškilusias problemas, kad surinkti medžiagą, būtiną rūšių sankaupų apsaugos būklei įvertinti.

Kadangi migruojančių jūrinių erelių (*Haliaeetus albicilla*) sankaupų tyrimai Nemuno deltoje buvo vykdyti ne visoje PAST teritorijoje, jų rezultatai neleidžia įvertinti realios jūrinių erelių sankaupų gausos Nemuno deltoje. Ateityje, vienos ar kelių dienų metu reikėtų lauko stebėjimus planuoti žymiai didesnėje PAST dalyje, kad būtų galima nors ekstrapoliacijos būdu įvertinti bendrą gausą visoje PAST. Būtinai stebėjimus reikėtų atlikti priešakinėje avandeloje, ties Kniaupo įlanka, Krokų lankos ežero pakrantėje, Rusnės žuvininkystės tvenkiniuose ir Nemuno pakrantėse, t.y. svarbiausiose jūrinių erelių sankaupų vietose.

Dėl panašių priežasčių reikėtų praplėsti ir stebėjimų taškų skaičių Kuršių nerijoje, kur taip pat aktualu atlikti ne mažiau trijų apskaitų pakartojimų, nors realiai, jas reikėtų kartoti kas dvi savaites. Tai irgi duotų žiniai tikslesnius duomenis apie jūrinių erelių sankaupų gausą šioje PAST.

Kauno mariose, mūsų vertinimu, jūrinių erelių sankaupų apskaitas vykdyti netikslinga dėl mažo jų skaičiaus ir trumpalaikių gausesnių sankaupų. Mes jau siūlėme šią teritoriją išbraukti iš PAST sąrašo, kaip įsteigta migruojančių jūrinių erelių sankaupoms.

6. SANTRAUKA

Vadovaujantis Valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų, patvirtintų aplinkos ministro 2002 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 160 (Žin., 2002, Nr. 40-1514), 15 punkto reikalavimais, stebėjimai buvo atlikti tiek Natura 2000 teritorijų tinkle, tiek ir už jo ribų. Už Natura 2000 teritorijų tinklo ribų, stebėjimai atlikti visose suplanuotose vietovėse, kaip ir buvo numatyta Vilniaus universiteto Ekologijos instituto (VU EI) trišalėje sutartyje su Aplinkos apsaugos agentūra (AAA) ir Valstybine saugomų teritorijų tarnyba (VSTT). Natura 2000 teritorijų ribose medžiagą surinko ir analizei pateikė saugomų teritorijų direktorių specialistai. Visi surinkti duomenys surinkti duomenys buvo išanalizuoti ir įvertinti, atsižvelgiant į suplanuotas darbų apimtis bei metodinius monitoringo stebėjimų reikalavimus (pakartojimų skaičių, reikalavimus stebėjimams parametrams). Taip pat ekspertiškai buvo vertinamas surinktų duomenų reprezentatyvumas, atsižvelgiant į ankstesnių metų informaciją apie stebimas rūšis bei jų registruojamus parametrus.

Viso vykdyti 26 Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių perinčių populiacijų bei 3 migruojančių rūšių ar jų grupių sancaupų gausos įvertinimo bei pasiskirstymo ypatumų stebėjimai. Perinčių paukščių stebėjimai vykdyti tiek PAST, tiek už jų ribų. Tuo tarpu migruojančių paukščių sancaupos stebėtos tik svarbiausiose jų susitelkimo vietose, kurioms suteiktas PAST statusas. Surinkti duomenys parodė, kad:

- lyginti 2007 metų situaciją nėra su kuo, kadangi tai dažniausiai pirmi perinčių paukščių gausos monitoringo nuoseklių stebėjimų duomenys pasirinktose teritorijose, o ankstesnių metų medžiaga, jei tokia yra, buvo surinkta taikant kitus metodus arba renkama nenuosekliai ir nesistemiškai;
- senesni duomenys, įvardinti kaip „gausos įvertinimas iki 2004“, dažnai rėmėsi ne metodiškai atliktų apskaitų, o turimų, dažniausiai fragmentiškų, duomenų apie rūšies konkrečioje teritorijoje gausos ir paplitimo ypatumus įvertinimu;
- 2007 metų monitoringo tyrimuose dalyvavę stebėtojai, dažniausiai metodikose numatytas apskaitas vykdė pirmą kartą, ne visi gerai žino tyrimų objektą, dauguma neturi metodiškai vykdomų paukščių apskaitų patirties;
- kai kuriose PAST surinkti duomenys negali būti naudojami bendroje analizėje, nes akivaizdžiai neatitinka realios situacijos teritorijoje;
- keliose PAST stebėjimai nevykdyti, o nemažai stebėtojų neįvertino vietos savybių išsaugojimo laipsnio;
- net ir metodiškai surinktų duomenų atveju, trūksta stebėjimų pakartojimų ir duomenų imties, kad statistiniais metodais įvertinti vykstančius populiacijų gyvavimo procesus;
- kadangi 2007 m. surinktų duomenų nuoseklumas ir reprezentatyvumas dažnai skiriasi dėl labai skirtingos stebėtojų kvalifikacijos ir patirties, tokie duomenys nulėmė, kad statistiniai metodai duomenų analizei ir apibendrinimui, tais metais, praktiškai, nebuvo taikomi.

Tačiau, nepaisant visų stebėjimų metu sutiktų sunkumų ir duomenų trūkumų, perinčių paukščių rūšių vietinių populiacijų ir migruojančių paukščių sancaupų gausos pokyčio tendencijos aptartos aprašomuoju būdu. Išanalizuoti duomenys leidžia įvertinti rūšies apsaugos būklę, kas yra svarbiausia šiame paukščių monitoringo etape, nes ji svarbi vertinant atskiros rūšies apsaugos efektyvumą, numatyti skubias papildomas apsaugos priemones.

7. Svarbiausi naudoti literatūros šaltiniai

- „Favourable conservation status“ – from legal interpretation to practical application. L.C. Charalambides (counsel). 10.12.2004. Guidance document for the „Habitats“ directive 92/43/EEC.
- Avdanin V., Viksne J., Zubakin V., Kishchinskij A., Litvinenko H., Lobkov E., Nechaev V., Firsova L., Flint V., Judin K. 1988. Ptyci SSSR. Chaikovyje. Nauka.
- BirdLife International. 2000. European bird populations: estimates and trends., Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 10).
- BirdLife International. 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12).
- Cramp S. & Simmons K. E. L. (eds). 1977. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Vol. I. Oxford University Press, Oxford.
- Cramp S. & Simmons K.E.L. (eds). 1980. The birds of the western Palearctic. Vol. II. Oxford University Press, London.
- Cramp S. & Simmons K.E.L. 1983. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Vol. III. Waders to Gulls. Oxford University Press, Oxford.
- Cramp S. (ed.) 1988. The Birds of the Western Palearctic. Vol. V. Oxford University Press, Oxford.
- Cramp S. 1985. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. IV. Terns to Woodpeckers. Oxford University Press, Oxford.
- Dagys M., Švažas S., Žydelis R., Raudonikis L., Vaitkuviene D. 2003. Žiemojančių vandens paukščių monitoringas. Monitoringo ataskaita AAA, 32 pp.
- Delany S., Scott D. 2002. Waterbird Population Estimates. Third Edition. Wetlands International Global Series No. 12. Wageningen, The Netherlands: Wetlands International.
- Gilbert G., Gibbons D.W. & Evans J. 1998. Bird monitoring methods. A manual of techniques for key UK species. Royal Society for the Protection of Birds.
- Lietuvos fauna. Paukščiai 1. 1990. V.Logminas (sud.).Vilnius: Mokslas.
- Lietuvos fauna. Paukščiai 2.1991. V.Logminas (sud.).Vilnius: Mokslas.
- Lietuvos perinčių paukščių atlasas. Petras Kurlavičius (red.) ir kt. 2006. Kaunas: Lututė.
- Raudonikis L. 2004. Europos Sąjungos reikšmės paukščiams svarbios teritorijos Lietuvoje. Lietuvos ornitologų draugija, Vilniaus universiteto Ekologijos institutas. Kaunas: Lututė.
- Raudonikis L. 2004. Lithuania. In: Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12)
- Raudonikis L., Stanevičius V., Brazaitis G., Sorokaitė J., Treinys R., Dagys M., Dementavičius D. 2006. Europos bendrijos svarbos gyvūnų rūšių monitoringo metodikos. Paukščiai. Vilnius: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Vilniaus universiteto Ekologijos institutas.
- Snow D.W. & Perrins C.M. 1998. The Birds of the Western Palearctic. Concise Edition, Vol. 1 & 2. Oxford University Press, Oxford.
- Tucker G.M. & Heath, M.F. 1994. Birds in Europe: their conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International.

Priedas

PATVIRTINTA
Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos
prie Aplinkos ministerijos direktoriaus
2007 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 063V

**EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS PAUKŠČIŲ RŪŠIŲ, KURIŲ APSAUGAI BŪTINA STEIGTI TERITORIJAS, MONITORINGO
"NATURA 2000" TINKLE 2007 METŲ PLANAS**

Atsakingas vykdytojas	Monitoringo objektas	Monitoringo vietos pavadinimas	Stebimi parametrai ir matavimo vienetai	Stebėjimų dažnumas
PERINTYS PAUKŠČIAI				
Anykščių RPD	Gervė	Taujėnų-Užulėnio miškai, LTUKMB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Žalvarnis	Šimonių giria, LTANYB001	Suaugusių pavienių paukščių, porų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Pilkoji meleta	Taujėnų-Užulėnio miškai, LTUKMB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Vidutinis margasis genys	Taujėnų-Užulėnio miškai, LTUKMB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Baltnugaris genys	Taujėnų-Užulėnio miškai, LTUKMB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Lygutė	Šimonių giria, LTANYB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Aukštaitijos NPD	Žuvininkas	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	Porų, lizdinių teritorijų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Griežlė	Dysnų ir Dysnykščio apyežerių šlapžemių kompleksas, LTIGNB004	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Griežlė	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Aukštaitijos NPD	Mažasis kiras	Kretuono ežeras, LTSVEB003	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Upinė žuvėdra	Kretuono ežeras, LTSVEB003	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Lututė	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Žalvarnis	Vakarinė Aukštaitijos nacionalinio parko dalis, LTIGNB003	Suaugusių pavienių paukščių, porų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Biržų RPD	Jerubė	Biržų giria, LTBIRB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus
	Gervė	Biržų giria, LTBIRB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus

	Griežlė	Nemunėlio upės slėnis, LTBIRB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Griežlė	Biržų giria, LTBIRB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Pilkoji meleta	Biržų giria, LTBIRB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Tripirštis genys	Biržų giria, LTBIRB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Čepkelių VGRD	Gervė	Čepkelių pelkė, LTVARB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Lututė	Čepkelių pelkė, LTVARB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Pilkoji meleta	Čepkelių pelkė, LTVARB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Tripirštis genys	Čepkelių pelkė, LTVARB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Dieveniškių IRPD	Lututė	Rūdininkų giria, LTSALB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Tripirštis genys	Rūdininkų giria, LTSALB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Dirvoninis kalviukas	Rūdininkų giria, LTSALB002	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Dubysos RPD	Jūrinis erelis	Blinstrubiškio miškas, LTRASB002	Pavienių paukščių, porų, užimtų lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Griežlė	Dubysos upės slėnis, LTRASB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Dzūkijos NPD	Lututė	Dainavos giria, LTVARB005	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Žalvarnis	Dainavos giria, LTVARB005	Suaugusių pavienių paukščių, porų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Lygutė	Dainavos giria, LTVARB005	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Gražutės RPD	Juodoji žuvėdra	Šmalvos šlapžemių kompleksas, LTZARB002	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Kamanų VGRD	Pievinė lingė	Kamanų pelkė, LTAKMB001	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Griežlė	Kamanų pelkė, LTAKMB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Kauno marių RPD	Jerubė	Būdos-Pravieniškių miškai, LTKAIB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus
	Gervė	Būdos-Pravieniškių miškai, LTKAIB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Kauno marių RPD	Griežlė	Nevėžio upės slėnis, LTKAUB004	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus

	Vidutinis margasis genys	Babtų-Varlupos miškai, LTKAUB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Vidutinis margasis genys	Būdos-Pravieniškių miškai, LTKAIB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Baltnugaris genys	Babtų-Varlupos miškai, LTKAUB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Baltnugaris genys	Būdos-Pravieniškių miškai, LTKAIB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Tripirštis genys	Būdos-Pravieniškių miškai, LTKAIB006	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Krekenavos RPD	Pilkoji meleta	Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Vidutinis margasis genys	Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Vidutinis margasis genys	Dotnuvos-Josvainių miškai, LTKEDB003	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Baltnugaris genys	Lančiūnavos miškas, LTKEDB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Kuršių nerijos NPD	Jūrinis erelis	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	Pavienių paukščių, porų, užimtų lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Lygutė	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Dirvoninis kalviukas	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Meldinė nendrinukė	Tyrų pelkė, LTKLAB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Kuršių nerijos NPD	Meldinė nendrinukė	Svencelės pievos, LTKLAB009	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Labanoro RPD	Žuvininkas	Labanoro giria, LTSVEB002	Porų, lizdinių teritorijų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Gervė	Labanoro giria, LTSVEB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Lututė	Labanoro giria, LTSVEB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Žalvarnis	Labanoro giria, LTSVEB002	Suaugusių pavienių paukščių, porų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Lygutė	Labanoro giria, LTSVEB002	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Dirvoninis kalviukas	Pabradės smiltpievės, LTSVEB009	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus

Metelių RPD	Rudė	Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai, LTALYB001	Porų, pavienių patinų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Nendrinė lingė	Metelių, Dusios ir Obelijos ežerai, LTALYB001	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Nemuno kilpų RPD	Upinė žuvėdra	Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių, LTPRIB005	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Mažoji žuvėdra	Nemunas tarp Prienų ir Lengveniškių, LTPRIB005	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Mažoji žuvėdra	Nemunas tarp Pelėšiškių ir Balbieriškio, LTPRIB006	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Vidutinis margasis genys	Balbieriškio miškas, LTPRIB003	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Nemuno deltos RPD	Juodoji žuvėdra	Senrusnės ir Sennemunės ežerai, LTSLUB002	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Nemuno deltos RPD	Meldinė nendrinukė	Sausgalvių pievos, LTSLUB003	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Jūrinis erelis	Nemuno delta, LTSLUB001	Pavienių paukščių, porų, užimtų lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Nendrinė lingė	Nemuno delta, LTSLUB001	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Pievinė lingė	Nemuno delta, LTSLUB001	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Griežlė	Nemuno delta, LTSLUB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Griežlė	Senrusnės ir Sennemunės ežerai, LTSLUB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Stulgys	Nemuno delta, LTSLUB001	Patinų tuokvietėje skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Stulgys	Sausgalvių pievos, LTSLUB003	Patinų tuokvietėje skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Mažasis kiras	Nemuno delta, LTSLUB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Upinė žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Mažoji žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Juodoji žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus

	Baltaskruostė žuvėdra	Nemuno delta, LTSLUB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Balinė pelėda	Nemuno delta, LTSLUB001	Paukščių, porų, lizdų, vadų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Paprastoji medšarkė	Nemuno delta, LTSLUB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Nemuno deltos RPD	Meldinė nendrinukė	Nemuno delta, LTSLUB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Sodinė starta	Nemuno delta, LTSLUB001	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus
Neries RPD	Juodoji žuvėdra	Kazimieravo šlapžemės, LTVLNB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Pagramančio RPD	Mažoji žuvėdra	Visbarų tvenkiniai, LTTAUB003	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Pajūrio RPD	Upinė žuvėdra	Kalvių karjeras, LTKLAB003	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Dirvoninis kalviukas	Nemirsetos smiltpievės, LTKREB001	Giedančių patinų, nerimaujančių ar su maistu suaugusių paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Griežlė	Minijos upės slėnis, LTKLAB005 (dalis, esanti Šilutės raj. (aukščiau Nemuno deltos RP ribos) ir Klaipėdos raj.)	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Panemunių RPD	Griežlė	Nemuno slėnio pievos tarp Raudonės ir Gelgaudiškio, LTJURB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Mažoji žuvėdra	Nemuno upės pakrantės ir salos tarp Kulautuvos ir Smalininkų, LTKAUB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Baltnugaris genys	Padauguvos miškas, LTKAUB005	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Tripirštis genys	Padauguvos miškas, LTKAUB005	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Rambyno RPD	Griežlė	Šešuvies ir Jūros upių slėniai, LTTAUB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Salantų RPD	Griežlė	Minijos upės slėnis, LTKLAB005 (dalis, esanti Plungės ir Kretingos raj.)	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Griežlė	Apšės upės slėnis, LTSKUB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Griežlė	Erlos ir Salanto upių slėniai, LTSKUB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus

Sartų RPD	Griežlė	Šaltosios ir Vyžuonos upių slėniai, LTROKB004	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Upinė žuvėdra	Vasaknų tvenkiniai, LTZARB001	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Mažasis kiras	Vasaknų tvenkiniai, LTZARB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Juodoji žuvėdra	Čedaso ežeras ir jo apyežerės, LTROKB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Sirvėtos RPD	Griežlė	Birvėtos šlapžemės, LTIGNB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Griežlė	Svylos upės slėnis, LTSVEB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Stulgys	Svylos upės slėnis, LTSVEB001	Patinų tuokvietėje skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Mažasis kiras	Birvėtos šlapžemės, LTIGNB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Pilkoji meleta	Adučiškio-Guntauninkų miškai, LTSVEB008	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Tripirštis genys	Adučiškio-Guntauninkų miškai, LTSVEB008	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Tytuvėnų RPD	Pievinė lingė	Tyrulių pelkė, LTRADB005	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Varnių RPD	Pievinė lingė	Biržulio-Stervo pelkių kompleksas, LTTELB001	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Juodoji žuvėdra	Biržulio-Stervo pelkių kompleksas, LTTELB001	Lizdų, paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Veisiejų RPD	Upinė žuvėdra	Niedaus ir Veisiejų ežerai, LTLAZB001	Lizdų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Ventos RPD	Griežlė	Ventos upės slėnis, LTAKMB002	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Viešvilės RPD	Griežlė	Nemuno slėnio pievos ties Viešvile, LTTAUB004	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Vištyčio RPD	Griežlė	Širvintos upės slėnis, LTVLKB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
Žemaitijos NPD	Jerubė	Žemaitijos nacionalinis parkas, LTPLUB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus
	Griežlė	Žemaitijos nacionalinis parkas, LTPLUB001	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2-3 kartus per metus
	Pilkoji meleta	Plinkšių miškas, LTMAZB001	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus

Žuvinto BRD	Nendrinė lingė	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Pievinė lingė	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	Porų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Gervė	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Vidutinis margasis genys	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
	Baltnugaris genys	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	Paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Žuvinto BRD	Meldinė nendrinukė	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės, LTALYB003	Giedančių patinų skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
PAUKŠČIŲ SANKAUPOS (neperintys)				
Dzūkijos NPD	Jūrinis erelis	Grybaulios žuvininkystės tvenkiniai, LTVARB007	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Kauno marių RPD	Jūrinis erelis	Kauno marios, LTKAUB008	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Kuršių nerijos NPD	Migruojantys ir žiemojantys vandens paukščiai	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	3 kartus per metus
	Jūrinis erelis	Kuršių Nerijos nacionalinis parkas, LTKLAB001	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Nemuno deltos RPD	Jūrinis erelis	Nemuno delta, LTSLUB001	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	2 kartus per metus
Pajūrio RPD	Sibirinė gaga	Baltijos jūros priekrantė, LTPALB001	Stebėtų paukščių skaičius (vnt.), buveinės savybių pokytis	4 kartus per metus